

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność

na lata 2014-2020

dla obszaru gmin

Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew

opracowana przez
stowarzyszenie LGD „Wstęga Kociewia”
pod redakcją Marka Modrzejewskiego

Tczew, czerwiec 2016 r.

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka LGD	3
1.1. Forma prawna i nazwa LGD	3
1.2. Obszar.....	3
1.3. Potencjał LGD.....	5
1.3.1. Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD	5
1.3.2. Reprezentatywność LGD.....	6
1.3.3. Organ decyzyjny - Rada Programowa.....	6
1.3.4. Zasady funkcjonowania LGD.....	7
1.3.5. Potencjał ludzki LGD	7
Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR	9
2.1. Tryb pracy nad opracowaniem LSR.....	9
2.2. Opis metod angażowania lokalnej społeczności w opracowanie LSR.....	10
Rozdział III. Diagnoza - opis obszaru i ludności	15
3.1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup.	15
3.2. Charakterystyka gospodarki	17
3.3. Opis rynku pracy	18
3.4. Przedstawienie działalności sektora społecznego	21
3.5. Wskazanie problemów społecznych.....	22
3.6. Opis zagospodarowania przestrzennego.....	25
3.7. Krótki opis dziedzictwa kulturowego i zabytków	25
3.8. Charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki.....	27
3.9. Opis produktów lokalnych, tradycyjnych i regionalnych Podkreślających specyfikę danego obszaru	29
3.10. Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego	29
Rozdział IV. Analiza SWOT	31
Rozdział V. Cele i wskaźniki	36
5.1. Sposób formułowania celów i wskaźników	36
5.2. Szczegółowy opis celów i wskaźników	36
5.2.1 Cel ogólny 1: Rozwój sektora mikro i małych przedsiębiorstw.....	36
5.2.2 Cel ogólny 2: Poprawa jakości życia i wzmocnienie więzi społecznych na obszarze LSR.	42
5.2.3 Cel ogólny 3: Wzrost atrakcyjności obszaru dla mieszkańców i turystów.....	48
Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	53
6.1. Tryb prac nad procedurą i kryteriami	53
Rozdział VII. Plan działania.....	56
Rozdział VIII. Budżet LSR	58
Rozdział IX. Plan komunikacji	59
Rozdział X. Zintegrowanie.....	60
Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja	64
Załączniki do LSR.....	70

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA LGD

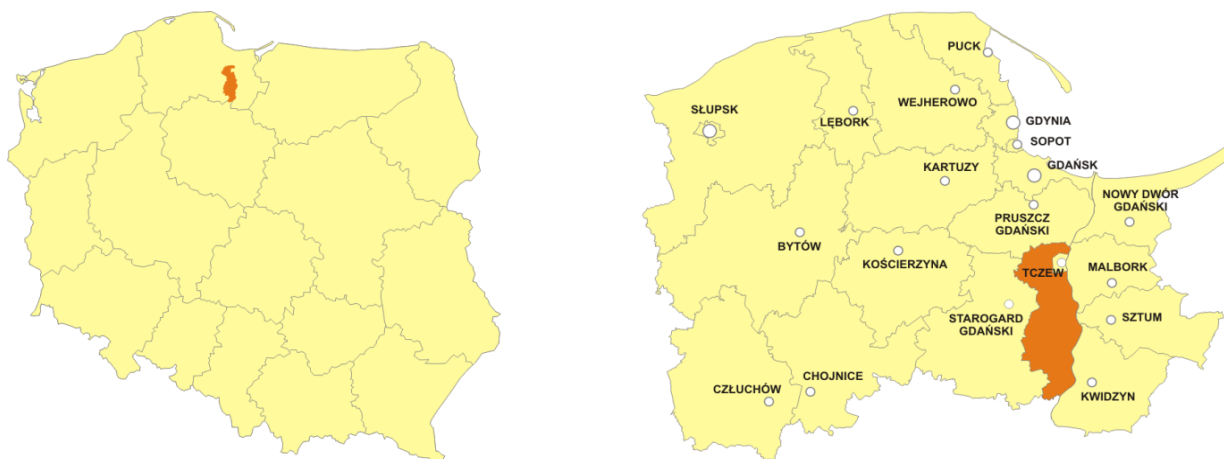
1.1. FORMA PRAWNA I NAZWA LGD

Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia” jest stowarzyszeniem „specjalnym” działającym na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tj. z dnia 31 maja 2001 r. Dz.U. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.), a także Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 347, str. 320), oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 347, str. 487), z uwzględnieniem innych aktualnych przepisów regulujących funkcjonowanie lokalnych grup działania.

Siedzibą stowarzyszenia jest Tczew.

1.2. OBSZAR

Obszar realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju leży w południowo-wschodniej części województwa pomorskiego. W całości pokrywa się on z obszarami wiejskimi powiatu tczewskiego. Zajmuje powierzchnię 675 km².

Położenie obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju na mapie Polski oraz na tle Województwa Pomorskiego.

Źródło: Lokalna Organizacja Turystyczna KOCIEWIE, 2015 r.

Od strony zachodniej sąsiaduje z Powiatem Starogardzkim, od północy graniczy z Powiatem Gdańskim, wschodnią granicę LGD tworzy rzeka Wisła, a południowa granica Powiatu Tczewskiego jest jednocześnie granicą województwa pomorskiego z województwem kujawsko-pomorskim (LGD graniczy z Powiatem Świeckim, Gminą Nowe).

Granice obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia” z podziałem na gminy oraz uwzględnieniem ważniejszych miejscowości, wód, lasów oraz sieci komunikacyjnej.

Teren działalności obejmuje: Gminy miejsko-wiejskie: Gniew i Pelplin oraz Gminy wiejskie: Gminę Morzeszczyn, Gminę Subkowy oraz Gminę Tczew.

Źródło: Lokalna Organizacja Turystyczna KOCIEWIE, 2015 r.

Tabela: teren działalności Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia”

Nazwa gminy	Typ gminy	Powierzchnia w km ²	Liczba ludności zameldowanej na pobyt stały
Gmina Gniew	gmina miejsko-wiejska	194	15 875
Gmina Morzeszczyn	gmina wiejska	91	3 807
Gmina Pelplin	gmina miejsko-wiejska	141	16 675
Gmina Subkowy	gmina wiejska	78	5 487
Gmina Tczew	gmina wiejska	171	13 508
Razem		675	55 352

1.3. POTENCJAŁ LGD

1.3.1. OPIS SPOSOBU POWSTANIA I DOŚWIADCZENIE LGD

Stowarzyszenie LGD „Wstęga Kociewia jest sukcesorem partnerstwa o tej samej nazwie, które w formie fundacji działa od 2006 r. na obszarze tych samych 5 gmin. Inicjatorami powstania owego partnerstwa były Gmina Morzeszczyn i Fundacja Pokolenia.

Jednakże zanim powstało formalne partnerstwo (fundacja) współpracę podejmowali przyszli partnerzy. Na przełomie października i listopada 2004 r. opracowano projekt „Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Kociewia Tczewskiego”. Projekt, którego wnioskodawcą była Gmina Morzeszczyn, złożono w ramach konkursu do I Schematu programu Pilotażowego Programu Leader+. Został on pozytywnie oceniony i otrzymał dofinansowanie. Realizowany był w okresie wrzesień 2005 r. - marzec 2006 r.

W grudniu 2005 r., w wyniku wcześniejszych działań, w pełni ukształtowany został skład Lokalnej Grupy Działania Wstęga Kociewia. Akt notarialny podpisany został 28 grudnia 2005 r., zaś wniosek o rejestrację fundacji złożony został do Krajowego Rejestru Sądowego 29 grudnia. Rejestracja nastąpiła 14 lutego 2006 r.

Fundację zakładało 14 fundatorów, a pod koniec 2008 r. (w czasie opracowywania LSR na lata 2007-2013) liczyła ona 52 partnerów. Pod koniec okresu realizacji LSR liczba partnerów wynosiła 67.

Na przełomie stycznia, lutego i marca 2006 r. odbyło się sześć spotkań plenarnych związanych z opracowywaniem zintegrowanej strategii rozwoju obszarów wiejskich. Strategia była załącznikiem do projektu w ramach II Schematu Pilotażowego Programu Leader+. W styczniu 2007 r., rozpoczęto jego realizację.

Na przełomie sierpnia i września 2008 r. dokonano zmian statutowych przystosowujących funkcjonowanie LGD do wymogów PROW 2007-2013. Powołano organ decyzyjny, odbyły się też wybory uzupełniające na stanowisko Prezesa Zarządu oraz członków organu decyzyjnego.

22 maja 2009 r. podpisana została umowa „ramowa” o warunkach i sposobie realizacji LSR na obszarze 5 gmin powiatu tczewskiego.

Realizując przedmiotową umowę LGD realizowała pełen zakres zadań zarówno związanych z wdrażaniem LSR, jak i nabywaniem umiejętności i aktywizacją, a także projektów współpracy.

Działanie to można uznać za sukces. Budżet działania 4.13 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju ogólnie został zrealizowany w 92%. Osiągnięto lub przekroczono większość wskaźników produktu i rezultatu. W naborach złożono 206 wniosków, z których 179 (87%) zostało wybranych do dofinansowania.

W ramach działania 4.21 wdrażanie projektów współpracy zrealizowano 3 operacje, w tym 1 międzyregionalną. LGD Wstęga Kociewia była koordynatorem projektu inwestycyjno-promocyjnego „Oznakowanie spławnego odcinka rzeki Wierzycy”, poprzedzonego projektem przygotowawczym. Limit środków został wykorzystany w 99,5%.

Szczególną wartością wypracowaną przez LGD jest autentyczne partnerstwo. Budowano je poprzez różne formy aktywizacji i szkoleń, stwarzając pole do tworzenia różnorodnych relacji między partnerami. Zaowocowało to też wzajemnym współuczestnictwem w realizowanych operacjach. Efekty tych działań wysoko ocenili uczestnicy badań (beneficjenci programu Leader i uczestnicy działań wykonanych przez LGD) wykorzystanych przy sporządzaniu „Raportu końcowego z realizacji LSR dla obszaru LGD Wstęga Kociewia”.

Stowarzyszenie LGD „Wstęga Kociewia” powstało 26.03.2015 r. z inicjatywy władz i partnerów fundacji. Dlatego budowanie nowego partnerstwa przebiegło bardzo sprawnie, co było m.in. efektem prawdziwie partnerskich relacji pomiędzy wszystkimi sektorami. Partnerzy fundacji także włączyli się w proces tworzenia stowarzyszenia.

Obok fundacji w gronie współzałożycieli znalazło się 38 podmiotów, których większość tworzyła fundację oraz uczestniczyła w realizacji LSR w ramach osi 4 PROW na lata 2007-2013. Są wśród nich m.in.: wszystkie gminy i Powiat Tczewski, Bank Spółdzielczy w Tczewie, PHU „Ślizex” z Gniewa, Gospodarstwo Agroturystyczne „Maciejówka” z Opalenia, Fundacja Pokolenia z Janiszewka, Centrum Aktywnych Gniew, Kociewskie Forum Kobiet z Lignów, LOT Kociewie ze

Swarożyna, Fundacja Jedyńka Dzieciom z Pelplina, PODR/Tczew, Miejski Ośrodek Kultury w Pelplinie, Dom Kultury w Subkowach, Kazimierz I. Gregorkiewicz z Jażwisk, Emilia A. Laskowska z Pelplina, Mariusz Śledź z Małych Walichnow.

Stowarzyszenie zostało zarejestrowane KRS w dniu 20.08.2015 r. pod numerem 0000571588 .

Najbardziej uogólnione cele zostały wskazane w uzasadnieniu uchwały o powołaniu Stowarzyszenia: „Stowarzyszenie, będące partnerstwem podmiotów publicznych, społecznych, gospodarczych i mieszkańców, powołuje się w celu działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich powiatu tczewskiego, aktywizowania mieszkańców i budowy społeczeństwa obywatelskiego poprzez urzeczywistnienie idei Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność”.

Zapisy statutu nowej organizacji są bardzo zbieżne z zapisami statutu poprzedniczki (fundacji), a różnice są konsekwencją innej formy prawnej oraz koniecznością dostosowania się do wymagań obecnie obowiązujących aktów prawnych.

Mimo, że formalnie stowarzyszenie ma historię krótką, to potencjał i doświadczenie podmiotów oraz osób ją tworzących są znaczne. Warto podkreślić, że pośród jego członków jest wielu realizatorów operacji wdrażanych w ramach PROW 2007-2013.

1.3.2. REPREZENTATYWNOŚĆ LGD

Stowarzyszenie LGD „Wstęga Kociewia” kontynuuje dzieło rozpoczęte przez fundację LGD Wstęga Kociewia w 2006 r., co szerzej opisano w poprzednim podrozdziale.

Obecnie podmiot skupia 49 (publiczny - 10, społeczny- 32, gospodarczy - 7) członków ze wszystkich gminach.

Sektor publiczny. Do stowarzyszenia przystąpiły wszystkie gminy z terenu powiatu oraz Powiat Tczewski. Ponadto Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego i jednostki podległe samorządom.

Sektor społeczny. Organizacje od lat animujące lokalną społeczność, skutecznie promujące obszar objęty strategią, podmioty ekonomii społecznej lub działające na ich rzecz, organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych, a także organizacja skupiająca lokalnych przedsiębiorców (Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza) i rolników (Gminny Związek Kółek i Organizacji Rolniczych).

Sektor gospodarczy. Największym, i najbardziej zasłużonym podmiotem dla idei partnerstwa lokalnego jest Bank Spółdzielczy w Tczewie. Są mikroprzedsiębiorstwa z różnych branż, w tym związane z obsługą ruchu turystycznego.

LGD nawiązała ścisłą współpracę z lokalnym ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej. Gmina Pelplin i Powiat Tczewski zamierzają powołać spółdzielnię socjalną.

Mieszkańcy. To osoby od lat współpracujące z partnerstwem, także mieszkające poza obszarem objętym LSR.

1.3.3. ORGAN DECYZYJNY - RADA PROGRAMOWA

Jednym z najważniejszych zadań LGD jest wdrożenie lokalnej strategii rozwoju, a w tym dokonywanie wyboru operacji najlepiej przyczyniających się do osiągnięcia jej celów.

Proces ten w LGD „Wstęga Kociewia” jest w pełni przejrzysty i zapewnia podejmowanie decyzji bez dominacji jakiejkolwiek grupy interesów lub sektora. Dodatkowo opisany w Statucie skład Rady Programowej zapewnia udział w organie: przedstawicielei każdej z gmin, każdego sektora i co najmniej 3 kobiet oraz 1 osoby poniżej 35 roku życia. Najmłodszy członek Rady ma chwili przygotowywania LSR 25 lat, a kilka osób przekroczyło 50-ty rok życia. osób Cele większości członków z sektora społecznego obejmują działania na rzecz dzieci i młodzieży, a niektórych także osób starszych. W składzie organu reprezentacja sektora publicznego nie przekracza 30%.

Członkowie organu decyzyjnego zostali wybrani w głosowaniu przez Walne Zebranie Członków w dniu 18.12.2015 r.

Do Rady Programowej zostało wybranych: 4 przedstawicieli sektora publicznego, 5 społecznego i 6 gospodarczego, w tym 2 rolników - mieszkańców. Ponad połowa z członków ma doświadczenie w pracy w tym organie.

Dla podniesienia poziomu wiedzy i umiejętności opracowano Plan szkoleń członków organu decyzyjnego. Nakierowany jest on na ustawiczne podnoszenie poziomu i aktualizację wiedzy, zwłaszcza w zakresie dostosowania jej do zakładanych zmian w obowiązujących przepisach. Plan szkoleń został przedstawiony do konsultacji członkom stowarzyszenia i szczegółowo omówiony na posiedzeniu Zarządu. Zakłada on okresową weryfikację wiedzy członków organu decyzyjnego poprzez testy przeprowadzane po zakończeniu szkoleń.

1.3.4. ZASADY FUNKCJONOWANIA LGD

Zasady funkcjonowania LGD zostały ustalone w sposób dający partnerom wpływ na ich kształt. W podobny sposób będą wprowadzane zmiany w najważniejszych dokumentach regulujących sposób działania stowarzyszenia i jego organów.

Podstawowym dokumentem opisującym funkcjonowanie stowarzyszenia jest oczywiście Statut.

Został on uchwalony na Zebraniu Założycielskim w dniu 26.03.2015 r. w Tczewie. Wcześniej projekt dokumentu został przesłany do wszystkich dotychczasowych Partnerów fundacji wraz zaproszeniem do wstąpienia w szeregi założycieli nowego partnerstwa. Podczas prac nad dokumentem wykorzystano doświadczenia fundacji i jej partnerów oraz członków jej organów.

Zgodnie ze Statutem zmiany w tym dokumencie mogą być wprowadzane wyłącznie przez Walne Zgromadzenie Członków.

Niewielkie zmiany w Statucie, polegające na dostosowaniu go do potrzeb realizacji LSR zostały wprowadzone uchwałą Walnego Zebrania Członków w dniu 18.12.2015 r. Podjęcie decyzji zostało poprzedzone przesłaniem projektu do członków stowarzyszenia i opublikowaniem projektu na stronie internetowej, a zgłoszone uwagi rozpatrzone na posiedzeniu Zarządu, który przygotowywał projekt uchwały.

Obecnie obowiązujący dokument jednoznacznie opisuje strukturę organizacji, kompetencje i sposób powoływania jej organów.

Zgodnie ze swoimi kompetencjami Walne Zebranie Członków uchwałą z dnia 18.12.2015 r. przyjęło Regulamin Pracy Rady Programowej, opisujący zasady zwoływania i organizacji posiedzeń, procedurę wyłączenia z oceny operacji członków RP, sposób podejmowania decyzji i dokumentowania posiedzeń.

Zarząd LGD przygotował i uchwałą z dnia 2.12.2015 r. zatwierdził Regulamin Organizacyjny Biura LGD. Wskazano w nim zakres obowiązków i uprawnień, zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników oraz ich kompetencje. Wskazano tam także metody oceny efektywności pracy i sposób upowszechniania informacji będących w dyspozycji stowarzyszenia.

Wszystkie dokumenty zostały podane do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na stronie internetowej stowarzyszenia.

1.3.5. POTENCJAŁ LUDZKI LGD

Na potencjał organizacji składa się też wiedza i doświadczenie kadry zarządzającej, członków organizacji oraz pracowników.

W zarządzie zasiadają przedstawiciele wszystkich sektorów. Każdy z nich ma wieloletnią praktykę kierowniczą odnoszącą się do sektora z którego się wywodzi. Wszyscy oni od wielu lat związani są partnerstwem i programem Leader.

Rozległe doświadczenie ma Kierownik Biura, który w fundacji zatrudniony jest od maja 2009, a wcześniej przez wiele lat pełnił odpowiedzialne funkcje w samorządzie gminnym i powiatowym. Specjalistka ds. administracji i finansów także jest zatrudniona od 2009 r. Pracownicy posiadają dużą wiedzę dotyczącą zarówno szeroko rozumianej tematyki rozwoju obszarów wiejskich, w tym form zewnętrznego wsparcia, jak i obszaru objętego LSR. Stabilna kadra to także gwarancja doskonałych relacji z partnerami obecnymi i przyszłymi, a także potencjalnymi beneficjentami.

Dużym doświadczeniem dysponują też członkowie stowarzyszenia; zarówno osoby prawne jak i fizyczne. Doświadczenie jakie te podmioty zdobyły w minionych latach zostało wykorzystane w procesie budowy stowarzyszenia, jest wykorzystywane w procesie opracowywania strategii i będzie wykorzystywane podczas jej realizacji. Najbardziej doświadczeni i poważani członkowie oraz beneficjenci programu Leader weszli w skład organu decyzyjnego.

W dokumentach wewnętrznych jasno określono wymagania stawiane pracownikom Biura, a także zakres ich odpowiedzialności, w tym w zakresie wdrażania, monitoringu i aktualizacji dokumentów strategicznych. Podział zadań jest adekwatny do kwalifikacji. Opisany został także sposób pomiaru ilości i jakości udzielanego doradztwa oraz działań szkoleniowych.

ROZDZIAŁ II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

LGD Wstęga Kociewia od samego początku swego istnienia, jako faktyczne, a nie tylko formalne partnerstwo we wszystkie swoje działania włączało przedstawicieli lokalnej społeczności. Dotyczyło to wszystkich etapów i form aktywności.

Podobną ideę będzie wdrażało także stowarzyszenie LGD „Wstęga Kociewia” powołane w 2015 r.

2.1. TRYB PRACY NAD OPRACOWANIEM LSR

Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana na podstawie szerokich konsultacji społecznych z wykorzystaniem partycypacyjnych metod badania potrzeb, oczekiwań, pomysłów na rozwój wśród mieszkańców, przedstawicieli, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz podmiotów gospodarczych. W budowaniu planu partycypacyjnego tworzenia LSR posługiwano się Kanonem Lokalnych Konsultacji Społecznych, który jest zbiorem podstawowych standardów, kluczowych zasad i reguł, które powinny być wdrażane i przestrzegane przez gospodarzy i organizatorów lokalnych konsultacji społecznych. Kanon zawiera 7 zasad prowadzenia rzetelnych konsultacji społecznych: dobra wiara, powszechność, przejrzystość, responsywność, koordynacja i oraz poszanowanie dobra ogólnego i interesu publicznego.

Podczas procesu tworzenia LSR zadbano o zapewnienie w procesie partycypacji wszystkich trzech płaszczyzn „drabiny partycypacji” Po pierwsze informowanie poprzez umożliwienie jak najbardziej powszechnego dostępu do informacji, następnie umożliwiliśmy wyrażanie przez przedstawicieli wszystkich sektorów i mieszkańców opinii na każdym etapie tworzenia dokumentu, ponadto dawaliśmy przestrzeń do zaangażowania się obywateli w podejmowanie decyzji i realnego wpływu na kreowanie i wybór rozwiązań w ramach LSR.

Najważniejszą rolę w przygotowaniu LSR pełnił Zespół Partycypacyjny, który na każdym etapie tworzenia strategii dbał o uwzględnienie perspektywy różnych grup społecznych oraz włączenie mieszkańców w podejmowanie decyzji. Zespół został powołany Uchwałą Zarządu z dnia 26.06.2015 r., w skład zespołu weszły osoby reprezentujące sektor publiczny, społeczny (organizacje pozarządowe i mieszkańcy) oraz gospodarczy, w tym podmioty ekonomii społecznej.

Na pierwszym spotkaniu w dniu 28.07.2015 r. Zespół został przeszkolony z zakresu metod i zasad konsultacji społecznych oraz wykorzystania metod partycypacyjnych w tworzeniu strategii rozwoju. Wtedy też zostały opracowane formularze ankiety niezbędne do przeprowadzenia badań wśród dotyczących aktualnego stanu obszaru, poziomu życia mieszkańców, dostępu do usług, potrzeb i problemów społecznych. Zespół opracował także wzór fiszki projektowej w ramach metody „Kipy pomysłów”.

Podczas kolejnego spotkania w dniu 18.08.2015 r. prowadzonego metodą warsztatową została przeprowadzona i przygotowana do konsultacji analiza SWOT.

Na spotkaniu w dn. 31.08.2015 r., na podstawie wyników badania ankietowego, analizy danych zastanych, sondażu ulicznego, spotkań z przedstawicielami samorządów i służb pomocy społecznej oraz wywiadu zogniskowanego wśród osób młodych zespół opracował diagnozę społeczną, a także określił grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemy i obszary interwencji odnoszące się do tych grup. Dodatkowo na spotkaniu zaplanowano program i obszary tematyczne warsztatów, wybrano prowadzących warsztaty metodą WorldCafe oraz Open Space inaugurujące kolejny etap pracy zespołu partycypacyjnego, tj. partycypacyjne określenie celów i wskaźników LSR.

Na spotkaniu w dniu 17.09.2015 r. omówiono wnioski z dwóch debat z pracownikami administracji publicznej oraz przedsiębiorców, a także przeanalizowano fiszki projektowe zgłaszane w ramach „Kipy pomysłów”, przygotowano także materiały na spotkanie z przedsiębiorcami (zespół opracował materiały przed spotkaniem, komunikując się za pośrednictwem poczty elektronicznej), odbywające się tego samego dnia.

Drugie wrześniowe spotkanie zespołu 22.09.2015 r. poświęcone było opracowaniu propozycji celów i wskaźników LSR na podstawie dokonanej we wcześniejszym etapie szerokiej diagnozy społecznej obszaru oraz „Kipy pomysłów” – zbioru zgłaszanych przez mieszkańców koncepcji projektowych przedsięwzięć na obszarze oddziaływania LSR, a także wstępnych założeń Planu komunikacji i monitoringu. Wówczas Zespół wyłonił spośród siebie 5 osobowy Podzespół Redakcyjny, którego zadaniem było redagowanie roboczych wersji kolejnych rozdziałów LSR. W skład Podzespołu weszli przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz pracownicy Biura LGD. Materiały te sukcesywnie były podawane do publicznej wiadomości poprzez publikację na stronie internetowej, a także przesyłane do konsultacji pozostałym członkom Zespołu Partycypacyjnego oraz członkom stowarzyszenia i mieszkańcom.

Zwieńczenie pracy Zespołu Partycypacyjnego nastąpiło 14.12.2015 r. Wówczas zespół spotkał się po raz ostatni, aby dokonać przeglądu uwag i propozycji zgłoszonych przez uczestników konsultacji pisemnych. Propozycje do kolejnych, kluczowych rozdziałów LSR były przekazywane pocztą elektroniczną za pomocą specjalnie opracowanych Formularzy zgłaszania uwag. Dokumenty te dostosowane były do treści opiniowanych materiałów. Zespół Partycypacyjny dokonał analizy zgłoszonych uwag i pojął decyzje o ich przyjęciu bądź odrzuceniu. Tak wypracowana ostateczna wersja została przekazana jako Rekomendacje Zespołu Partycypacyjnego dla Zarządu.

2.2. OPIS METOD ANGAŻOWANIA LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI W OPRACOWANIE LSR

Opracowując kluczowe części LSR wykorzystano różne metody i narzędzia partycypacji.

Diagnoza - opis obszaru i ludności oraz analiza SWOT.

1. Badanie ankietowe przeprowadzone wśród lokalnych liderów i mieszkańców obszaru gmin Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew. Ankieta miała formę formularza online, była także udostępniana w formie formularza papierowego wypełnionego ręcznie. W dniach od 29 lipca do dnia 31 sierpnia 2015 roku 218 respondentów udzieliło odpowiedzi na 12 pytań. Wśród ankietowanych było 39 mieszkańców Gminy Gniew, 21 z Gminy Morzeszczyn, 30 z Gminy Subkowy, 63 z Gminy Tczew oraz 69 z Miasta i Gminy Pelplin. Podsumowanie badania opublikowano na stronie internetowej LGD.

2. Wywiad zogniskowany – wywiad przeprowadzony w grupie 12 osób w wieku 17-24 z obszaru gminy Morzeszczyn w sierpniu 2015 r. w ramach współpracy z partnerem realizującym projekt aktywizacyjny dla młodzieży z gminy Morzeszczyn. Podczas spotkania prowadzonego przez psychologa określono potrzeby, bariery i możliwe rozwiązania mające na celu włączenie perspektywy młodych osób w interwencje planowane w ramach LSR. Dodatkowo rozpoznano potrzeby młodzieży w zakresie komunikacji i dostępu do informacji, co wykorzystano w Planie komunikacji. Raport z wywiadu zogniskowanego został przekazany Zespołowi Partycypacyjnemu, na jego podstawie określono także cele i wskaźniki poddane dalszym konsultacjom w kolejnych etapach tworzenia strategii.

3. Spotkania otwarte – odbyły się pomiędzy 30.07.2015 a 6.08.2015 w miejscowościach Tczew, Gniew, Pelplin, Dzierżążno (gmina Morzeszczyn) i Subkowy. Łącznie w spotkaniach wzięło udział 115 osób. Spotkania miały na celu wymianę opinii pomiędzy mieszkańcami i przedstawicielami władz, partnerstwa. Podczas spotkania przedstawiono informację na temat PROW 2014-20 oraz tryb pracy nad LSR. Ponadto odbyła się dyskusja na temat problemów, potrzeb lokalnej społeczności oraz szans na zaspokojenie tych potrzeb w ramach poszczególnych interwencji LSR. Podczas każdego spotkania dostępne były dla osób uczestniczących stanowiska komputerowe przy których mieszkańcy wypełniali ankiety konsultacyjne. Spotkania otwarte przeprowadzone były zgodnie z kanonem konsultacji społecznych, tj. ogłoszenie o spotkaniach pojawiło się na stronach LGD oraz partnerów przed terminem, miało charakter otwarty i powszechny, w miejscach ogólnodostępnych. Spotkania moderowane były przez członków Zespołu Partycypacyjnego. Dodatkowo podczas spotkania

zachęcano mieszkańców do zgłaszania pomysłów, propozycji za pomocą fiszek projektowych stanowiących „Kipę pomysłów”.

4. Sondaż uliczny – przeprowadzony przez partnera LGD w celu zebrania opinii mieszkańców o dostępie do usług publicznych i niepublicznych, jakości przestrzeni publicznej, sytuacji na rynku pracy, oceny rozwoju gospodarczego obszaru LSR. Na specjalnie oznaczonym stoisku, przy kawie i napojach odpowiadano na kilka prostych pytań. Sondaż przeprowadzono w dniach 19-25.08.2015 r. w Morzeszczynie, Pelplinie, Subkowach, Gniewie i Turzu., wzięły w nim udział 82 osoby. Raport z sondażu przekazano Zespołowi Partycypacyjnemu.

5. Spotkanie z burmistrzami i wójtami w dniu 10.08.2015 r. Na wstępie przedstawione zostały podstawowe założenia aktów prawnych związanych z LSR, czyli ustaw o PROW 2014-2020 i o RLKS. Omawiano znaczenie celów przekrojowych, czyli przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz tworzeniu miejsc pracy. Rozważano też prawdopodobne zakresy wsparcia dla operacji ujętych w LSR. Przedstawiono też tryb prac nad opracowaniem strategii na lata 2014-2020.

6. Spotkanie otwarte z przedsiębiorcami zostało zorganizowane we współpracy z Regionalną Izbą Gospodarczą Pomorza, oddział w Tczewie. Podczas spotkania zaprezentowano podstawowe cele i możliwe obszary wsparcia. Przedsiębiorcy wskazywali bariery rozwoju drobnej przedsiębiorczości. Mówili o potrzebie zmian nie tylko ilościowych, ale i jakościowych, w tym działań modernizacyjnych. Omawiano też potrzeby i problemy sektora gospodarczego. Wspólnie szacowano poziom zainteresowania udziałem mikro i małych przedsiębiorców w programie. Ustalono, że w celu dokładniejszego poznania potrzeb sektora gospodarczego wspólnie zostanie opracowana prosta ankieta, której dystrybucją zajmie się RIGP. Wnioski ze spotkania zostały przekazane Zespołowi Partycypacyjnemu w celu uwzględnienia ich w diagnozie.

7. Konsultacje pisemne. W celu zaznajomienia mieszkańców obszaru z roboczymi wersjami Diagnozy-opisu obszaru i ludności oraz analizy SWOT opublikowano je na stronie internetowej LGD. Ponadto zostały one rozesłane do grupy mailingowej (liczba w bazie: 99 osób/podmiotów). Uwagi można było zgłaszać za pomocą specjalnie opracowanego „Formularza zgłaszania uwag”, który przekazywano pocztą elektroniczną. Zestawienie zgłoszonych uwag przekazano do podzespołu redakcyjnego i zarządu, który akceptował ostateczną wersję LSR.

Cele i wskaźniki oraz plan działania

1. „Kipa pomysłów” – (w gwarze kociewskiej „kipa” to kosz) metoda polega na zebraniu wstępnych pomysłów na projekty (fiszek) Informacja o możliwości zgłaszania pomysłów została umieszczona na stronach LGD oraz partnerów, ponadto o możliwości informowano podczas spotkań z mieszkańcami, instytucjami, przedsiębiorcami. Propozycje zgłaszano za pośrednictwem ankiety internetowej. W okresie od początku sierpnia 2015 do końca września 2015 wpłynęło 70 propozycji projektów. Pomysły zostały zanalizowane przez Zespół Partycypacyjny w trakcie pracy nad celami i wskaźnikami strategii. Zespół omówił fiszki pomysłów na warsztacie partycypacyjnym i opracował notatkę podsumowującą ogólne założenia pomysłów oraz ich sposobu wykorzystania w LSR.

2. Drugie spotkanie z przedstawicielami sektora publicznego w dn. 9 września 2015 r. Wzięły w nim udział burmistrzowie i wójtowie, a także przedstawiciele podległych im jednostek działających na rzecz upowszechniania kultury i aktywizacji mieszkańców, a także członkowie Zarządu LGD i Kierownik Biura. Kierownik Biura przedstawił dotychczasowe ustalenia poczynione podczas prac na LSR, w tym wyniki zebranych ankiet. Omawiano ilość i wartość projektów inwestycyjnych, promocyjnych i podnoszących jakość kapitału społecznego. Pozyskane informacje przekazano do Zespołu Partycypacyjnego.

3. Spotkanie z pracownikami ośrodków pomocy społecznej i PUP – 02.09.2015 r. poświęcone ocenie potrzeb i zakresu wsparcia osób z grup defaworyzowanych. Spotkanie prowadzone było metodą Open Space. Podczas spotkań z przedstawicielami instytucji publicznych omawiano zjawisko bierności na rynku pracy – problemy i wyzwania; przedsiębiorczość przedstawicieli grup defaworyzowanych – bariery i pomysły na ich przezwyciężenie, bezrobocie – geneza przyczyn zjawiska na terenie objętym oddziaływaniem LSR. Wnioski ze spotkania w formie Notatki przekazano do podzespołu redakcyjnego.

4. Drugie spotkanie otwarte z przedstawicielami sektora przedsiębiorstw zrzeszonych w RIGP. Podczas spotkania w dniu 08.10.2015 r. omówiono możliwości tworzenia przyjaznych miejsc pracy

dla osób z grup defaworyzowanych. Oceniano zasadność wskazania branży decydującej o rozwoju obszaru. Konsultowano projekt formularza „Ankiety dla przedsiębiorców”. Po jego zaakceptowaniu ustalono, że będzie dystrybuowany za pośrednictwem organizacji zrzeszającej przedsiębiorców.

5. Badanie ankietowe wśród przedsiębiorców. Zostało przeprowadzone w listopadzie 2015 r. Celem było określenie: poziomu zainteresowania programem, gotowości zatrudniania osób z grup defaworyzowanych oraz szacowanie kosztów utworzenia nowych miejsc pracy. W wyniku badania zebrano 22 ankiety, które potwierdziły wnioski płynące ze spotkań. Raport z badania ankietowego przekazano do podzespołu redakcyjnego.

6. Spotkania z grupą defaworyzowaną. 1 grudnia 2015 r. przy współpracy z Uniwersytetami Trzeciego Wieku z Pelplina i Gniewa zorganizowano 2 spotkania w grupie osób po 50 roku życia. W spotkaniach wzięło udział 26 osób. Celem była poznanie opinii o zaproponowanych celach działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości i podnoszeniem jakości kapitału społecznego, a także o harmonogramie ogłaszania konkursów. Spotkania prowadzone były metodą kawiarenki obywatelskiej (World Café) - rozumie się przez to metodę prowadzenia dyskusji, w ramach której uczestnicy omawiają temat w kilku rundach, w podgrupach.

7. Spotkanie otwarte z Powiatową Radą Organizacji Pozarządowych w dniu 1.12.2015 r. w Pelplinie. Informacja o otwartym spotkaniu została opublikowana na stronie internetowej LGD i PROP. Podczas posiedzenia rady przedstawiciel Zespołu Partycypacyjnego przedstawił dotychczasowe ustalenia poczynione podczas prac na LSR, w tym diagnozę społeczną i gospodarczą, analizę SWOT oraz Kipę pomysłów. Po dyskusji w podgrupach tematycznych Rada wyraziła opinię o zaakceptowaniu celów, wskaźników i planu działania.

8. Konsultacje pisemne. W celu zaznajomienia mieszkańców obszaru z roboczymi wersjami Celów i wskaźników opublikowano je na stronie internetowej LGD. Ponadto zostały one rozesłane do grupy mailingowej (liczba w bazie: 99 osób/podmiotów). Uwagi można było zgłaszać za pomocą specjalnie opracowanego „Formularza zgłaszania uwag”, który przekazywano pocztą elektroniczną. Zestawienie zgłoszonych uwag przekazano do Zespołu Partycypacyjnego.

Zasady i kryteria wyboru operacji

1. Po zakończeniu procesu wdrażania LSR na lata 2007-2013 na zlecenie LGD został sporządzony „Raport końcowy z realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru LGD Wstęga Kociewia w latach 2009-2015”. Podstawą jego opracowania były m.in. informacje pozyskane od beneficjentów wszystkich działań, w tym także dotyczące procedury stosowanych przez LGD. Pośród różnych pytań znajdowały się i te, które dotyczyły procesu wyboru operacji przez LGD oraz stosowanych kryteriów.

2. Wywiady indywidualne w formie ankiety wśród beneficjentów PROW 2007-2013 i LEADER – w okresie listopad-początek grudnia 2015 przeprowadzonych zostało 15 wywiadów. Założenia wywiadów przygotował zespół partycypacyjny, a scenariusz opracował podzespół redakcyjny. Wśród ankietowanych byli członkowie poprzedniej Rady Programowej, a także osoby, które wstępnie zadeklarowały wolę pracy w organie decyzyjnym w nowym okresie programowania. Jednocześnie badani podzielili się wskazówkami odnośnie konstruowania kryteriów w nowym okresie programowania.

3. Konsultacje z Powiatową Radą Organizacji Pozarządowych Powiatu Tczewskiego, czyli reprezentacją środowiska organizacji pozarządowych wyłonioną w drodze wyboru. Ciało to skupia najbardziej aktywnych i doświadczonych przedstawicieli sektora społecznego. Na posiedzeniu w dniu 1.12.2015 r. zostały przedstawione założenia do procedury i projekty dokumentów. Potem przeprowadzono dyskusje w 3 podgrupach: procedura dla konkursów (projekty o wartości ponad 50 tys. zł), jak i dla projektów grantowych, a także proponowane Kryteria wyboru operacji. Po zakończeniu dyskusji Rada podjęła uchwałę o zaakceptowaniu. Procedury i kryteriów wyboru.

4. Konsultacje pisemne – na stronach internetowych LGD zostały udostępnione kryteria wyboru operacji. Ponadto zostały rozesłane do grupy mailingowej: samorządów, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych (liczba w bazie mailowej: 99 osób/podmiotów). Uwagi można było zgłaszać za pomocą Formularza zgłaszania uwag w okresie od listopad-grudzień 2015 r. W badaniu wzięło udział 5 osób, które zgłosiły uwagi za pośrednictwem formularza elektronicznego

przekazywanego pocztą elektroniczną. Uwagi zostały przekazane Zespołowi Partycypacyjnemu, który posłużył się nimi w konstruowaniu ostatecznego kształtu dokumentu.

Monitoring i ewaluacja

1. Zespół Partycypacyjny podczas warsztatów w dniu 22.09.2015 r. opracował podstawy monitoringu i ewaluacji. Obejmowały one wskazanie: elementów LSR podlegających ewaluacji, metod i źródeł pozyskiwania niezbędnych informacji, terminów i czasu prowadzenia badań.

2. Spotkania z przedstawicielami sektora publicznego (10.08 i 9.09.2015 r. - przedstawiciele gmin, 2.09.2015 r. przedstawiciele MOPS i GOPS oraz PUP). Odbędzie się dyskusja, która uwidoczniła potrzebę mierzenia i ilości i jakości prowadzonych działań. Jako ważne wskazywano kryterium skuteczności i terminowości, ale też użyteczności i efektywności. Mówiono też o konieczności zwracania uwagi na efektywność ekonomiczną samego procesu monitoringu. Postulowano korzystanie z narzędzi prostych i niekosztownych dostosowanych do skali i zakresu monitoringu

3. Spotkanie konsultacyjne z Radą Organizacji Pozarządowych 1.12.2015 r. Po dyskusji w 3 podgrupach (zakres monitoringu, metody i źródła pozyskiwania informacji oraz harmonogram) Rada przedstawiła następujące propozycje zakresu (postęp we wdrażaniu LSR, terminowość i przestrzeganie obowiązujących procedur, proces komunikacji dwustronnej), metod monitoringu i ewaluacji (okresowe spotkania konsultacyjne z ROP, fora mieszkańców/beneficjentów/partnerów) oraz źródeł pozyskiwania informacji (dane wewnętrzne, dokumenty kontrolne, badania zewnętrzne, w tym ankiety własne i zlecane podmiotom zewnętrznym).

4. Konsultacje pisemne - wywiady indywidualne z członkami Rady Programowej fundacji i potencjalnymi członkami organu decyzyjnego stowarzyszenia. Ze względu na złożoność materii i wymóg znajomości uwarunkowań formalnych zrezygnowano ze powszechnych konsultacji. Podstawowe założenia monitoringu i ewaluacji przesłano pocztą elektroniczną. Otrzymano 5 odpowiedzi. Uwagi przekazano do podzespołu redakcyjnego, który wykorzystał je do przygotowania ostatecznej wersji projektu LSR.

Plan komunikacyjny

1. Wywiad zogniskowany – wywiad przeprowadzony w grupie 12 osób w wieku 17-24 z obszaru gminy Morzeszczyn w sierpniu 2015 r. w ramach współpracy z partnerem realizującym projekt aktywizacyjny dla młodzieży z gminy Morzeszczyn.. Rozpoznawano też potrzeby młodzieży w zakresie komunikacji i dostępu do informacji. Młodzież zasygnalizowała, iż nie ma dostępu do informacji na temat możliwości wsparcia, a te informacje, które do niej docierają nie są zrozumiałe, co z kolei wpływa na poczucie, iż dana oferta skierowana jest do innej grupy odbiorców. Raport z wywiadu zogniskowanego został przekazany Zespołowi Partycypacyjnemu.

2. Badanie ankietowe przeprowadzone było w II połowie listopada 2015. Ankieta miała formę formularza on-line. 38 respondentów udzieliło odpowiedzi na 18 pytań. Znakomita większość ankietowanych znała, a dobrze i średnio oceniała dotychczasowe działania informacyjne LGD.

3. Spotkania z seniorami - World Cafe – 1 grudnia 2015 r. zostały przeprowadzone 2 spotkania w grupie grup defaworyzowanych – osób po 50 roku życia przy współpracy z Uniwersytetami Trzeciego Wieku z Pelplina i Gniewa (opis w części dot. celów i wskaźników). Wzięło w nich udział 26 osób. Podczas spotkania określono rekomendacje osób po 50 roku życia do planu komunikacji, zarówno co do kanałów informacji, jak i treści przekazywanych komunikatów.

4. Spotkanie otwarte (informacja o posiedzeniu została umieszczona stronie internetowej ROP i LGD) z Powiatową Radą Organizacji zostały przedstawione założenia Planu komunikacyjnego w powiązaniu z Harmonogramem ogłaszania konkursów. Dyskutowano o optymalnych metodach przekazywania i pozyskiwania informacji ze środowiska stowarzyszeń, fundacji i grup nieformalnych. Po zakończeniu dyskusji Rada podjęła uchwałę o zaakceptowaniu Planu komunikacyjnego.

5. Konsultacje pisemne – na stronie internetowej LGD opublikowano Plan komunikacyjny oraz Formularz zgłaszania uwag. Ponadto ww. materiały zostały pocztą elektroniczną przekazane do grupy mailingowej samorządów, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych (liczba w bazie mailowej: 99 osób/podmiotów). W odpowiedzi 5 osób zgłosiło uwagi za pośrednictwem formularza

elektronicznego. Uwagi zostały Zespołowi Partycypacyjnemu, który posłużył się nimi w konstruowaniu ostatecznego kształtu dokumentu..

Przez cały okres prac nad LSR, na stronie internetowej LGD, w najbardziej widocznym miejscu, działała zakładka „Konsultacje społeczne: weź udział w budowie LSR - wypełnij ankietę”. W tym miejscu prezentowano robocze wersje kolejnych rozdziałów LSR oraz formularze za pomocą, których można było zgłaszać swoje uwagi lub propozycje. Zastrzeżenia i propozycje zmian do poszczególnych kluczowych etapów opracowywanej LSR, przekazywane pocztą elektroniczną poprzez wypełnienie „Formularza zgłaszania uwag” były wpisywane do Zbiorczego zestawienia uwag. Podobnie podczas spotkań z potencjalnymi beneficjentami w Biurze LGD, oprócz informowania o możliwych zakresach i formach wsparcia, konsultowano różne części LSR, odpowiednio do zainteresowań i potencjału klientów Biura. Zostały rozpatrzone przez Zespół Partycypacyjny, a potem przez Zarząd.

Ważnym ustaleniem partnerstwa, jest konieczność stosowania w procedurze zmian zarówno LSR, jak i dokumentów związanych z jej wdrażaniem analogicznego sposobu postępowania jak podczas uchwalania niniejszego dokumentu. Rzecz jasna procedura zmiany wszystkich kluczowych elementów LSR będzie dokonywana odpowiednio do obowiązujących wówczas aktów prawnych i możliwości stowarzyszenia.

Proces ten dokładniej opisano w Załączniku nr 1 do LSR - Procedura aktualizacji LSR.

LSR została napisana w całości siłami własnymi LGD.

ROZDZIAŁ III. DIAGNOZA - OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI

3.1. OKREŚLENIE GRUP SZCZEGÓLNIIE ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI LSR ORAZ PROBLEMÓW I OBSZARÓW INTERWENCJI ODNOSZĄCYCH SIĘ DO TYCH GRUP.

Obszar objęty opracowaniem obejmuje 3 gminy typowo wiejskie i 2 gminy wiejsko-miejskie Pelplin i Gniew. W miastach zamieszkują 15 103 osoby, czyli 27,8 % ludności. Współczynnik ten zmienił się o 1% w stosunku do 2008 r.

Tabela: liczba i gęstość zaludnienia w gminach

Gmina	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia (os/km ²)
Gniew	15 875	82
Morzeszczyn	3 805	42
Pelplin	16 675	118
Subkowy	5 487	71
Tczew	13 508	79

źródło - bank danych lokalnych GUS

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 82,4 osoby/km² i wzrosła o prawie 5%, w stosunku do roku 2008. Gęstość zaludnienia jest niższa od średniej wojewódzkiej 125 osób/km², jednakże w porównaniu do innych obszarów wiejskich jest wysoka.

Tabela: zmiana liczby mieszkańców i w gminach

Gmina	Liczba ludności w 2008	Liczba ludności w 2013
Gniew	15 743	15 875
Morzeszczyn	3 868	3 805
Pelplin	16 544	16 675
Subkowy	5 291	5 487
Tczew	11 285	13 508
Razem	52 730	55 352

Powyższe zestawienie dowodzi, że procesy migracyjne są korzystne dla obszaru LGD. Spadek liczby mieszkańców zanotowano jedynie w Gminie Morzeszczyn, a największy przyrost w Gminie Tczew, otaczającej czwarte wg liczby ludności miasto województwa pomorskiego.

Tabela: struktura ludności wg płci i grup wiekowych

Gmina	Wiek		Płeć	
Gniew	0-24	4 868	Mężczyźni	7 933
	24-49	5 698		
	50 i więcej	5 309	Kobiety	7 942
Morzeszczyn	0-24	1 336	Mężczyźni	1 946
	24-49	1 377		
	50 i więcej	1 094	Kobiety	1 861
Pelplin	0-24	5 336	Mężczyźni	8 361
	24-49	6 131		
	50 i więcej	5 208	Kobiety	8 314
Subkowy	0-24	1 963	Mężczyźni	2 786
	24-49	2 036		

	50 i więcej	1 488	Kobiety	2 701
Tczew	0-24	4 628	Mężczyźni	6 851
	24-49	5 228		
	50 i więcej	3 652	Kobiety	6 657

źródło - bank danych lokalnych GUS

Struktura wg płci nie odbiega od średniej krajowej. W większości gmin obszaru liczba kobiet i mężczyzn jest zbliżona. Niewielką przewagę mają kobiety w Morzeszczynie. Również pod względem wieku ludność obszaru jest bardzo jednorodna. Różnice pomiędzy gminami wynoszą zaledwie kilka procent i nie powinny mieć wpływu na definiowanie celów strategii.

Tabela: struktura ludności wg grup wiekowych

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (%)		Ludność w wieku produkcyjnym (%)		Ludność w wieku poprodukcyjnym (%)	
	2008	2013	2008	2013	2008	2013
Gniew- gmina	23,2	20,3	63,6	64,1	13,2	15,6
Gniew miasto	20,5	18,2	64,5	63,1	15,0	18,7
Gniew- wieś	25,4	21,9	62,8	64,9	11,8	13,2
Morzeszczyn - gmina	27,5	24,5	62,4	64,1	10,1	11,4
Pelplin - gmina	24,0	21,4	64,4	64,3	11,6	14,3
Pelplin - miasto	21,6	19,3	65,5	63,6	12,9	17,0
Pelplin- wieś	26,4	23,4	63,3	65,0	10,3	11,6
Subkowy	27,8	23,5	61,5	65,0	10,7	11,6
Tczew	25,8	23,5	63,1	65,3	11,1	11,1
Powiat Tczewski	bd	20,5	bd	63,7	bd	15,8
Województwo Pomorskie	bd	19,6	bd	63,4	bd	17,1

źródło - bank danych lokalnych GUS

Struktura ekonomicznych grup wiekowych jest w zasadzie jednorodna na całym obszarze, z tym, że więcej osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkuje na obszarach wiejskich. Konsekwencją tego jest nieco większa ilość osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca miasta. W prawie wszystkich gminach obserwuje się wzrost liczby osób starszych, w stosunku do 2008 r., a w gminie Tczew wskaźnik ten nie uległ zmianie. Jest to tendencja właściwa nie tylko dla obszaru LGD, ale dla regionu i kraju.

Wzrost długości życia niesie za sobą poważne konsekwencje. Mają one wymiar i organizacyjny, i ekonomiczny i społeczny. Dotyczą one zarówno poziomu krajowego, jak i lokalnego. I społeczeństwo, jak i same osoby starsze chcą i muszą być aktywne, tak w wymiarze społecznym, jak i indywidualnym. Jednym z ważnych wyzwań jest podążanie za coraz szybszym postępem technologicznym. Urządzenia cyfrowe odgrywają coraz większą rolę w życiu ekonomicznym, społecznym, jak i prywatnym. W coraz większym stopniu mają wpływ na jakość naszego życia. Pewien odsetek społeczności lokalnej nie radzi sobie z tym problemem.

Jak pokazuje „Diagnoza dla PO Polska Cyfrowa 2014-2020” (str.8-10) „... z internetu korzystają najczęściej osoby poniżej 45 roku życia... Usługa jest najmniej rozpowszechniona w grupie osób powyżej 60 lat, a jako najczęstszą przyczynę... wskazuje się brak potrzeby lub umiejętności”. Ta druga grupa to aż 40% ankietowanych. Co więcej odsetek osób wskazujących na brak umiejętności jest wyższy niż kilka lat temu. Wyniki badań ogólnopolskich potwierdzają konsultacje społeczne na obszarze LGD.

Wyższy, niż w powiecie i województwie pomorskim, odsetek ludzi młodych uzasadnia skierowanie do tej grupy wiekowej większej ilości działań, związanych zarówno z zapewnieniem im możliwości atrakcyjnego zatrudnienia, jak i poprawy warunków życia.

Podobny wniosek można wysnuć w odniesieniu do osób starszych, których populacja i procentowy udział w społeczności rośnie.

3.2. CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI

Powiat Tczewski jest powiatem rolniczo - przemysłowym, co wynika głównie z warunków przyrodniczych, czyli klimatu i gleb. Działalność nierolnicza koncentruje się w Tczewie i wokół niego. Jest też przemysłowa wyspa w miejscowości Wędkowy. Turystyka na terenie gminy Gniew rozwija się w oparciu o średniowieczny zamek pokrzyżacki, a na terenie Pelplina w oparciu o kompleks pocysterski. Jednakże w tym drugim przypadku trudno mówić o przemyśle turystycznym.

Poziom życia mieszkańców można porównywać w oparciu o różne kryteria. Jednakże jednym z najbardziej wyrazistych jest dochód podatkowy przypadający na 1 mieszkańca.

Tabela: budżet gminy na 1 mieszkańca (w zł)

Gmina	Dochód 2008	Dochód 2014	2008/2014
Gniew	2 322	3 094	1,33
Morzeszczyn	2 660	3 616	1,36
Pelplin	2 003	2 975	1,49
Subkowy	2 784	3 329	1,20
Tczew	2 468	3 348	1,36
Powiat Tczewski	2 295	3 085	1,34
Województwo pomorskie	3 135	4 129	1,32

źródło - bank danych lokalnych GUS

Najwyższy dochód na 1 mieszkańca osiąga gmina Morzeszczyn, a najniższy Gmina Pelplin. To zestawienie jest w pewnym stopniu mylące, bo ze względu na liczbę mieszkańców i posiadaną infrastrukturę społeczną, Morzeszczyn dysponuje najmniejszym budżetem gminnym, a Pelplin największym. Najkorzystniejsze zmiany w budżecie nastąpiły w Gminie Pelplin, a najmniejszy wzrost w Gminie Subkowy.

Tabela: liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON wg PKD 2007

Gmina	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Gniew	1 217	1 233	1 167	1 189	1 210	1 215
Gmina Morzeszczyn	201	216	214	223	225	226
Gmina Pelplin	1 247	1 288	1 197	1 252	1 288	1 303
Gmina Subkowy	381	403	409	409	425	443
Gmina Tczew	1 077	1 168	1 193	1 231	1 284	1 352
Razem	4 123	4 308	4 180	4 304	4 432	4 539

źródło - bank danych lokalnych GUS

Powyższa tabela wyraźnie pokazuje, że w stosunku do poprzedniego okresu planowania ogólnie wzrosła liczba podmiotów, choć trend wzrostowy nie jest ustabilizowany. Spadła ilość osób prowadzących działalność w gminie Gniew. Największy przyrost nastąpił w Gminie Tczew, co statystycznie jest uzasadnione także wzrostem całej populacji.

Dominującą formą aktywności gospodarczej jest jednoosobowa działalność gospodarcza rejestrowana w urzędzie gminy.

Tabela: ilość podmiotów gospodarczych przypadających na 1 tysiąc mieszkańców

Gmina	2008	2014
Gmina Gniew	0,077	0,076
Gmina Morzeszczyn	0,049	0,060
Gmina Pelplin	0,074	0,078

Gmina Subkowy	0,067	0,081
Gmina Tczew	0,088	0,099
Obszar LSR	0,075	0,082
Powiat Tczewski	0,084	0,089
Województwo Pomorskie	0,109	0,120

źródło bank danych lokalnych GUS/opracowanie własne

Trudno też wskazać dominującą lub dominujące branże. Niewielka jest ilość podmiotów prowadzących działalność turystyczną, zwłaszcza w Gniewie i Pelplinie. W tym pierwszym najsilniejszym jest Zamek Sp. z o.o. W tym drugim właścicielem, w zasadzie wszystkich, obiektów i atrakcyjnych turystycznie terenów jest kościół katolicki, dla którego rozwój działalności gospodarczej nie jest priorytetem.

Indagowani przedstawiciele środowiska biznesowego w ankietach i podczas spotkań z Zarządem Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza, oddział w Tczewie, jako podstawową wskazują potrzebę wzmocnienia swojego potencjału poprzez zakup nowych maszyn i urządzeń. Pozwoli im to na utrzymanie dotychczasowych ryków zbytu towarów i usług. Część z nich mówi o rozszerzeniu oferty i wkroczenia na nowe rynki. Niewielu widzi możliwość wykorzystywania lokalnych zasobów przyrodniczych lub kulturowych, zgodnie z oczekiwaniami podejścia Leader.

Na ogół pozytywnie oceniają perspektywy rozwoju i widzą możliwość niewielkiego wzrostu zatrudnienia. Jak wynika z zebranych wśród przedsiębiorców ankiet planują oni inwestycje, które zaowocują nowymi miejscami pracy, w tym dla osób z grup defaworyzowanych. Barię dla realizacji planów rozwojowych jest niski potencjał finansowy przedsiębiorstw, niepozwalający na sięgnięcie po kredyty bankowe. Planując inwestycje zakładają zakup maszyn i urządzeń o wysokim standardzie, pozwalającym na sprostanie wciąż rosnącym oczekiwaniom klientów. We wsparciu ze strony LGD upatrują szansy na poprawę swojej sytuacji rynkowej.

Przedstawiciele pomocy społecznej potwierdzają opinię przedsiębiorców o trudnościach w pozyskaniu solidnych pracowników. Wspomniany powyżej niski potencjał finansowy, niewysokie marże, a z drugiej strony stosunkowo wysoka dostępność różnego rodzaju zasiłków powodują, że rozmijają się oczekiwania pracodawców i pracobiorców.

Podczas konsultacji ze środowiskiem przedsiębiorców omawiano też poziom zainteresowania wykorzystania premii na rozpoczynanie działalności gospodarczej. Lokalni przedsiębiorcy opowiadali się za podziałem dostępnej puli środków pomiędzy już działające i małe mikroprzedsiębiorstwa a starterów. Uznali oni, że ta nowa forma wsparcia może wesprzeć środowisko, a wysoka kwota pomocy zachęcić do podjęcia ryzyka pracy na własny rachunek. Za celowe uznali oni niezmnieszenie dostępnej kwoty wsparcia podkreślając, że zakup nowoczesnych maszyn czy usług o wysokim standardzie jest kosztowny. A właśnie wysokiego standardu oczekują ich klienci.

Podobnie przedstawiciel PUP wyraził opinię, że wysoka, w porównaniu ze wsparciem przyznawanym przez tą instytucję, kwota pomocy może zachęcić do podejmowania działalności gospodarczej, zwłaszcza osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

3.3. OPIS RYNKU PRACY

Od początku transformacji bezrobociem było i pozostaje jednym z najważniejszych problemów społecznych. W połowie lat 90-tych był on na tyle poważny, że dla jego rozwiązywania w 1997 r. utworzono Specjalną Strefę Ekonomiczną „Żarnowiec- Tczew”. Narzędzie to okazało się skuteczne i zjawisko utraciło charakter strukturalny.

Tabela: stopa bezrobocia w % w ostatnich 5 latach

Obszar	09.2008	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014
Kraj	8,9	12,4	12,5	13,4	13,4	11,5
Województwo Pomorskie	8,0	12,3	12,5	13,4	13,2	11,3

Powiat Tczewski	12,1	14,2	13,4	13,7	14,0	11,3
-----------------	------	------	------	------	------	------

źródło - Sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za 2014, dane własne PUP w Tczewie

Jednakże stopa bezrobocia przekraczała średnią krajową i wojewódzką. Pogorszenie sytuacji nastąpiło po 2008 r., jako następstwo globalnego kryzysu ekonomicznego. W ostatnim okresie poziom bezrobocia na terenie powiatu tczewskiego powoli, ale systematycznie spada i zrównał się z poziomem w kraju, a nawet województwa. Widać to wyraźnie w porównaniu z 2008, czyli okresem przygotowywania LSR na lata 2007-2013. Tendencja ta utrzymywała się także w ostatnich miesiącach.

Taki stan rzeczy wskazuje raczej na potrzebę wzmocnienia potencjału istniejących przedsiębiorstw, co pozwoli im na utrzymywanie się na coraz bardziej konkurencyjnym rynku.

Tabela: liczba bezrobotnych wg płci (stan nadzień 31.12.2014)

Gmina	Liczba bezrobotnych		
	ogółem	w tym kobiety	% udział kobiet
Gmina Gniew	660	393	59,6
Gmina Morzeszczyn	180	118	65,6
Gmina Pelplin	677	392	57,9
Gmina Subkowy	232	128	55,2
Gmina Tczew	500	297	59,4
Razem	2 249	1 328	59,0

źródło - Sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za 2014

Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych jest wyrównany na terenie obszaru, za wyjątkiem gminy Morzeszczyn.

Tabela: liczba bezrobotnych w szczególnej sytuacji (stan na dzień 31.12.2014)

Gmina	Ogółem	w tym		
		do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
Gmina Gniew	573	133	161	352
Gmina Morzeszczyn	159	28	41	103
Gmina Pelplin	581	118	162	351
Gmina Subkowy	209	49	61	126
Gmina Tczew	437	101	108	273
Razem	1 959	629	533	1 205

źródło - Sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za 2014, dane własne PUP w Tczewie

Za wyraźnie negatywne zjawisko należy uznać zaskakująco wysoką liczbę osób w szczególnej sytuacji w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych. Należy jednak pamiętać, że spośród „długotrwale bezrobotnych” znajdują się zarówno osoby do 25 jak i powyżej 50 roku życia. Dlatego także w działaniach związanych z przeciwdziałaniem ubóstwu poprzez umożliwienie zatrudnienia należy koncentrować się na tych 2 grupach znajdujących się szczególnie trudnej sytuacji, czyli ludziach młodych i powyżej 50 roku życia.

Badania społeczne „Sytuacja pomorskich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym” pokazuje, że aż 59% młodzieży zamierza po ukończeniu szkoły szukać pracy, a 24% pragnie wyjechać za granicę (str.41).

Tabela: liczba bezrobotnych niepełnosprawnych (stan na dzień 31.12.2014)

Gmina	ogółem
Gmina Gniew	25
Gmina Morzeszczyn	17
Gmina Pelplin	18
Gmina Subkowy	16

Gmina Tczew	33
Razem	109

źródło - Sprawozdanie z działalności PUP w Tczewie za 2014, dane własne PUP w Tczewie

Problematyka zatrudniania osób niepełnosprawnych nie była sygnalizowana podczas prac nad strategią. Zapewne wynika to z faktu, że jest tych osób w poszczególnych gminach niewiele, a spora część z nich, jak wynika z konsultacji z ośrodkami pomocy społecznej, nie jest zainteresowana lub nie jest w stanie podjąć pracy.

Tabela : grupy bezrobotnych w powiecie tczewskim wg zawodów (dane na 31.12.2014)

Grupa zawodowa	zawody	% poziomu bezrobotnych
Sprzedawcy i pokrewni	sprzedawca, doradca handlowy, kasjer handlowy	38,6
Robotnicy pomocniczy w przemyśle , budownictwie i transporcie	Robotnik budowlany, robotnik drogowy, pakowacz, robotnik w przemyśle przetwórczym	23,7
Robotnicy budowlani i pokrewni z wyłączeniem elektryków	Murarz, monter/składacz okien, cieśla	20,0
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych	Przetwórca ryb, stolarz, krawiec, szwaczka	15,0
Pracownicy usług osobistych	Kucharz, robotnik gospodarczy, kucharz małej gastronomii, fryzjer	15,0

źródło - Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie tczewskim za 2014 r.

Tabela: zgłoszone wolne miejsca pracy wg grup (dane na 31.12.2014)

Grupa zawodowa	zawody	Liczba miejsc
Robotnicy budowlani i pokrewni z wyłączeniem elektryków	Murarz, monter/składacz okien, cieśla, zbrojarz, brukarz	739
Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych	Rzeźnik, stolarz, krawiec, szwaczka	299
Sprzedawcy i pokrewni	sprzedawca, doradca klienta, kasjer handlowy, sprzedawca owozowy, sprzedawca na stacji pali	416
Kierowcy i operatorzy pojazdów	Kierowca samochodu ciężarowego, kierowca operator wózków, kierowca samochodu dostawczego, kierowca autobusu	276
Ładowacze nieczystości i i inni pracownicy przy pracach prostych	Robotnik placowy, pozostali pracownicy, dozorca	356
Pracownicy usług osobistych	Kucharz, robotnik gospodarczy, kelner, fryzjer	306

źródło - Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie tczewskim za 2014 r.

Zaskakujące jest zestawienie dominujących grup bezrobotnych ze zgłoszonymi wolnymi miejscami pracy. Paradoks ten jest obserwowany od dłuższego czasu. Nie ma jednoznacznego i udokumentowanego wyjaśnienia zjawiska. Można domyślać się, że przyczyną mogą być stosunkowo niskie kompetencje osobiste i kwalifikacje, powodujące, że pewna grupa osób po krótkim okresie zatrudnienia powraca jako klientela urzędu racy lub pomocy społecznej. Stanowisko to artykułują głównie przedsiębiorcy.

3.4. PRZEDSTAWIENIE DZIAŁALNOŚCI SEKTORA SPOŁECZNEGO

Tabela: liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w KRS (stan na dzień 31.07.2015)

Gmina	Ilość podmiotów
Gmina Gniew	60
Gmina Morzeszczyn	13
Gmina Pelplin	49
Gmina Subkowy	22
Gmina Tczew	45
Razem	169

źródło - KRS

Tabela: liczba organizacji pozarządowych poza KRS (rejstry Starostwa Powiatowego w Tczewie)

Gmina	Liczba stowarzyszeń zwykłych	Liczba uczniowskich klubów sportowych	Liczba stowarzyszeń kultury fizycznej	Liczba oddziałów terenowych
Gniew	1	7	4	1
Morzeszczyn	1	1	1	0
Pelplin	1	7	4	1
Subkowy	1	1	1	0
Tczew	0	2	6	0
Razem	4	18	16	2

źródło - dane Starostwa Powiatowe go w Tczewie

Szczególną rolę na obszarach wiejskich odgrywają koła gospodyń. Ruch ten w ostatnich latach przeżywa renesans. Po części jest to efekt poprawiającej się sytuacji materialnej mieszkańców, a po części rosnącej świadomości i aktywności społecznej. To w pewnej mierze efekt działań realizowanych w ramach PROW, a w tym także przez LGD.

Tabela: liczba kół gospodyń wiejskich

Gmina	Liczba kół gospodyń wiejskich
Gniew	9
Morzeszczyn	2
Pelplin	10
Subkowy	3
Tczew	15
Razem	39

źródło - dane z UG

Dla oceny aktywności społecznej mieszkańców istotna jest nie tylko liczba organizacji pozarządowych, ale także ich jakość. Pod tym pojęciem należy rozumieć potencjał kadrowy i organizacyjny, w tym finansowy. Niestety nie jest on zbyt wysoki, o czym mówią zarówno ich członkowie, jak i osoby nimi zarządzające. Najczęściej wskazuje się na niewysokie zainteresowanie działalnością organizacji części jej członków, które maleje z upływem czasu jaki minął od jej powstania. Proces ten po części jest naturalny, a po części wynika z warunków w jakich działa czwarty sektor. Boryka on się brakiem własnych lub łatwo dostępnych lokali publicznych oraz braku własnych środków finansowych lub wysokiego poziomu trudności w pozyskaniu środków publicznych. Za ważny mankament wskazują też trudności w dotarciu do i zaangażowaniu ludzi młodych w działalność stowarzyszeń i fundacji. Młodzi ludzie sprawnie korzystający z nowoczesnych technologii mają alternatywną drogę realizacji niektórych aspiracji. Natomiast z zadowoleniem zauważa się rosnącą aktywność ludzi dojrzałych i starszych. Ta grupa poszukuje pól aktywności w

czasie wolnym. Jako paradoks wskazuje się, że stałemu wzrostowi liczby i jakości obiektów publicznych nie towarzyszy zadowalające ich wykorzystanie. Istniejące obiekty kulturalne, sportowe i rekreacyjne mogłyby zostać ożywione poprzez zwiększenie oferty zajęć zaspokajających rosnące aspiracje mieszkańców.

3.5. WSKAZANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Infrastruktura społeczna

Dla rozwoju społecznego niezwykle ważnym jest dostęp od usług społecznych, w tym i edukacyjnych. Dostęp do przedszkoli i szkół jest wyrównany na obszarze objętym LSR, choć gminy przyjmują różną organizację placówek.

Tabela: placówki oświatowe

Gmina	Liczba żłobków	Liczba Przedszkoli	Liczba szkół podstawowych	Liczba gimnazjów
Gniew	0	3	6	2
Morzeszczyn	0	1	2	1
Pelplin	1	5	7	6
Subkowy	0	2	3	1
Tczew	0	2	4	2
Razem	1	13	22	12

źródło - bank danych lokalnych GUS

W stosunku do 2008 r. liczba przedszkoli wzrosła o 2, szkół podstawowych zmniejszyła się o 4, a gimnazjów wzrosła o 1.

Tabela: szkoły ponadgimnazjalne i wyższe

Gmina	Nazwa placówki
Gniew	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
Morzeszczyn	-
Pelplin	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
	Collegium Marianum
	Wyższe Seminarium Duchowne
Subkowy	-
Tczew	Zespół Szkół Agrotechnicznych i Ogólnokształcących

źródło- BIP Powiatu Tczewskiego

W stosunku do roku 2008 nie zmieniła się ani liczba, ani lokalizacja ponadgimnazjalnych placówek oświatowych oraz szkół wyższych. Decyzją zarządu powiatu zmieniają się, stosownie do potrzeb profile kształcenie i rodzaje szkół wchodzących w skład zespołów.

Na obszar objęty LSR silnie i bezpośrednio oddziałują także placówki oświatowe zlokalizowane w Tczewie. Są to: 2 licea ogólnokształcące, Zespół Szkół Budowlanych i Odzieżowych, Zespół Szkół Rzemieślniczych i Kupieckich, Zespół szkół Ekonomicznych, Zespół Szkół Technicznych oraz Zespół Kształcenia Zawodowego. Uzupełnia je placówka prywatna Centrum Kształcenia Zawodowego „Nauka”.

Podczas spotkań organizowanych w gminach, jak i podczas konsultacji w Biurze ani razu nie zgłoszono trudności w dostępie do usług edukacyjnych na poziomie szkolnym.

Tabela: liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej

Gmina	2009	2013
Gniew	611	655
Morzeszczyn	163	170
Pelplin	564	573
Subkowy	244	256
Tczew	752	504
Razem	2 334	2 158

źródło - bank danych lokalnych GUS,

Z powyższego zestawienia wynika, że w stosunku do 2009 liczba gospodarstw objętych wsparciem nieznacznie wzrosła w 4 gminach, ale wyraźny spadek w gminie Tczew (mimo wzrostu liczby mieszkańców) spowodował, że na obszarze zanotowano obniżenie ogółem o 8%. Jednakże nowi mieszkańcy miejscowości otaczających stolicę powiatu to głównie zamożni „emigranci” z miasta, poszukujący spokojnych lokalizacji dla budowy swoich domów. Z powyższego zestawienia wynika, że poziom ubóstwa pozostaje od lat niezmienny. Jak widać poprawa sytuacji na rynku pracy w niewielkim stopniu wpływa na liczbę klientów pomocy społecznej. Potwierdziło to spotkanie z kierownikami ośrodków pomocy społecznej i powiatowego urzędu pracy. Pośród tej grupy utrwalił się model systematycznego korzystania ze wsparcia i rezygnacji z prób samodzielnej poprawy własnego losu.

W tym kryje się pewne zagrożenie dla realizacji strategii, o czym mówili lokalni przedsiębiorcy podczas konsultacji w Biurze LGD. Podkreślali oni trudności w pozyskaniu dobrych i systematycznych pracowników, a źródeł takiego stanu rzeczy upatrywali w demotywacyjnym systemie opieki społecznej. Sugerowali oni poszerzenie kręgu osób, z których mogliby rekrutować pracowników.

Jak wskazują rozmowy z mieszkańcami, a także opinie organizacji pozarządowych w szczególnej trudnej sytuacji znajdują się dzieci z rodzin wielodzietnych. Co prawda od pewnego czasu uzyskują one wsparcie poprzez kartę dużej rodziny, ale wciąż jeszcze w znacznie mniejszym stopniu uczestniczą w życiu społecznym. Dotyczy to zarówno działalności kulturalnej, sportowej, jak i rekreacyjnej. Głównym powodem jest niższy niż u rówieśników status materialny. Dlatego celowym wydaje się zaadresowanie, przynajmniej części działań do tej grupy defaworyzowanej, a także premiowanie operacji włączających ją do życia wspólnotowego.

Jak wynika z Raportu końcowego Badania społecznego „Sytuacja pomorskich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym” (str. 33) datowanym na listopad 2013 prawie 61% dzieci wychowuje się w rodzinach z co najmniej 3 dziećmi. W tym samym opracowaniu czytamy, że dzieci i młodzież najczęściej (57%) - spędzają wolny czas w domu (str.36). Natomiast jeśli chodzi o sposób spędzania czasu wolnego to aż 61% wskazuje na oglądanie TV, 47% na surfowanie po internecie, a 43% wykorzystuje do tego telefon komórkowy. Natomiast zaledwie 31% uprawia sport, a 12% organizuje wycieczki za miasto (str.37). Dane te pokazują, że uzasadnionym jest skierowanie części działań właśnie do tej grupy. Należy też wziąć pod uwagę, że dla prawie 69% badanych spotkania z rówieśnikami są ważne lub bardzo ważne. A więc przygotowanie interesującej dla młodych oferty spędzania czasu wolnego daje szansę na „wyciągnięcie ich z domu i telewizora oraz komputera”, a także na zachęcenie do aktywnego wypoczynku w grupie rówieśniczej. Jest to tym bardziej zasadne, że większość młodzieży z terenów wiejskich ma znajomych także poza kręgiem szkolnym.

Badanie to także potwierdza tezę jaką wywiedziono ze spotkań z mieszkańcami, że narkotyki nie są szczególnym problemem w środowisku wiejskim (str.43). Oczywiście w większości tych rodzin młodzież styka się ze zjawiskami uzależnień od nikotyny i alkoholu, a więc adresowanie do nich pewnej części działań daje szansę na wyrwanie ich z kręgu negatywnych wzorców.

Wskazanie ds. grup defaworyzowanych

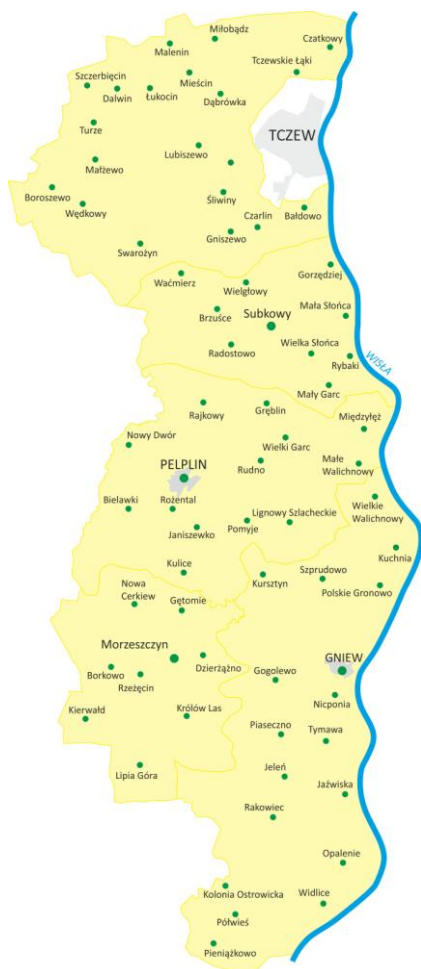
W oparciu o zgromadzone dane, zaprezentowane powyżej, określono następujące grupy defaworyzowane i wskazano podstawowe formy ich wsparcia.

Tabela: grupy defaworyzowane na obszarze LSR

L.p.	Grupa defaworyzowana	Formy wsparcia
1.	Osoby w wieku do 30 roku życia	Preferencje w dostępie do środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej
		Preferencje w dostępie do środków na rozwój działalności gospodarczej dla osób zatrudniających osoby z tej grupy
		Preferencje udziału w działaniach podnoszących jakość kapitału społecznego i w działaniach promocyjnych dla osób z tej grupy
2.	Osoby w wieku powyżej 50 roku życia	Preferencje w dostępie do środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej
		Preferencje w dostępie do środków na rozwój działalności gospodarczej dla osób zatrudniających osoby z tej grupy
		Preferencje udziału w działaniach podnoszących jakość kapitału społecznego, w tym organizacja szkoleń przeciwdziałających wykluczeniu cyfrowemu i w działaniach związanych z wzmocnieniem kapitału społecznego
3.	Osoby z rodzin wielodzietnych i korzystających z pomocy społecznej	Preferencje w dostępie do środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej
		Preferencje w dostępie do środków na rozwój działalności gospodarczej dla osób zatrudniających osoby z tej grupy
		Preferencje udziału w działaniach podnoszących jakość kapitału społecznego

3.6. OPIS ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Atutem jest położeniem geograficzne w bezpośrednim sąsiedztwie aglomeracji trójmiejskiej oraz bardzo dobre połączenia z aglomeracją bydgosko-toruńską, a także Łodzią i Warszawą dzięki autostradzie A1 i DK91. Obszar objęty LSR jest spójny nie tylko geograficznie i etnicznie, ale także pod względem zagospodarowania. Konsultacje społeczne, w tym i spotkania z przedstawicielami samorządów lokalnych pokazały, że istniejąca baza w postaci świetlic wiejskich w zasadzie zaspokaja potrzeby mieszkańców. Zgłoszono w zasadzie tylko jeden obiekt do kompleksowej modernizacji w związku z potrzebami prowadzenia działalności kulturalnej i utrwalającej dziedzictwo lokalne.

Nieco inaczej przedstawia się przestrzeń publiczna na obszarze LSR. W tym zakresie rosną aspiracje mieszkańców i władz samorządowych. W ostatnich latach poprawiła się jakość dróg publicznych, rozbudowano, zmodernizowano i wyposażono szkoły oraz placówki kulturalne, a także urzędy. Zbudowano nowoczesne obiekty typowo sportowe. Przybyło nowych i zmodernizowanych świetlic. Poprawiła się estetyka i zagospodarowanie siedlisk wiejskich. Teraz kolej na przestrzeń wspólną, na miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji. Społeczność lokalna oczekuje standardu nie niższego niż widziany w mieście. Mieszkańcy coraz częściej zwracają uwagę na obiekty historyczne, próbują poznać ich znaczenie i zachować je dla przyszłych pokoleń. Uznają, że mogą być one swoistą wizytówką, znakiem rozpoznawczym ich małej ojczyzny. W oparciu o nie próbują zachować tradycje i zwyczaje.

Mapka:

Rozmieszczenie świetlic wiejskich na obszarze LSR

3.7. KRÓTKI OPIS DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW

Bogata przeszłość regionu, przenikanie się różnych kultur, powoduje, że obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia” posiada bogate dziedzictwo kultury materialnej. Znajdują się tu ślady wczesnośredniowiecznych grodzisk, szereg zabytków sakralnych z pocysterską Bazyliką Katedralną w Pelplinie i sanktuariami w Gorzędzieju, Lubiszewie i Piasecznie na czele, aż po dawny średniowieczny zamek pokrzyżacki w Gniewie.

Wśród najbardziej znaczących zabytków materialnych obszaru LGD warto wymienić:

Gmina Gniew

- zamek pokrzyżacki w Gniewie, hotel, gastronomia oraz Centrum Kultury (XII/XIV w.);
- Pałac Marysieńki w Gniewie, wzniesiony na podwórzcu zamkowym przez Jana III Sobieskiego jako rezydencja dla małżonki (XVII w.) – obecnie hotel;
- kościół pw. Św. Mikołaja w Gniewie z wyposażeniem pochodzącym z różnych epok (XIII w.);
- Sanktuarium Maryjne w Piasecznie, kościół pw. Narodzenia NMP, z cudowną figurą Madonny z Dzieciątkiem, czczoną od roku 1380 oraz z kaplicą ze „Studzienką” (XIV w.);

- kościół pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła w Opaleniu. (XVIII w.);

Gmina Morzeszczyn

- kościół pw. Św. Jakuba w Dzierżąźnie z wyposażeniem barokowym (XIV w.);
- założenie parkowo-pałacowe w Lipiej Górze (XIX w.).

Gmina Pelplin

- Bazylika Katedralna w Pelplinie pw. Wniebowzięcia NMP (XIII-XIV w.) o bogatym wystroju z licznymi dziełami sztuki i rzemiosła artystycznego;
- kościół pw. Bożego Ciała w Pelplinie (XIV w.);
- zabytkowe wały przeciwpowodziowe w Małych Walichnowach i Międzyłężu;
- pozostałości pomennonickie – częściowo zachowane urzędnia odwadniające oraz fragmenty typowej zabudowy w okolicach Małych Walichnow;
- przepompownie położone w Rybakach pochodzące z 1897 r. wraz z zespołem śluz wałowych.

Gmina Subkowy

- Sanktuarium Św. Wojciecha, z gotyckim kościołem (XIV w.) w Gorzędzieju;
- gotycki kościół parafialny pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Subkowach.

Gmina Tczew

- gotycki kościół pw. Św. Trójcy w Lubiszewie – Sanktuarium Maryjne (XIV w.);
- kościół pw. Macierzyństwa NMP z w. w Miłobądku (XIV w.);
- zabytkowy kościół w Turzu z amfiteatralnie usytuowana częścią dla wiernych.

Na obszarze objętym LSR znajdują się następujące muzea:

- Muzeum Archeologiczne na Zamku w Gniewie,
- Muzeum Diecezjalne w Pelplinie, z wieloma cennymi starodrukami, w tym, z jedynym w Polsce egzemplarzem Biblii Gutenberga i zbiorami głównie sztuki sakralnej;
- Muzeum Tradycji Polskiego Ruchu Ludowego, chata kociewska i ekspozycja regionalna w Piasecznie;
- Biblioteka Diecezjalna w Pelplinie ze zbiorami rękopisów i starodruków

Obecnie największą rozpoznawalność w skali kraju mają obiekty Gniewa i Pelplina. Ten potencjał należy wykorzystywać poprzez łączenie z nimi obiektów i wydarzeń realizowanych w innych miejscach. Z jednej strony oznacza to konieczność „wpisania się” w klimat tych miejsc, a z drugiej strony szansą jest wzbogacenie gotowego (Zamek Gniew) i częściowego (kompleks pocysterski w Pelplinie) produktu turystycznego o nowe, innowacyjne elementy. Jest to szansa na budowanie powiązań pomiędzy już działającymi podmiotami a nowymi, mogącymi powstać oparciu o program Leader.

Podobnie jak w innych częściach kraju po całym obszarze rozsiane są liczne kapliczki i krzyże przydrożne. Są także pojedyncze budowle, czasami relikty większych, które odpowiednio wyeksponowane, a także połączone z innymi mogą być cennym dowodem dziedzictwa lokalnego i stanowić atrakcję dla turystów.

Obszar objęty strategią w całości znajduje się w regionie etniczno-kulturowym Kociewie. Jak każdy region etniczny, również Kociewie nie ma ściśle określonych granic, a te którymi się posługujemy, zostały wytyczone przez dialektologów na podstawie badań gwary i jej wspólnych cech wśród posługującej się nią ludności, a także poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców.

Najczęstszym podziałem regionu jest wydzielenie trzech subregionów: Kociewia Tczewskiego, Kociewia Starogardzkiego oraz Kociewia Świeckiego. To zrozumiałe, że społeczność oczekuje podejmowania działań, zwłaszcza promocyjnych, ale też badawczych obejmujących całe Kociewie. Lokalne samorządy i specjaliści od promocji regularnie postulują podejmowanie wspólnych działań. Działacze-regionaliści i środowiska edukacyjne wskazują też na brak solidnej monografii będącej pełnym i dobrze udokumentowanym kompendium wiedzy o regionie.

Działające na tych subobszarach 3 LGD już w poprzedniej perspektywie budżetowej zrealizowały projekt współpracy „Podniesienie rozpoznawalności marki Kociewie poprzez zintegrowaną kampanię promocyjną”. Wspólnie z LGD Chata Kociewia został zrealizowany projekt inwestycyjny wykorzystujący potencjał turystyczny rzeki Wierzyca, a razem z partnerami kaszubskimi opracowano i wydano publikację promującą obiekty agroturystyczne. Dobrze rozpoznane są grupy docelowe działań promocyjnych - mieszkańcy aglomeracji trójmiejskiej, toruńsko-bydgoskiej i Łodzi, a perspektywicznie także stolicy.

Najbardziej znanym elementem związanym z kulturą regionu jest charakterystyczny tradycyjny strój kociewski. Świadectwem kultywowania dawnej kultury i tradycji regionu są też na obszarze Kociewia Tczewskiego twórcy ludowi. Znajdziemy tu artystów zajmujących się wikliniarstwem, kowalstwem, rzeźbiarstwem, poetów.

Istotne znaczenie mają też regionalne tradycje i obrzędy. Najbardziej charakterystyczne to wielkanocny zwyczaj malowania jajek (kraszanki) i szmaguster (nazwa pochodząca od smagania brzoźowymi gałązkami); tradycje Nocy Świętojańskiej, na Zaduszki wspomina się lólków, czyli przodków. Wśród obrzędów na uwagę zasługują te związane ze ślubem i śmiercią.

Ważnym i wykorzystywanym elementem etnograficznym jest haft kociewski, który od zapomnienia został uratowany przez Marię Wespę. Mieszkająca przez długie lata w Morzeszczynie hafciarka odtworzyła tradycyjne wzory w oparciu o studia nad sztandarami kościelnymi i malowidłami na meblach ludowych.

Obok tradycji regionalnych, ważne znaczenie kulturowe i turystyczne ma historia Kociewia Tczewskiego. Najbardziej prestiżowe przedsięwzięcia sięgają do kultury cysterskiej, krzyżackiej, Polski szlacheckiej i czasów napoleońskich. Przez długie lata mieszkańcy Kociewia nie pielęgnowali tradycji regionalnych. Silny nacisk na regionalizm i zachowanie tożsamości zaobserwować można w ciągu ostatnich piętnastu lat. Należy podkreślić znaczny udział kół gospodyń wiejskich w tych działaniach, szczególnie związanych z promocją regionu, tradycyjnego stroju kociewskiego oraz rozpowszechnianiem tradycji kulinarnych.

3.8. CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW ATRAKCYJNYCH TURYSTYCZNIE ORAZ WSKAZANIE POTENCJAŁU DLA ROZWOJU TURYSTYKI

Obszar objęty LSR położony jest głównie w mezoregionie fizycznogeograficznym Pojezierza Starogardzkiego. Trafnie opisał ten krajobraz J.S Pasierb, przyrównując go do Toskanii. On też jest twórcą pojęcia „łagodna kraina”.

W Dolinie Dolnej Wisły występują miejscami depresje, a po zachodniej stronie rzeki w dolinie Wisły kompleksy łąk w tym tzw. „Mała Holandia” koło Wielkich Walichnów.

Podobnie duży potencjał turystyczny ma rzeka Wierzyca. Zachowała ona prawie całej długości swój naturalny charakter - przegradzają ją liczne zwały drzewne, przez co staje się atrakcyjna dla bardziej wytrawnych miłośników kajakarstwa. Ona także objęta jest SPO „Kajakiem przez Pomorze”. Rzeka, a w mniejszym stopniu także jeziora i stawy, mogłaby być wykorzystywana dla celów rekreacyjnych i sportowych. W szczególności mogłoby to odnosić się do rozwoju wędkarstwa. Wokół Wierzyca realizowane były liczne działania projektowe, poczynając od Pilotażowego Programu Leader +, a na projekcie współpracy kończąc. Atrakcyjność rzeki potwierdza opracowanie „Ocena potencjału turystycznego obszaru LGD Wstęga Kociewia w związku z realizacją programu Leader (oś 4 PROW)” wykonane w 2011.

Na obszarze realizacji strategii znajduje się niewielka ilość lasów. Wskaźnik lesistości Kociewia Tczewskiego wynosi 14,4%. Znajduje się tu 10 379,6 ha gruntów leśnych. Większe kompleksy leśne występują jedynie w Gminie Tczew (Lasy Swaroczyńskie) i Gminie Gniew (Lasy Opaleńskie).

Na terenie objętym LSR znajdują się 3 florystyczne rezerваты przyrody. Wszystkie one zlokalizowane są w Gminie Gniew.

- **Opalenie** – powierzchnia 3,37 ha znajdujący się przy szosie Opalenie-Mała Karczma. Chroni subkontynentalny grąd na trasie strumienia z okazami drzew pomnikowych. Największą osobliwością tego rezerwatu jest groszek wielkoprzylistkowy.
- **Wiosło Małe** – powierzchnia 24,69 ha, rezerwat florystyczny chroniący fragment wiechrzowiny i zbocza doliny Wisły, porośnięte gładem subkontynentalnym.
- **Wiosło Duże** – powierzchnia 29,88 ha chroniący zbocza i wierzchowinę przykrawędziową doliny Wisły oraz fragmenty jej dna ze starorzeczami.

Obok form ochrony przyrody w postaci rezerwatów, na analizowanym terenie znajdują się również obszary chronionego krajobrazu:

- **Gniewski Obszar Chronionego Krajobrazu** – obejmuje dolinę Wierzycy wraz z jej ujściem do Wisły oraz fragmenty falistej wysoczyzny morenowej
- **Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu** – w jego skład wchodzi wierzchowina, krawędź, zbocza i fragmenty dna Doliny Wisły. Zwarty kompleks leśny.
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich** - jego specyfikę podkreśla skomplikowany system hydrograficzny z odwodnieniem grawitacyjnym.

Na obszarze znajdują się liczne pomniki przyrody. Uwzględniając ich specyfikę, ilość pomników przyrody kształtuje się następująco: pojedyncze drzewa - 39, grupy drzew - 14 i głązy narzutowe - 3.

Obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia” swym zasięgiem obejmuje również Sieć NATURA 2000.

- **„Dolina Dolnej Wisły” PLB 040003 – Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków.** W pobliżu rzeki znajdują się liczne starorzecza oraz torfowiska niskie. Brzegi porośnięte są zaroślami wierzbowymi i łągami. Gatunki ptaków, których liczebność kwalifikuje ostoję do międzynarodowej ostoji ptaków (tzw. gatunki kwalifikujące): gągoł, derkacz, rybitwa białoczelna, zimorodek.
- **„Dolna Wisła” PLH 220033 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk.** Obszar obejmuje odcinek Doliny Wisły w jej dolnym biegu, od południowej granicy Województwa Pomorskiego do mostu na Wiśle, na południe od Tczewa. Powierzchnia całego obszaru wynosi 8 571,7 ha.
- **„Waćmierz” PLH220031 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk.** Oczka wodne porośnięte są roślinnością tataraku, trzcina pospolitą, skrzypu błotnego, marką szerokolistną oraz rdestnicą pływającą. Obrzeża zbiorników porośnięte są wierzbą szarą, brzozą i robinia akacjową. Powierzchnia w/w obszaru wynosi 23,4 ha.

Największą rzeką regionu jest Wisła, wzdłuż której leży obszar Lokalnej Grupy Działania „Wstęga Kociewia”. Pozostałe ciekły to odcinki rzek pojeziernych: Wierzycy i Szpęgawy oraz prawy dopływ Wierzycy – Janka.

Charakterystycznym elementem obszaru LGD są jeziora. Wypełniają one zagłębienia terenu typowe dla rzeźby młodogłacialnej. Na rozpatrywanym terenie licznie występują małe jeziora bezodpływowe, tzw. „oczka”.

Do większych jezior obszaru LGD Wstęga Kociewia należą: Damaszk - 80,9 ha; Połwieś, o 38,2 ha, Rakowieckie- 32,2 ha; Jelenie- 33,4 ha; Rokickie – Duże - 24,1 ha oraz Małe - 7,8 ha.

Ukształtowanie terenu sprzyja uprawianiu turystyki rowerowej, co staje się jeszcze bardziej oczywiste w powiązaniu z trasami rowerowymi. Na obszarze zlokalizowanych jest 146 km szlaków rowerowych, 198 km szlaków pieszych i oraz 42 km szlaków konnych.

Na obszarze LGD znajduje się następująca infrastruktura turystyczna:

- hotele i zajazdy - 5
- gospodarstwa agroturystyczne i zajazdy - 6

Jednakże najbardziej atrakcyjne turystycznie miejsca są związane z zabytkami kultury materialnej. W Pelplinie to pocysterski zespół klasztorny, z gotycka bazyliką katedralną z licznymi

zabytkowymi malowidłami, rzeźbami oraz barokowymi i renesansowymi organami. W tym wieku ofertę wzbogaciło wzgórze papieskie - pamiątka po wizycie Jana Pawła II w 1999 r. W Gniewie to przede wszystkim Wzgórze Zamkowe z pokrzyżackim zamkiem, Pałacem Marysieńki i pruskimi koszarami zamienionymi na Hotel Rycerski. Jest też typowy Rynek z kamienicami podcieniowymi (w nienajlepszym stanie), urokliwa uliczka małych kamieniczek i kościół św. Mikołaja, ze stanowiskami archeologicznymi. Gniew oferuje najbardziej kompletny produkt turystyczny na całym obszarze objętym LSR.

Na terenie Gminy Subkowy znajdują się ciekawe urządzenia hydrotechniczne z początku ubiegłego wieku związane z systemem odwodnieniowym, którego początki sięgają średniowiecza.

Liczne rzesze turystów przyciągają okolicznościowe imprezy, z których najpopularniejsze to: w Pelplinie, dawnej siedzibie zakonu cystersów, w otoczeniu pocysterskiej Bazyliki Katedralnej, corocznie organizowany jest Jarmark Cysterski. W Gniewie, na terenie dawnego zamku krzyżackiego, cyklicznie organizuje się Turniej Rycerski o miecz króla Jana III Sobieskiego, a także jedną z największych w Polsce imprez odtwórstwa historycznego - widowisko historyczne „Vivat Vasa!”.

3.9. OPIS PRODUKTÓW LOKALNYCH, TRADYCYJNYCH I REGIONALNYCH PODKREŚLAJĄCYCH SPECYFIKĘ DANEGO OBSZARU

W tradycji kociewskiej zachowało się wiele regionalnych potraw. Mimo, iż kuchnia kociewska jest kuchnią napływową, istnieje szereg potraw mogących bezsprzecznie nosić miano „kociewskich”.

W 2006 roku na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wpisano dwa wyroby cukiernicze: „fefernuski kociewskie” (jasnobrązowe ciasteczka z białym lukrem, słodkie o intensywnym zapachu przypraw korzennych oraz „grochowianki kociewskie” (małe, rogate ciasteczka smażone na smalcu, na zewnątrz jasnożółte, rumiane, w środku jaśniejsze, jak ciasto babkowe, słodkie, pachnące świeżym ciastem). W 2014 r. zarejestrowano zupę szczawiową (potrawę postną gotowaną najczęściej na piątkowy obiad) i „bombony z dekla”, czyli kociewskie domowe cukierki, karmelki smażone na patelni i studzone na emaliowanej pokrywie (dekle) postawionej tak, by tworzyła miseczkę.

Jednakże żaden z wyżej wymienionych produktów nie jest dostępny w otwartej i ciągłej sprzedaży na terenie obszaru objętym LSR. Oczywiście można je nabyć okazjonalnie, na zamówienie lub otrzymać w prezencie, podobnie jak część innych lokalnych specjałów. Przyczyna takiego stanu rzeczy tkwiła dotąd w skomplikowanych procedurach i wyśrubowanych warunkach, określonych przez przepisy prawa, którym miejscowi wytwórcy nie byli w stanie sprostać. W trakcie spotkań konsultacyjnych ujawniła się pewna liczba osób zainteresowanych zalegalizowanie i rozwinięciem działalności związanej z przetwórstwem produktów rolnych. Największe zainteresowanie zanotowano w gminie Pelplin. Tam też wsparcie zadeklarował lokalny samorząd. Wnioskodawcą, który zbuduje inkubator mogłaby być powstająca spółdzielnia socjalna, której założycielem będzie gmina Pelplin i powiat tczewski.

LGD, samorządy lokalne różnych szczebli, jak i sami zainteresowani podejmują rozmaite działania związane z promocją produktów lokalnych. Nie są one w pełni skoordynowane, co wynika z przyczyn wskazanych powyżej. Za najbardziej efektywne można uznać działania promocyjne realizowane w ramach podejścia Leader, w poprzedniej perspektywie. Były to zarówno warsztaty, jak i wydawnictwa finansowane w poprzez małe projekty, a także działania promocyjne zrealizowane przez LGD.

3.10. CHARAKTERYSTYKA ROLNICTWA I RYNKU ROLNEGO

Na przeważającej części występują dość żyzne gleby brunatne. Niewielkie obszary na zachód od Tczewa zajmują gleby biellicowe, natomiast na obszarze deltowym na północ od Tczewa zalegają

mady. Na Nizinie Walichnowskiej występują czarne ziemie wytworzone z ilów. Pod względem bonitacyjnym duży udział mają gleby bardzo dobre i dobre (klasa gleb: I,II i IIIa).

Na diagnozowanym obszarze funkcjonuje łącznie 3423 gospodarstw rolnych. Dominują gospodarstwa bardzo małe 1- 5 ha. Łącznie gospodarstwa o wielkości poniżej 5 ha stanowią ok. 45 % ogólnej liczby. Podobnie kształtuje się ilość gospodarstw 5-10 i 15-20 ha. Gospodarstw o powierzchni 20-100 ha jest ok. 14 %. Gospodarstwa duże, powyżej 100 ha stanowią ok. 1% całkowitej liczby gospodarstw rolnych.

Tabela: struktura gospodarstw rolnych wg wielkości

Wielkość w ha	2009	2011	2013
od 1 do 4,99	1447	1462	1505
od 5 do 19,99	1275	1292	1346
od 20 do 99,99	541	543	481
od 100 do 299,99	28	28	28
powyżej 300	15	15	13
Razem	3 306	3 345	3 423

źródło PODR, oddział Tczew

W ostatnich latach zauważalny jest wzrost ilości gospodarstw rolnych na terenie powiatu tczewskiego. Wzrost ten jest wynikiem możliwości uzyskania wsparcia w ramach działań PROW 2007-2013 „Ułatwianie startu młodym rolnikom” oraz „Renty strukturalne”. Świadczą o tym dane o zmniejszającej się ilości dużych gospodarstw na rzecz wzrostu małych i średnich gospodarstw rolnych. Działanie to jest bardzo korzystne dla terenów wiejskich, ponieważ zachęca młodych ludzi do pozostania na wsi. Ponadto wielkość wsparcia umożliwia wyposażenie gospodarstwa w nowoczesny sprzęt rolniczy.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w Powiecie Tczewski wynosi 12,5 ha.

Wśród kierunków produkcji dominuje produkcja rzepaku, buraków cukrowych i kukurydzy. Niewielką rolę odgrywa produkcja owoców, która odbywa się wyłącznie w wyspecjalizowanych sadach. Dużą rolę w działalności rolniczej odgrywa produkcja mleka oraz żywca wieprzowego.

ROZDZIAŁ IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT na poziomie ogólnym jest **procedurą analityczną** pozwalającą na gromadzenie i porządkowanie danych oraz przejrzystą ich prezentację, służącą do określenia najlepszych kierunków rozwoju danego obszaru ze względu na cel działania, w wyniku przeprowadzenia badania otoczenia oraz cech obszaru poprzez identyfikację wewnętrznych i zewnętrznych czynników wobec obszaru oraz zależności między nimi. Polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (*Strengths*) – czynniki wewnętrzne pozytywne – silne strony, atuty danego obszaru. Cechy wyróżniające obszar LSR od innych obszarów.

W (*Weaknesses*) - czynniki wewnętrzne negatywne – słabe strony danego obszaru, będące konsekwencją ograniczeń zasobów.

O (*Opportunities*) - czynniki zewnętrzne pozytywne – szanse, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym danego obszaru, które właściwie wykorzystane mogą stanowić impuls rozwojowy.

T (*Threats*) - czynniki zewnętrzne negatywne – zagrożenia, niekorzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym, które mogą być barierą dla rozwoju obszaru.

Nr	Mocne strony (S)	Nr	Słabe strony (W)
S 1	Korzystne położenie obszaru LSR w stosunku do Trójmiasta (<i>Rozdział 3.6</i>).	W1	Duża liczba osób bezrobotnych z obszaru LSR zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, w tym osób młodych i starszych (<i>Rozdział 3.3</i>).
S2	Bardzo dobre połączenia komunikacyjne zewnętrzne (<i>Rozdział 3.6</i>).	W2	Niska aktywność zawodowa osób z grup defaworyzowanych, zwłaszcza ludzi młodych (do 30 roku życia) i starszych (powyżej 50 roku życia) (<i>Rozdział 3.3</i>).
S3	Dobre warunki do rozwoju gospodarczego – tereny inwestycyjne, w tym w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (<i>Rokitki</i>), bezpośrednia bliskość Trójmiasta i portów morskich i międzynarodowego lotniska w Gdańsku (<i>Rozdział 3.2</i>).	W3	Duża liczba gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną (2 158 w 2013 roku), w tym rodzin wielodzietnych (<i>Rozdział 3.5</i>).
S4	Dobre warunki do rozwoju rolnictwa wysokotowarowego, nastawionego na produkcję roślinną dzięki wysokiej jakości gleb i wysokiej kulturze rolnej (<i>Rozdział 3.10</i>).	W4	Niezadawalający poziom rozwoju lokalnej przedsiębiorczości spowodowany niskim potencjałem organizacyjnym i finansowym małych i mikro przedsiębiorstw (wyposażenie i kadry), utrudniającym dostosowywanie się do potrzeb rynku, w tym wprowadzanie zmian modernizacyjnych i innowacyjnych (<i>Rozdział 3.2</i>).
S5	Szeroka oferta edukacyjna-szkolna na terenie gmin i pobliskiego miasta powiatowego Tczew (<i>Rozdział 3.5</i>).	W5	Mała ilość podmiotów gospodarczych zainteresowanych rozwojem działalności opartej na zasobach lokalnych w tym kulturowych, historycznych, przyrodniczych (<i>Rozdział 3.2</i>).
S6	Bogate walory przyrodnicze, w tym zasoby wodne (<i>Wisła, Wierzyca oraz jeziora</i>) tworzące dobre warunki do rozwoju turystyki kajakowej i rekreacji (<i>Rozdział 3.8</i>).	W6	Zróznicowany poziom dostępu mieszkańców do usług (handel, podstawowe usługi dla mieszkańców) (<i>Rozdział 3.2</i>).
S7	Bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe regionu Kociewia Tczewskiego	W7	Brak sieci dystrybucji, systematycznej i zorganizowanej promocji lokalnych

	pielęgnowane przez lokalne społeczności (<i>tradycyjny strój kociewski, gwara, produkty wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych, obrzędy i zwyczaje</i>) (Rozdział 3.8 i 3.9).		produktów wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych (Rozdział 3.9).
S8	Ważne zabytki sakralne (<i>Katedra w Pelplinie, 3 sanktuaria w miejscowościach Gorzędziej, Piaseczno i Lubiszewo oraz 13 kościołów gotyckich</i>), a także <i>Zamek Krzyżacki w Gniewie oraz urządzenia hydrotechniczne na Nizinie Walichnowskiej</i>) (Rozdział 3.8).	W8	Słaba i nierównomiernie rozwinięta infrastruktura i usługi turystyczne, zwłaszcza w branży gastronomii i hotelarstwa, mało gospodarstw agroturystycznych (Rozdział 3.2).
S9	Atrakcje turystyczne Skalin ogólnopolskiej (<i>m.in. Muzeum Diecezjalne – założone w 1928r. z wieloma cennymi starodrukami, w tym, z jedynym w Polsce egzemplarzem Biblii Gutenberga</i>) (Rozdział 3.8).	W9	Niski poziom współpracy pomiędzy podmiotami, w tym zintegrowanych działań promocyjnych i niewystarczające powiązania pomiędzy atrakcjami turystycznymi (Rozdział 3.9).
S10	Duża liczba imprez z długimi tradycjami: w Gniewie (<i>Turniej Króla Jana III Sobieskiego, Vivat Vasa, Festiwal Muzyki Gospel</i>); w Pelplinie (<i>Jarmark Cysterski, Dzień św. Bernarda Pomorski Festiwal Poetycki im. Ks. Jana Pasierba</i>) (Rozdział 3.8).	W10	Niski poziom rozpoznawalności marki Kociewie, pośród mieszkańców najbliższych aglomeracji (trójmiejska, bydgosko-toruńska, łódzka) (Rozdział 3.9).
S11	Funkcjonowanie nowoczesnego miejskiego targowiska w Pelplinie, które stanowi ważny punkt dystrybucji produktów rolnych z obszaru LSR. (Rozdział 3.6).	W11	Ograniczony dostęp do placówek opieki nad dziećmi – 1 żłobek w Pelplinie. (Rozdział 3.5).
S12	Nowa lub wyremontowana i zmodernizowana infrastruktura (<i>w tym świetlice wiejskie, ośrodki kultury, obiekty rekreacyjne, place zabaw</i>) (Rozdział 3.6).	W12	Niski udział osób z grup defaworyzowanych, w tym dzieci, z rodzin wielodzietnych w życiu społecznym (Rozdział 3.5).
		W13	Niski potencjał organizacyjno-finansowy większości organizacji społecznych z obszaru LSR i słaba współpraca ngo-jst z powodu niskiego poziomu wzajemnego zaufania (Rozdział 3.4).
		W14	Niezadawalający poziom aktywności społecznej mieszkańców obszaru LSR (Rozdział 3.4).
		W15	Mało efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej (<i>brak obsługi świetlic</i>) (Rozdział 3.6).
		W16	Niski poziom wykorzystania nowoczesnych technologii informatycznych, zwłaszcza przez osoby starsze. (Rozdział 3.1).
		W17	Niski poziom zagospodarowani i estetyki przestrzeni publicznej (Rozdział 3.6).
		W18	Słabo rozwinięta i nierówno rozmieszczona infrastruktura rekreacyjna i turystyczna (Rozdział 3.6).
		W20	Niski poziom wopp składanych przez

			podmioty niekorzystające z doradztwa LGD, Niezadowolający poziom wiedzy LGD i możliwościach wsparcia rozwoju przez programy zewnętrzne, w tym unijne.
		W21	Niska świadomość w zakresie ekologii i dbałości o środowisko naturalne. <i>(Rozdział 3.9).</i>
		W22	Niskie wykorzystanie bogatego potencjału historycznego i kulturalnego w zajęciach dla dzieci i młodzieży.
Nr	Szanse (O)		Zagrożenia (T)
O1	Wsparcie rozwoju lokalnego z udziałem środków Unii Europejskiej.	T1	Brak konkretnych decyzji dotyczących rozwoju terenów Doliny Dolnej Wisły.
O2	Rosnąca popularność aktywnych form wypoczynku i rekreacji, w tym turystyki kajakowej i rowerowej, skutkująca wzrostem zapotrzebowania na usługi i infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną.	T2	Niesprzyjające obszarowi LSR tendencje dotyczące rozwoju małych miast i wsi oraz dominacja pobliskich Kaszub <i>(polityka regionalna województwa pomorskiego).</i>
O3	Rosnące zainteresowanie kulinariami, w tym lokalnymi, nie tylko tradycyjnymi produktami spożywczym.	T3	Brak jasnych i przyjaznych uregulowań prawnych w zakresie produkcji i sprzedaży produktów lokalnych i tradycyjnych.
O4	Wsparcie rozwoju turystyki weekendowej poprzez programy regionalne np. Kajakiem przez Pomorze, Wiślana Trasa Rowerowa.	T4	Niekorzystne zjawiska demograficzne w Polsce - starzejące się społeczeństwo.
O5	Rozwijająca się współpraca gmin w ramach Lokalnej Grupy Działania.	T5	Emigracja zarobkowa, głównie wśród osób młodych.
O6	Dodatnie saldo migracji – wzrastająca liczba mieszkańców obszaru LSR <i>(Moda na osiedlanie się na terenach wiejskich, głównie w Gminie Tczew).</i>	T6	Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej i utrzymania miejsc pracy.
O7	Możliwość zagospodarowania wałów przeciwpowodziowych Wisły i terenów przyległych na cele turystyczne <i>(ogólnopolski projekt pn. Wiślana Trasa Rowerowa).</i>	T7	Nieefektywny system aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych oraz system pomocy społecznej utrwalający bezrobocie i patologie społeczne.
O8	Możliwość podnoszenia kwalifikacji w ramach szkoleń związanych z tworzeniem miejsc pracy.	T8	Wysokie koszty budowy i utrzymania obiektów sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych.
O9	Optymizm lokalnych przedsiębiorców wyrażany planowanymi inwestycjami.	T9	Wzrastający ruch tranzytowy przez obszar LSR jako zagrożenie dla środowiska naturalnego <i>(zanieczyszczenie, poziom hałasu).</i>
O10	Powstanie Pomorskiego szlaku kulturowo-turystycznego im. ks. J.S.Pasierba.	T10	Niewystarczające tempo rozwoju gospodarczego kraju.
		T11	Globalizm i światowe kryzysy ekonomiczne.
		T12	Niestabilna sytuacja na rynku pracy.

Wnioski wynikające z analizy SWOT:

Analiza jakiej dokonali na warsztatach członkowie Zespołu Partycypacyjnego objęła wszystkie czynniki mogące wpływać na rozwój obszaru objętego LSR. Jednakże skala możliwej interwencji ograniczona jest z jednej strony wysokością dostępnych środków, a drugiej zakresem wsparcia zdefiniowanym w PROW na lata 2014-2020.

Analiza niektórych czynników natrafiała na problemy interpretacyjne. Przykładem może być dodatnie saldo migracji. Zjawisko to odnotowano w Gminie Tczew, a jego nasilenie przeważało spadki na pozostałej części obszaru. Co więcej korzystny czynnik demograficzny niesie za sobą zagrożenie wynikające z przeniesienia z miasta odmiennych wzorców zachowań społecznych oraz innych potrzeb. Nowe osiedla są enklawami, które niełatwo integrują się ze „starą wsią”. Pojawia się problem zainteresowania „zachowaniem dziedzictwa”, które nie jest uznawane za własne. Z drugiej strony przybysze wnoszą swój potencjał. Takie zderzenie to swego rodzaju wyzwanie dla lokalnych społeczności.

Podobnie dwoista jest ocena dobrych połączeń komunikacyjnych i bliskości Trójmiasta. Z jednej strony to duża populacja klientów, którą należy zainteresować potencjałem i ofertą obszaru, ale z drugiej duży rynek usług powodujący spadek zainteresowania podnoszeniem, z wysiłkiem i powoli standardu życia w miejscu zamieszkania, skoro w odległości jednogodzinnej podróży można zaspokoić większość swoich aspiracji.

Z powodu wyżej wspomnianych ograniczeń możliwym było wykorzystanie jedynie części mocnych stron obszaru, a także niwelowanie tylko niektórych deficytów. Wybierając cele i konstruując przedsięwzięcia brano pod uwagę najbardziej prawdopodobne scenariusze rozwoju sytuacji w najbliższych latach.

Pewne czynniki zostały uznane za stabilne. Pośród nich to tradycyjnie dobra współpraca pomiędzy partnerami - członkami stowarzyszenia. Jednakże należy ją przenosić także na inne płaszczyzny współpracy, w tym te które przyczyniać się będą do rozwoju gospodarczego, a przez to ograniczenia ubóstwa. Polem do takich działań, w tym pod egidą LGD, mogą i powinny być działania promocyjne. Jest to tym bardziej zasadne, że zostały już zidentyfikowane grupy adresatów.

Ważnym ustaleniem jest brak wskazania dominującego sektora czy branży gospodarczej. Powiat jest typowo rolniczo-przemysłowy. Potencjał turystyczny większości obszaru nie jest istotnie wyższy niż na obszarach sąsiadujących, tak więc nie należy planować osiągnięcia celów strategicznych wyłącznie w oparciu o turystykę.

Należy raczej wzmacniać potencjał mikroprzedsiębiorców, tak by uzyskiwali mocniejszą pozycję na rynku. Dokonana analiza pokazuje, potrzebę wyrównywania dysproporcji w dostępie do usług powszechnych, co z drugiej strony jest szansą dla mikroprzedsiębiorców, zwłaszcza rozpoczynających działalność gospodarczą.

Ważne jest wskazanie środowiska gospodarczego na zagrożenie ze strony demotywacyjnego systemu pomocy społecznej. Ostatnie decyzje polityczne nakazują spodziewać się niestety wzmocnienia i utrwalenia tego zjawiska.

Bez wątplenia szansą rozwojową jest moda na zdrowe żywienie i slow food. Powinna być wykorzystana do promocji lokalnych kociewskich produktów oraz zwiększenia ich produkcji i dystrybucji. Podobnie rosnąca popularność aktywnego wypoczynku jest szansą na przyciągnięcie mieszkańców pobliskich aglomeracji na krótkie pobyty. Magnesem powinna być atrakcyjna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna.

W ostatnich latach wyraźnie poprawia się sytuacja na rynku pracy, jednakże i tak duża liczba osób korzysta z pomocy publicznej. Szczególnie trudna jest sytuacja ludzi młodych i starszych oraz rodzin wielodzietnych.

Opis obszaru i analiza SWOT jednoznacznie pokazują, że mieszkańcy pragną racjonalnego wykorzystania potencjału publicznych obiektów. Pragną też współdecydować sposobie tego korzystania.

Mieszkańcy są też świadomi swoich ograniczeń, czego dowodzi wyraźnie artykułowana potrzeba likwidacji wykluczenia cyfrowego, zwłaszcza ludzi starszych. Widać też wyraźnie, że coraz bardziej zbliżają się potrzeby i aspiracje mieszkańców wsi miast.

Misja

Misją jest wprowadzanie zrównoważonych zmian, dostosowanych do wymogów współczesnej Polski, przyczyniających się do podniesienia poziomu życia mieszkańców, poprzez działania aktywizacyjne, edukacyjne i inwestycyjne, skierowane na efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich, materialnych, społecznych i kulturowych.

Wizja

Obszar objęty LSR, to miejsce, gdzie ludzie mają dobre warunki do życia, pracy i odpoczynku. To miejsce przyjazne dla rodzin, dzieci i seniorów, stwarzające korzystne warunki do rozwijania aktywności mieszkańców, w tym nowoczesnej przedsiębiorczości opartej na zasobach lokalnych.

ROZDZIAŁ V. CELE I WSKAŹNIKI

Cele to oczekiwane przez lokalną społeczność stany fragmentów otaczającej ją rzeczywistości jakie mają zostać osiągnięte poprzez wdrożenie LSR. Cele, zarówno ogólne jak i szczegółowe oraz przypisane im przedsięwzięcia, były formułowane z udziałem przedstawicieli lokalnej społeczności.

Cele ogólne zdefiniowano jako strategiczne odwrócenie konsekwencji problemów jakie obecnie trapią mieszkańców. Mają one charakter ogólny. Cel szczegółowy to konkretne odzwierciedlenie problemu jakiejś grupy osób. Natomiast przedsięwzięcie to zespoły różnorodnych operacji realizowanych przez różne podmioty.

5.1. SPOSÓB FORMUŁOWANIA CELÓW I WSKAŹNIKÓW

Punktem wyjścia dla konstrukcji celów i przedsięwzięć była krytyczna ocena sytuacji istniejącej w okresie opracowywania dokumentu. Materiały zebrane na potrzeby Diagnozy zaprezentowały szerokie spektrum problemów i potrzeb mieszkańców. Był to szeroki wachlarz niedostatków formułowanych na różnym poziomie ogólności, od problemów jednostkowych, przez specyficzne problemy lokalne i grupowe, aż po zagadnienia wkraczające w kompetencje władz centralnych.

Zespół Partycypacyjny podczas warsztatów dokonał ich wstępnej selekcji. Odrzucono problemy marginalne, bo okazało, że realizacja wszystkich zasadnych i zgodnych z założeniami PROW problemów przekracza możliwości budżetu strategii. Koniecznym było więc dokonanie kolejnych wyborów. Odrzucono zadania związane z poprawą stanu dróg i ulic, choć postulat ten był dość popularny. Wynikało to z faktu, że wnioskodawcy nie wiązali tego zadania z ograniczeniami jakie wynikają z Rozporządzenia, a oczekiwali poprawy w ich najbliższym otoczeniu.

Formułując cele analizowano zależności przyczynowo-skutkowe.

Do przyczyn problemu odnoszą się przedsięwzięcia, które wskazują sposoby usunięcia zauważonych braków. Żadne z przedsięwzięć nie występuje w 2 celach. A więc zapewniono rozłączność celów.

Rangę poszczególnych wskaźników odwzorowano w kryteriach wyboru poprzez liczbę punktów możliwych do pozyskania w danym kryterium.

Dla pełniejszego poinformowania lokalnej społeczności o podstawowych kierunkach działania organizowano spotkania w Pelplinie i Gniewie, z przedstawicielami wszystkich sektorów oraz grupami defaworyzowanym, i podczas, których konsultowano także cele i wskaźniki.

5.2. SZCZEGÓŁOWY OPIS CELÓW I WSKAŹNIKÓW

5.2.1 CEL OGÓLNY 1: ROZWÓJ SEKTORA MIKRO I MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW

Z przeprowadzonej Diagnozy wynika, że działające na obszarze podmioty gospodarcze pozytywnie oceniają perspektywy rozwoju, czego wyrazem inwestycje planowane na lata 2016-2022. Co więcej, z zebranych ankiet wynika, że wszystkie inwestycje wiążą się ze stworzeniem nowych miejsc pracy. Jako barierę wskazywano jednakże niski organizacyjny i technologiczny potencjał przedsiębiorstw, który skutkuje brakiem pełnego dostosowania ich oferty do potrzeb rynku. Przyczyną takiego stanu rzeczy była brak własnych środków lub trudności w ich pozyskaniu na rynku finansowym. Z tego powodu zdecydowano się na sformułowanie celu szczegółowego „Dostosowanie potencjału małych i mikro przedsiębiorstw do potrzeb rynku”.

Zabawna nazwa przedsięwzięcia (co pewien walor komunikacyjny) „Mały może szybciej” wskazuje na specyficzną cechę drobnej przedsiębiorczości jaką jest jej elastyczność i prosty, krótki proces decyzyjny. W jego ramach planowane są operacje polegające na budowie lub modernizacji

wykorzystywanych budynków i budowli, zakupie nowoczesnych, odpowiadających potrzebom klientów technologii, maszyn i urządzeń, a także rozwiązań organizacyjnych.

Działanie skierowane jest wyłącznie do małych i mikroprzedsiębiorstw.

Produkt „inwestycje” jest oczywisty i wzorcowy. Pod pojęciem „inwestycja” rozumie się działania i środki prowadzące do powstania stanowiska pracy pozwalającego na zatrudnienie co najmniej 1 osoby (1 etat średnioroczny), a nie jeden wniosek złożony przez uprawniony podmiot (jeżeli w jednym wniosku zaplanuje się zatrudnienie 3osób, to do wskaźnika zaliczy się 3 inwestycje).

Odpowiednio do tego zaplanowano rezultaty: „liczba osób zatrudnionych”, w tym z grup defaworyzowanych. Przyjęta preferencja ma charakter podmiotowy. Tak zdefiniowany wskaźnik dowodzi związku z diagnozą, gdzie wskazano, że w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są osoby z do 25 i powyżej 50 roku życia. Po przeprowadzeniu konsultacji, najpierw Zespół Partycypacyjny, a potem Walne Zebranie Członków uchwalając całą strategię rozciągnęli definicję grupy defaworyzowanej także na „osoby z rodzin wielodzietnych/ korzystające z pomocy społecznej”. Nie wymaga to szerokiego uzasadnienia, skoro celem horyzontalnym jest przeciwdziałanie ubóstwu. Ustalono, że w tym działaniu 1/3 miejsc nowoutworzonych miejsc pracy obejmą osoby z tych grup defaworyzowanych. Wartość ta jest efektem wypracowanego kompromisu pomiędzy potrzebami osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a oceną przedsiębiorców, którzy nisko oceniają realną gotowość do pracy i kompetencje tej grupy. Jest o klasyczny przykład równoważenia celów ambitnych, a zarazem możliwych do osiągnięcia. Wartość liczbowa wskaźnika rezultatu jest wyższa od wartości liczbowej wskaźnika produktu, gdyż zakłada się, że na jednym stanowisku pracy zatrudnienie może znaleźć więcej niż jedna osoba.

Przyjęte kryteria nie zawierają żadnych preferencji przedmiotowych, czyli dla konkretnych rodzajów działalności gospodarczych. Zarówno mieszkańcy na spotkaniach otwartych, jak i przedsiębiorcy w ankietach i podczas konsultacji nie wskazywali branż szczególnie istotnych dla rozwoju obszaru. Potwierdzają to także pracownicy LGD, którzy prowadzili działania informacyjne w lokalu Biura. Z zebranego materiału wynika, że na wsparcie oczekują wszystkie branże. Tak szerokie spektrum pozwoli na zatrudnienie większej liczby osób z grup defaworyzowanych.

Pewne ukierunkowana pomocy zostały opisane w lokalnych kryteriach wyboru, o czym piszemy w innej części dokumentu. Są one w pełni zgodne z celami programu: innowacyjnością, wykorzystaniem lokalnych zasobów, zaspokajaniem potrzeb lokalnej społeczności, lokalizacją inwestycji w małych miejscowościach, zatrudnianiem większej od minimalnej liczby pracowników i ochroną środowiska.

LGD ustaliła, że koszt zatrudnienia 1 osoby nie może przekroczyć 80 tys. zł na jeden etat średnioroczny.

Dopuszcza się ogłoszenie odrębnego konkursu, którego celem jest zatrudnienie wyłącznie osób z grup defaworyzowanych.

Dla wskaźników produktu i rezultatu, jako punkt wyjścia w roku 2014 przyjęto wartość "0". Wartość docelowa powinna zostać osiągnięta do 2023 r. Wartość liczbową wskaźnika rezultatu określono przy założeniu, że średnia wartość inwestycji została oszacowana na 80 tys. zł. Podstawą były informacje zebrane podczas opracowywania LSR, w tym badanie ankietowe przeprowadzone wśród przedsiębiorców - 50% przedsiębiorców oszacowało wartość inwestycji w przedziale 50-100 tys. zł, 32% na ponad 100 tys. zł, 9% poniżej 25 tys. zł oraz 9% w przedziale 25-50 tys. zł.

Pod uwagę wzięto też średnią wartość inwestycji zrealizowanych na obszarze LSR w latach 2009-2015 w działaniach progospodarczych (MK i NR), która wynosi 67,8 tys. zł.

Zbadano także wysokość dofinansowania z innych źródeł wspierających powstawanie nowych miejsc pracy. Uwzględniono też inflację.

Dane do pomiaru będą pozyskiwane poprzez specjalne ankiety, które zostały opracowane przez LGD. Ankiety będą składane do LGD nie później niż 6 miesięcy po rozliczeniu projektu, czyli otrzymaniu ostatniej transzy płatności.

Szczegółowe informacje, w tym wartości liczbowe wskaźników zawierają tabele matryc logicznych.

Z Diagnozy również wynika, że aktywność gospodarcza mieszkańców wyrażająca się ilością podmiotów gospodarczych na jeden tysiąc mieszkańców nie jest zadowolająca. Jako przyczynę wskazano bariery administracyjne wynikające z obowiązujących przepisów prawa, wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, w tym ZUS, a także dużą konkurencję na rynku. Na dodatek

rozpoczęcie działalności gospodarczej wymaga nakładów finansowych przekraczających możliwości wielu mieszkańców, a w szczególności tych długotrwale bezrobotnych lub rozpoczynających aktywność zawodowa.

Przedsięwzięcie „Zacznij razem z nami” wskazuje, że osoby rozpoczynające działalność gospodarczą nie tylko otrzymają środki finansowe, ale także wsparcie merytoryczne na starcie i w pierwszym okresie prowadzenia działalności gospodarczej.

Także w tym przedsięwzięciu produkt „inwestycje” jest oczywisty. .

Wskaźnikiem rezultatu także i w tym przedsięwzięciu jest liczba osób zatrudnionych, z których 1/3 przeznaczona jest dla osób z grup defaworyzowanych.

W tym przedsięwzięciu, z tych samych powodów co powyżej przyjęte preferencje mają charakter podmiotowy, a nie przedmiotowy (branżowy). Tu także podstawą jest ułatwienie w dostępie do rynku pracy osobom, które są z niego wykluczone.

Także i tu pewne ukierunkowana pomocy zostały opisane w lokalnych kryteriach wyboru, o czym piszemy w innej części dokumentu. Są one w pełni zgodne z celami programu opisanymi powyżej.

Dopuszcza się ogłoszenie odrębnego konkursu dla beneficjentów z grup defaworyzowanych.

Dla wskaźników produktu i rezultatu, jako punkt wyjścia w roku 2014 przyjęto wartość "0". Wartość docelowa powinna zostać osiągnięta do 2023 r.

Wartość docelową wskaźnika rezultatu określono (w sposób opisany powyżej) przy założeniu, że LGD ustaliła wysokość wsparcia finansowego dla starterów na 70 tys. zł. Wysokość wsparcia jest taka sama jak średnia wysokość wsparcia dla działających przedsiębiorców (rozwój przedsiębiorczości), która stanowiła podstawę szacowania ilości miejsc pracy jakie zostaną stworzone w wyniku realizacji LSR. Określono ją na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorców - 50% przedsiębiorców oszacowało wartość inwestycji w przedziale 50-100 tys. zł, 32% na ponad 100 tys. zł, 9% poniżej 25 tys. zł oraz 9% w przedziale 25-50 tys. zł.

Dane do pomiaru będą pozyskiwane poprzez specjalne ankiety, które zostały opracowane przez LGD. Ankiety będą składane nie później niż 6 miesięcy po rozliczeniu projektu, czyli otrzymaniu ostatniej transzy płatności.

Szczegółowe informacje, w tym wartości liczbowe wskaźników zawierają tabele macierzy logicznych.

Trzecim przedsięwzięciem gospodarczym, realizującym cel zwiększenia aktywności ekonomicznej mieszkańców, jest „Zaczyn”. Także ono ma swoje oparcie w Diagnozie społecznej. Mieszkańcy obszaru, zapewne nie tylko tego, jako jeden z najczęściej wymienianym atrybutów wymieniają walory przyrodnicze, kulturowe, w tym historyczne miejsca w którym mieszkają. Są dumni ze swoich tradycji i obyczajów. Dobrze kojarzą się im specjały lokalnej kuchni, które znają do dzieciństwa. Uważają, że jest to ważna wartość, która powinno się wykorzystywać na potrzeby dnia dzisiejszego. Jednakże deklaracje te rzadko zamieniają się w konkretne działania. W zasadzie podczas każdego ze spotkań otwartych wspomniano doskonałe produkty miejscowych gospodyń (znacznie rzadziej panów), tyle tylko, że są one wytwarzane na potrzeby własne lub najbliższego otoczenia. Co więcej w większości przypadków nie wierzono w możliwość zamiany owych umiejętności w zajęcie dochodowe. Nie bez racji wspomniano o wyśrubowanych normach sanitarnych i weterynaryjnych, a także nieprzyjaznych praktykach skarbowych. Inkubator ma pomóc w przełamaniu tych barier. Pewną obiektywną przeszkodą jest brak uprawy rośliny lub hodowli zwierzęcia jednoznacznie kojarzących się z Kociewiem. Jednakże mimo tych ograniczeń pojawiła się inicjatywa stworzenia inkubatora produktów spożywczych. Jest on planowany jako przedsięwzięcie niekomercyjne, a zwiększające aktywność ekonomiczną mieszkańców i promujące przetwarzanie lokalnych produktów. W pierwszej kolejności powinny w nim być wytwarzane produkty tradycyjne, wpisane na listę Ministerstwa Rolnictwa. Jako potencjalne produkty jakie mogłyby tam być przetwarzane wskazuje się na miody, aronię oraz jabłka produkowane w północnej części obszaru. Oczywiście katalog produktów pozostaje otwarty. Produkcyjna, jak i promocyjna oraz edukacyjna działalność inkubatora, może przyczynić się do podniesienia potencjału turystycznego obszaru. W założeniu, niezależnie od lokalizacji inwestycji inkubator będzie służył wszystkim zainteresowanym.

Dlatego mimo, iż inwestycja jest kosztowna, złożona organizacyjnie i obciążona nie małym ryzykiem postanowiono wprowadzić do strategii odrębne przedsięwzięcie. Dla społeczności może to być dobitny i łatwo dostrzegalny przykład wykorzystania lokalnych zasobów dla prowadzenia

działalności gospodarczej. Co więcej pośrednio przyczyniać się będzie do zachowania tradycyjnych receptur i wzmocnienia poczucia tożsamości kulturowej. Szansą jest tutaj stale rosnąca popularność kuchni tradycyjnej, regionalnej oraz zdrowej żywności.

Przyjęte wskaźniki są bezpośrednio powiązane z charakterem przedsięwzięcia, które jest niemożliwe bez inwestycji. W założeniu powstanie jeden inkubator. Efektem jego pracy będzie wsparcie dla podmiotów przetwarzających lokalne produkty, a miernikiem ilość podmiotów, które ze wsparcia skorzystały. Wielkość ta będzie liczona poprzez identyfikację osoby korzystającej, niezależnie od ilości wizyt w inkubatorze. Innym wskaźnikiem będzie ilość produktów tam wytworzonych. Także i ta miara będzie liczona indywidualnie, niezależnie od wielkości produkcji. Takie podejście jest metodologicznie uzasadnione, gdyż zadaniem inkubatora będzie umożliwienie wprowadzenia na rynek nowych podmiotów i produktów, a potem utrzymanie się na nim.

Z charakteru przedsięwzięcia wynika, że wartość początkowa wskaźników wynosi "0".

Wartość docelowa wskaźnika produktu wynosi "1". Docelową wartość liczbową wskaźników rezultatu oszacowano w oparciu o doświadczenie specjalistów od kuchni regionalnej. Powinny ona zostać osiągnięte do końca okresu wdrażania LSR.

Potwierdzeniem osiągnięcia wskaźników będzie informacja przekazana poprzez Ankietę opracowaną przez LGD. Ankieta składana będzie do LGD na koniec roku, począwszy od roku następnego po oddaniu inkubatora do użytku. Podstawą do jej wypełnienia będzie ewidencja prowadzonej działalności.

Przedsięwzięcie, ze względu na wysokość niezbędnych kosztów, złożoność formalną inwestycji oraz złożoność merytoryczną całego zadania jest dedykowane podmiotom publicznym lub podmiotom ekonomicznym społecznym. Takie wskazanie ma zapewnić niekomercyjny cel całego przedsięwzięcia.

Szczegółowe informacje, w tym wartości liczbowe wskaźników rezultatu zawierają tabele macierzy logicznych.

Matryca logiczna - Cel ogólny 1

Powiązanie Diagnozy - opisu obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Diagnoza	SWOT	Wyzwanie społ-ekonom.	Cel ogólny cel PROW	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie	Produkty	Efekty	Oddziaływanie	Czynniki wpływu wg SWOT
1.2, 1.3, 1.9,	W.1,W.2,W.4,W.5, W.6, S.1, S.11	Niedostatecznie rozwinięty sektor mikro i małych przedsiębiorstw	1 <i>PROW -P6</i>	1.1 1.2	1.1.1 1.2.1 1.2.2	inwestycje inwestycje inwestycja w inkubator	miejsca pracy miejsca pracy inkubator	Rozwój sektora	O.1,O.3, O.8, O.9, T.3 T.5-8, T.11,T.12

1.0.	CEL OGÓLNY 1	Rozwój sektora mikro i małych przedsiębiorstw				
1.1.	CELE	Dostosowanie potencjału mikro i małych przedsiębiorstw do potrzeb rynku poprzez zwiększenie zatrudnienia				
1.2.	SZCZEGÓLNE	Zwiększenie poziomu aktywności ekonomicznej mieszkańców i rozwój przetwórstwa lokalnych produktów spożywczych				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan na 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
W.1.0	Wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw w stosunku do 2014r.		szt.	3 374	3 386	BDL GUS
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan na 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
W1.1	liczba osób zatrudnionych		etat	0	25 (w tym 9 dla osób z grup defaworyzowanych)	Ankieta monitorująca LGD
w.1.2	Liczba osób zatrudnionych, w tym samozatrudnienie		etat	0	13 (w tym 4 dla osób z grup defaworyzowanych)	Ankieta monitorująca LGD
	liczba produktów wytwarzanych w inkubatorze		szt.	0	15	Ankieta monitorująca

								LGD
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, projekt wspól.)	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródła danych / sposób pomiaru
						Początkowa 2014 rok	Końcowa 2023 rok	
1.1.1	„Mały może szybciej”, czyli tworzenie nowoczesnych miejsc pracy w mikro i małych przedsiębiorstwach	mieszkańcy, działający przedsiębiorcy, w tym NGO prowadzące działalność gospodarczą	Konkurs	inwestycje w działających przedsiębiorstwach	szt.	0	25	Ankieta monitorująca LGD
1.2.1	„Zacznij razem z LGD”, czyli wsparcie dla osób podejmujących działalność gospodarczą	mieszkańcy obszaru, w tym grupy defaworyzowane, w tym NGO	Konkurs	inwestycje w powstających przedsiębiorstwach	szt.	0	12	Ankieta monitorująca LGD
1.2.2	„Zaczyn”, czyli stworzenie inkubatora lokalnych produktów rolnych	samorządy lokalne,	Konkurs	inwestycja w inkubator produktów spożywczych	szt.	0	1	Ankieta monitorująca LGD
SUMA								

5.2.2 CEL OGÓLNY 2: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA I WZMOCNIENIE WIĘZI SPOŁECZNYCH NA OBSZARZE LSR

W czasie dokonywania diagnozy jednym z najczęściej zgłaszanych walorów obszaru była ilość i jakość świetlic wiejskich służących zaspokajaniu potrzeb społecznych, w tym kulturalnych. Pojawiały się informacje o punktowych deficytach. Jednakże zarówno podczas spotkań otwartych oraz w ankietach i sondażu ulicznym podkreślano, że potencjał tych obiektów jest wykorzystywany w stopniu nieodpowiadającym potrzebom mieszkańców. Przyczyny takiego stanu rzeczy upatrywano w niedostatku środków finansowych, ale także w braku odpowiednio przygotowanej kadry animatorów oraz niedostosowaniu oferty do bieżących zainteresowań mieszkańców. Wskazywano na organizacje pozarządowe jako instrument aktywizacji społeczności lokalnej. Z kolei przedstawiciele sektora społecznego oczekiwali wsparcia ze strony władz samorządowych. Pozornie to paradoks, ale został on wyjaśniony podczas dalszych prac nad strategią. Organizacje gotowe są animować różne działania, ale dysponują stosunkowo niskim potencjałem finansowym, by móc samodzielnie realizować większe projekty. Dlatego ideą przedsięwzięcia „Razem możemy więcej i lepiej” jest rozwiązywanie tych wszystkich problemów.

W założeniu przewidziano w nim realizację bardzo różnych operacji i wykorzystanie różnych form wsparcia.

Konkurs jest dedykowany zarówno podmiotom publicznym, jak i silnym organizacjom pozarządowym w celu prowadzenia złożonych i długofalowych działań na bazie świetlic. Mają one odpowiedzieć na aktualne potrzeby mieszkańców, głównie kulturalne, dotyczące dziedzictwa oraz poprawy stanu środowiska naturalnego. Mogą to być szkolenia i wydarzenia rozwijające ich zainteresowania mieszkańców, działania wspierające i wzmacniające potencjał sektora społecznego, a także przyczyniające się do zacieśnienia więzi pomiędzy członkami lokalnej społeczności. Zaplanowane są w nim szeroko rozumiane szkolenia i warsztaty dla wykreowania lokalnych animatorów działań. Wszystkie te działania muszą mieć na względzie potrzeby grup defaworyzowanych.

Dopuszcza się ogłoszenie odrębnego konkursu dedykowanego silnym organizacjom pozarządowym, którego zadaniem będzie przeszkolenie grupy animatorów życia społecznego, działających na bazie świetlic.

Planowany jest także Projekt grantowy zatytułowany „Świetlicę swą widzę ogromną”. Operacje będą realizowane wyłącznie przez sektor społeczny, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne. Przewidziano w nim operacje o charakterze kulturalnym i obywatelskim o wartości dofinansowania do 20 tys. zł. Powinny być one realizowane na bazie świetlic wiejskich, co nie oznacza, że wyłącznie w budynku świetlicy. Obniżona wartość została ustalona w oparciu o analizę kwot dofinansowania „małych projektów” w latach 2009-2015, kwot zgłoszonych do Kipy projektów (fiszki projektowe), a także poprzez konsultacje społeczne, w tym z Radą Organizacji Pozarządowych Powiatu Tczewskiego. Obniżenie wartości pozwala na realizację większej liczby potrzebnych działań. Przedsięwzięcie poprzez zakres tematyczny przyczyni się także do podniesienia potencjału i wzmocnienia lokalnych organizacji pozarządowych, bowiem zrealizowanie przez nie projektów pozwoli na zdobycie kolejnych doświadczeń, nawiązanie nowych kontaktów, a także przyczyni się do podniesienia ich autorytetu.

Odpowiednio do zakresu przedsięwzięć dobrano wskaźniki. Dla wskaźników produktu i rezultatu, jako punkt wyjścia w roku 2016 przyjęto wartość "0", a wartości docelowe mają zostać osiągnięte do 2023 r. We wskaźnikach rezultatu zapisano udział osób z grup defaworyzowanych, w tych samych co w innych przedsięwzięciach proporcjach.

Dane do pomiaru będą pozyskiwane poprzez specjalne ankiety, które zostały opracowane przez LGD. Ankiety będą składane nie później niż 6 miesięcy po rozliczeniu projektu, czyli otrzymaniu ostatniej transzy płatności.

Oprócz badań ilościowych zaplanowano też badania jakościowe, czyli badanie poziomu satysfakcji z działań szkoleniowych.

Szczegółowe informacje, w tym wartości liczbowe wskaźników zawierają tabele macierzy logicznych.

„Brama do cyfrowego świata” to szczególne przedsięwzięcie. Ma ono wzmocnić kapitał społeczny poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych. Jest to jeden ze sposobów poprawy jakości życia mieszkańców obszaru. Podczas spotkań otwartych, jak i w „Kipie pomysłów” padały propozycje organizacji szkoleń i warsztatów związanych z wykorzystaniem komputerów. Pod tym pojęciem należy rozumieć nie tylko same komputery, ale także inne urządzenia nowoczesnej komunikacji, takie jak smartfony i laptopy. Postęp technologiczny sprawił, że stają się one coraz tańsze, a przez to coraz bardziej dostępne. Jednakże ich możliwości są wykorzystywane w niewielkim stopniu. Coraz większa liczba osób zdaje sobie z tego sprawę i pragnie temu zaradzić. Konsultacje z partnerami działającymi na tym polu potwierdzają, że grupa osób „wykluczonych cyfrowo”, w tym osoby starsze chcą zgłębić tajniki urządzeń i programów. Rozumieją, że ta wiedza może ułatwić im życie poprzez szybki i tani dostęp do wielu usług i informacji. Przyczyniać się będzie też do realizacji celu PROW „wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji lokalnych strategii”. W obecnej dobie znajomość nowoczesnych technologii jest warunkiem niezbędnym podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, a więc przedsięwzięcie może pozytywnie wpływać na realizację wyżej opisanych celów gospodarczych. Bez wątplenia sprawne korzystanie z urządzeń cyfrowych ułatwi osobom starszym nawiązywanie więzi międzypokoleniowych, włączanie się do życia społecznego, w tym podejmowanie nowych inicjatyw, także związanych z zachowaniem dziedzictwa i ochroną środowiska. W perspektywie może też poprawić sytuację ekonomiczną tej grupy defaworyzowanej, a także przyczynić się do promocji obszaru i jego walorów.

W ramach przedsięwzięcia wsparcie powinny uzyskać operacje szkoleniowe i warsztatowe z zakresu obsługi urządzeń cyfrowych. Mają one dotyczyć umiejętności podstawowych, przydatnych w życiu codziennym. Jednakże mogą także pokazywać możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii dla rozwijania osobistych zainteresowań i talentów. Dopuszcza się wprowadzenie do zakresu operacji działań promocyjnych przyczyniających się do popularyzacji wykorzystania technologii cyfrowych. Zajęcia powinny odbywać się jak najbliżej ostatecznych beneficjentów, w małych grupach, w maksymalnie przyjaznej atmosferze. Ich program powinien być dostosowany do wcześniej rozpoznanych potrzeb i możliwości uczestników.

Przedsięwzięcie będzie realizowane wyłącznie w oparciu o projekt grantowy.

Wskaźnikiem produktu są szkolenia i warsztaty, a rezultatu osoby przeszkolone. Także i w tym przedsięwzięciu wśród beneficjentów powinny znaleźć się 1/3 osób z grup defaworyzowanych. Wartość początkowa obu wskaźników wynosi "0".

Dane do pomiaru będą pozyskiwane poprzez specjalne ankiety, które zostały opracowane przez LGD. Ankiety będą składane nie później niż 6 miesięcy po rozliczeniu projektu, czyli otrzymaniu ostatecznej transzy płatności.

Oprócz badań ilościowych zaplanowano też badania jakościowe, czyli badanie poziomu satysfakcji z działań szkoleniowych.

Szczegółowe informacje, w tym wartości liczbowe wskaźników zawierają tabele macierzy logicznych.

„Wiedza - do sukcesu klucz”, to przedsięwzięcie, które składa się tylko z działań związanych z aktywizacją. Będą one wspierać wdrażanie wszystkich przedsięwzięć objętych LSR. Takie podejście pozwala precyzyjnie opisać rodzaj i ilość działań wykonywanych i organizowanych przez Biuro LGD.

Wskaźniki są ściśle powiązane z rodzajami działań wskazanych w Planie komunikacyjnym.

Wartości początkowe wynoszą "0", a końcowe mają zostać osiągnięte w 2023r.

Dane do pomiaru będą zbierane przez działania monitoringowe, a ich źródłem będzie dokumentacja LGD. Oprócz badań ilościowych zaplanowano też badania jakościowe, czyli badanie poziomu satysfakcji z działań doradczych i szkoleniowych. Później podane zostaną ewaluacji.

Matryca logiczna - Cel ogólny 2

Powiązanie Diagnozy - opisu obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Diagnoza	SWOT	Wyzwanie społ-ekonom.	Cel ogólny <i>cel PROW</i>	Cel szczegółowy	Przedsię wzięcie	Produkty	Efekty	Oddziały wanie	Czynniki wpływu wg SWOT
3.1, 3.4, 3.5, 3.7,3.9	S.7, S.8, S.9, S.10, S.12; W.3, W.8, W.12, W.13, W.14, W.15, W.16, W.21, W.22	Niezadowolający poziom życia i zbyt słabe więzi społeczne	2	2.1	2.1.1	wydarzenia , szkolenia związane z zach. dziedzictwa,	wyszkolenie i aktywni mieszkańcy	Poprawa jakości życia i wzmocni enie więzi społecz nych	O.1, O.3, O.5, O.6; T.4, T.9.
						szkolenia dla animatorów	wyszkoleni animatorzy		
					2.1.2	szkolenia cyfrowe dl wykluczonych cyfrowo	wyszkoleni mieszkańcy		
						2.1.3	działania informacyjne		
					szkolenia		wyszkoleni beneficjenci i członkowie organów LGD		
					wizyty studyjne		Wyszkoleni mieszkańcy i członkowie organów LGD		
					badania		Informacja dla LGD		
Wydarzenia integrujące	Wzmocnienie więzi partnerów i mieszkańców								
Działania promocyjne	Poinformowanie o walorach obszaru								
									brak

2.0.	CEL OGÓLNY 2	Poprawa jakości życia i wzmocnienie więzi społecznych na obszarze LSR				
2.1.	CELE SZCZEGÓŁOWE	Zwiększenie aktywności społeczno - zawodowej mieszkańców				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan na 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
W.2.0		Wzrost liczby organizacji pozarządowych wpisanych do KRS	szt.	169	180	Dane KRS
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan na 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
w.2.1		Liczba osób uczestniczących w cyklach wydarzeń organizowanych na bazie zbudowanej i zmodernizowanej infrastruktury związanej z zachowaniem dziedzictwa (w tym osoby z grup defaworyzowanych)	osoba	0	500 (w tym 150 z grup defaworyzowanych)	Ankieta monitorująca
		Liczba osób uczestniczących w szkoleniach/wydarzeniach, w tym w związanych z zachowaniem dziedzictwa i w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu	osoba	0	180 (w tym 60 z grup defaworyzowanych)	Ankieta monitorująca
		Liczba wyszkolonych animatorów życia społecznego	osoba	0	15 (w tym 5 z grup defaworyzowanych)	Ankieta monitorująca
		Liczba osób przeszkolonych w zakresie wykorzystania technologii cyfrowych	osoba	0	250 (w tym z grup defaworyzowanych 120)	Ankieta monitorująca
		Liczba osób poinformowanych przez LGD	osoba	0	100 000	Dokumentacja LGD
		Liczba osób przeszkolonych przez LGD	osoba	0	60	
		Liczba osób uczestniczących w wizytach studyjnych	osoba	0	40	
		Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach integrujących	osoba	0	150	
	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach promujących obszar	osoba	0	1 200		

Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu					
			Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródła danych / sposób pomiaru	
					Początkowa 2014 rok	Końcowa 2023 rok		
2.1.1	„Razem możemy więcej i lepiej”, czyli zwiększenie ilości i podniesienie jakości działań organizowanych na bazie ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej	samorządy lokalne i inne podmioty publiczne	konkurs,	Cykle wydarzeń o charakterze kulturalnym, w tym związane z zachowaniem dziedzictwa i ochrony środowiska	szt.	0	5	Ankieta monitorująca LGD
		organizacje pozarządowe	konkurs	Szkolenie dla animatorów życia społecznego pod kątem zachowania dziedzictwa, ochrony środowiska i zmian klimatu	szt.	0	1	Ankieta monitorująca LGD
		organizacje pozarządowe, grupy nieformalne	projekt grantowy,	Wydarzenia/ szkolenia podnoszące jakość kapitału społecznego, w tym związane z zachowaniem dziedzictwa, ochrony środowiska i klimat	szt.	0	12	Ankieta monitorująca LGD
2.1.2	„Brama do cyfrowego świata”, czyli	organizacje pozarządowe	projekt grantowy	Cykl innowacyjnych szkoleń/warsztatów	szt.	0	1	Ankieta monitorująca

	podnoszenie kompetencji społeczno-zawodowych mieszkańców w zakresie wykorzystania technologii informatycznych ,			dla wykluczonych cyfrowo, w tym związanych z ochroną środowiska, zmianami klimatu i zachowaniem dziedzictwa				
2.1.3	„Wiedza to sukcesu klucz”, czyli wsparcie partycypacji społecznej w realizacji LSR	mieszkańcy, w tym z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze,	aktywizacja	Działania informacyjne	szt.	0	37	Dokumentacja LGD
				Szkolenia	szt.	0	4	
				Wizyty studyjne	szt.	0	2	
				Badania	szt.	0	3	
				Wydarzenia integrujące	szt.	0	4	
				Wydarzenia promujące obszar	szt.	0	8	

Koszty bieżące i aktywizacja- poddziałanie 19.

Rodzaj kosztu	2016-2018	2019-2021	2022-2023	Razem
Koszty bieżące				
Zatrudnienie pracowników (2 etaty), wynajem lokalu, trzymanie strony internetowej, obsługa finansowo-księgową, pozostałe koszty	517 000,00	621 850,00	269350,00	1 408 200,00
Nabywanie umiejętności i aktywizacja				
Działania informacyjne, szkolenia, wizyty studyjne, badania , wydarzenia integrujące, wydarzenia promujące obszar				159 300,00
Wskaźnik produktu			Wartość wskaźnika	
Liczba miesięcy funkcjonowania Biura LGD w latach 2016-2023				81
Liczba osobodni szkoleń pracowników w latach 2016-2023				14
Liczba osobodni szkoleń członków organów w latach 2016-2023				50
Liczba osób/podmiotów, którym udzielono doradztwa w latach 2016-2023				60
Wskaźnik rezultatu			Wartość wskaźnika	
Liczba osób /podmiotów, którym udzielono wsparcia po uprzednim udzieleniu doradztwa w latach 2014-2023				50

5.2.3 CEL OGÓLNY 3: WZROST ATRAKCYJNOŚCI OBSZARU DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW

O ile mieszkańcy obszaru na ogół są zadowoleni z ilości i jakości najważniejszych i najpowszechniejszych obiektów infrastruktury społecznej, czyli świetlic wiejskich, o tyle już jakość i estetyka przestrzeni publicznej budzi ich zastrzeżenia. Podobną opinię wyrażają o infrastrukturze rekreacyjnej i turystycznej. Taka ocena jest i uprawniona i uzasadniona. Na wsi „od zawsze” świetlica była centralnym punktem życia wspólnotowego. Dlatego w te obiekty inwestowano w pierwszej kolejności. Teraz czas na zaspokojenie aspiracji wyższego rzędu. Rosnący poziom zamożności sprawia, że mieszkańcy wsi, tak jak mieszkańcy miast chcą żyć w ładnym otoczeniu. Coraz częściej też chcą aktywnie spędzać wolny czas. Jest to tym bardziej ważne, że coraz mniejszy odsetek mieszkańców wsi o utrzymuje się z rolnictwa, a tym samym żyje w innym rytmie niż tradycyjny rolnik. Oczywiście model życia rolników także się zmienił.

Co więcej mieszkańcy zdają sobie sprawę, że estetyka miejsc publicznych jak i funkcjonalna, niekomercyjna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna to szansa na rozwój także gospodarczy. Wspomniane elementy mogą wpływać na wzrost ruchu turystycznego, a tym samym poprawiać status materialny mieszkańców.

Na tak zdefiniowane potrzeby odpowiada przedsięwzięcie „Dla was i dla nas”, czyli budowa i przebudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej. Łączy ono harmonijnie zaspokajanie potrzeb mieszkańców z szansą na rozwój gospodarczy. Adresowane jest ono w głównej mierze do podmiotów publicznych, ale dopuszcza się realizację operacji przez organizacje pozarządowe. Powstające obiekty powinny wykorzystywać lokalne zasoby przyrodnicze i historyczne lub wiązać się z już istniejącą albo planowaną infrastrukturą turystyczną bądź rekreacyjną. Optymalne byłyby inwestycje wiążące się z dużymi programami regionalnymi.

Zaplanowaną formą wsparcia jest konkurs.

Jako wskaźnik produktu przyjęto inwestycję. Skoro w efekcie zrealizowania inwestycji powstanie obiekt infrastrukturalny służący mieszkańcom, to właściwym wskaźnikiem rezultatu jest liczba osób z niego korzystających.

Ponieważ operacje zdefiniowano jako budowę lub rozbudowę, to poprawne jest przyjęcie, że wyjściowa wartość wskaźnika wynosi "0". Wartości docelowe powinny zostać osiągnięte w 2022 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta opracowana przez LGD. Ponieważ inwestycje mogą być realizowane w różnym czasie jako wartość docelową przyjęto ilość osób korzystających w ciągu roku, zadeklarowaną w ankiecie pomnożoną przez ilość lat przypadających od daty oddania obiektu do użytku do końca roku 2023.

Ponieważ w LGD zdefiniowano grupy defaworyzowane, to w wartościach liczbowych wskaźnika rezultatu zostały one uwzględnione. Stosownie do tego formularz Ankiety zawiera odpowiednie punkty umożliwiające wykazanie udziału tych grup. Ankiety będą składane nie później niż do końca roku następującego po oddaniu obiektu do użytku.

W obecnych czasach nawet najlepszy produkt jest wart tyle, ile informacja o nim. Tak więc walory obszaru objętego LSR też wymagają promocji. Jest to tym bardziej zasadne, że o potencjalnych turystów, choćby z pobliskiego Trójmiasta czy aglomeracji bydgosko-toruńskiej, a nawet Tczewa konkurujemy z Kaszubami lub Powiślem. Aby turyści zechcieli spędzić na Kociewiu choćby trochę czasu to trzeba ich do tego przekonać. Służy temu przedsięwzięcie „Kociewie znane i lubiane”. Tytuł dobrze oddaje sens operacji. Powinny one na różne sposoby promować walory, produkty i usługi z obszaru, tak by nazwa subregionu wywoływała miłe skojarzenia i zachęcała do odwiedzin., a także poprzez niewielkie, punktowe inwestycje poprawiać wizerunek obszaru.

Nazwa projektu grantowego „Pokochaj Kociewie” nawiązuje do jednego z popularnych sloganów promocyjnych „Kocham Kociewie”.

Wsparcie mogą otrzymać działania promocyjne realizowane zarówno na obszarze objętym LSR jak i poza nim. Te pierwsze to różnego rodzaju imprezy takie jak rajdy, zloty, sploty lub marsze. Ich uczestnikami mogą być zarówno turyści, jak i mieszkańcy. „Miejscowi” przy okazji pogłębiają swoją wiedzę o małej ojczyźnie, jej dziedzictwie i walorach, a przez to i wzmacniają z nią więź. Przy okazji

promowany i praktykowany jest aktywny wypoczynek i zdrowy tryb życia. Turyści bezpośrednio zapoznają się z urokami Kociewia, a powracając będą zwiększać zamożność mieszkańców.

Te drugie to różnego rodzaju działania promocyjne. LGD zaplanowała wsparcie dla przygotowania i wydania publikacji (zarówno tradycyjnych jak i cyfrowych), udziału w targach i promocjach oraz organizacji wydarzeń promujących obszar. Na dofinansowanie mogą też liczyć niewielkie inwestycje w stałe ekspozycje promujące lokalne produkty bądź usługi.

Operacje beneficjentów będą wspierane przez działania LGD. Po pierwsze inicjowane i kontynuowane działania promocyjne (imprezy odwołujące się do lokalnych zasobów i dziedzictwa) na terenie objętym LSR. Po drugie, LGD wraz z partnerami będą uczestniczyć w działaniach zewnętrznych. Po trzecie, promocja będzie realizowana poprzez projekty współpracy.

Jako wskaźnik produktu przyjęto działania/wydarzenia promocyjne i liczba obiektów. Wskaźnikiem rezultatu jest liczba osób uczestniczących w wydarzeniach organizowanych na terenie obszaru i liczba osób poinformowanych dla operacji realizowanych poza obszarem.

Ponieważ operacje dotyczą nowych działań wartość wskaźnika w 2014 r. wynosi "0". Wartości docelowe powinny zostać osiągnięte w 2023 r.

Źródłem informacji dla LGD o wartościach liczbowych osiągniętych wskaźników będzie Ankieta opracowana przez LGD.

LGD zaplanowała na chwilę przyjęcia LSR 2 projekty współpracy.

Pierwszy, międzynarodowy będzie realizowany przez: LGD „Gminy Powiatu Świeckiego” (lider), LGD „Chata Kociewia”, LGD „Wstęga Kociewia” i LAG Ammersee e.V, Kirchstrasse 7, 82396 Pähl (Niemcy).

Projekt współpracy zakłada szeroko pojętą promocję obszarów LGD poprzez organizację „targów” zarówno po stronie polskiej, jak i niemieckiej. Promocją objęte były by szerokokorozumiane produkty lokalne i usługi.

Wzajemna organizacja „targów” mogła by zainicjować rozwój rynków zbytu dla naszych produktów i usług i pobudzić rozwój przedsiębiorczości w tym obszarze.

Podjęta współpraca służyć będzie również wzajemnej promocji walorów turystycznych obszarów lokalnych grup działania biorących udział w projekcie, co przyczyni się do zwiększenia ruchu turystycznego na promowanych obszarach.

W realizację i przygotowanie projektu zaangażowane będą podmioty ze wszystkich sektorów. Projekt będzie wykorzystywał w zintegrowany sposób lokalne zasoby i potencjał lokalnych przedsiębiorstw. Zakłada się integrację podmiotów z branży turystycznej, aktywnego wypoczynku i wytwórców produktów lokalnych oraz organizatorów imprez masowych.

Wskaźnik produktu: 1 projekt międzynarodowy, z udziałem 4 LGD.

Realizacja w 2017 r.

Drugi będzie realizowany przez LGD „Gminy Powiatu Świeckiego” (lider), LGD „Chata Kociewia” (leader), LGD „Wstęga Kociewia”.

Kampanijny projekt współpracy, nawiązujący do wcześniejszych wspólnych działań promocyjnych, zakłada zorganizowanie trasy promocyjnej w kilku dużych miastach wzdłuż autostrady A1 (Gdańsk, Sopot, Toruń, Bydgoszcz, Łódź). W busie i na stoiskach w jego otoczeniu promowane będą gotowe produkty turystyczne oraz walory turystyczne i produkty lokalne z obszaru 3 kociewskich LGD. W trakcie przygotowań do realizacji zostanie dokonana aktualizacja lokalnych produktów i usług. Zakres i forma promocji będzie konsultowana z podmiotami z branży turystycznej, aktywnego wypoczynku i wytwórców produktów lokalnych oraz organizatorów imprez masowych.

Celem projektu jest rozwój rynków zbytu, produktów i usług lokalnych,

Wskaźnik produktu: 1 projekt, międzyregionalny, z udziałem 3 LGD.

Wskaźnik rezultatu - 1 kampania promocyjna, 50 tys. osób poinformowanych o możliwościach wypoczynku na Kociewiu.

Realizacja w 2018 r.

Partnerzy tacy sami jak w drugim projekcie wstępnie uzgodnili realizację jeszcze jednego projektu współpracy, którego liderem będzie LGD „Wstęga Kociewia”. Jego celem będzie przygotowanie monografii na temat Kociewia. Realizacja planowana na 2020, po ewaluacji w 2018 r.

Matryca logiczna - cel ogólny 3

Cel ogólny 3 Powiązanie Diagnozy - opisu obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Diagnoza	SWOT	Wyzwanie społ-ekonom.	Cel ogólny <i>cel PROW</i>	Cel szczegółowy	Przedsię wzięcie	Produkty	Efekty	Oddziały wanie	Czynniki wpływu wg SWOT
3.5, 3.7, 3.8, 3.9	S.1, S.2,S.6, S.7, S.8, S.9, W.9, W.15, W.17, W.19, W.22	Niezadawalający poziom atrakcyjności obszaru	3	3.1	3.1.1	obiekty infrastruktury	większa aktywność mieszkańców i obecność turystów	Zauważa lny wzrost atrakcyjn ości obszaru	O1, O.2, O.3, O.4, O.7, O.10, T.9, T.10.
				3.2	3.2.1	działania promocyjne	-większa aktywność mieszkańców i obecność turystów; -zwiększona rozpoznawalność Kociewia		brak

3.0.	CEL OGÓLNY 3	Wzrost atrakcyjności obszaru dla mieszkańców i turystów							
3.1.	CELE	Rozwój niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej							
3.2.	SZCZEGÓŁOWE	Promocja zasobów lokalnych Kociewia							
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan na 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru			
W.3.0		Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar	osoby	29 662	33 000	Dane GUS			

	Liczba mieszkańców obszaru odczuwających poprawę atrakcyjności miejsca zamieszkania w stosunku do 2014 r.	%	0	15	Badania ankietowe
	Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan na 2023 rok	Źródła danych / sposób pomiaru
W.3.1	Liczba osób korzystających ze zbudowanej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	osoba	0	14 000	Ankieta monitorująca LGD
	Wzrost liczby osób korzystających lub przebudowanej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	%	100	110	
w.3.2	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach promocyjnych	osoba	0	300	Ankieta monitorująca LGD, Dokumenty LGD
	Liczba osób korzystających z infrastruktury- obiekty nowe	osoba	0	2 000	
	Liczba osób poinformowanych	.	0	50 000	
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy		0	4	
Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu		
			Nazwa	Jednostka miary	Wartość
Początkowa 2014 rok	Końcowa 2023 rok				

3.1.1	„Dla was i dla nas”, czyli budowa i przebudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	Samorządy lokalne	konkurs	inwestycje w obiekty infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	8	Ankieta monitorująca LGD
3.2.1	„Kociewie znane i lubiane”, czyli organizacja przedsięwzięć wykorzystujących i promujących lokalne zasoby	organizacje pozarządowe, grupy nieformalne LGD	projekt grantowy projekt współpracy	działania promocyjne (na obszarze LSR i poza nim) inwestycje punktową infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną zrealizowane projektów współpracy	szt. szt.	0 0	10 4	Ankieta monitorująca LGD, Dokumenty LGD
					szt.	0	2	

ROZDZIAŁ VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

6.1. TRYB PRAC NAD PROCEDURĄ I KRYTERIAMI

Wybór i ocena operacji, to jedno z najważniejszych zadań partnerstwa związanych z wdrażaniem LSR.

Przyjęte rozwiązania proceduralne opracowano na podstawie:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
- ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r. poz. 349),
- Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2015r. poz. 378,)
- Ustawy z dnia 11 lipca 2014r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1146 oraz z 2015 r. poz. 378.).

Zastosowano się także do Wytycznej Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi 1/1/2015 w sprawie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy Leader” objętego PROW na lata 2014-2020.

Sposób oceny i wyboru operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru, a także ich zmiany określono w porozumieniu z lokalną społecznością. Zastosowano techniki partycypacyjne opisane w Rozdziale II LSR. Potwierdzeniem ich zastosowania są planowane działania opisane w rozdziale XI Monitoring i ewaluacja, a także w Planie komunikacyjnym.

W pracy nad Procedurą wykorzystano doświadczenia członków Rady Programowej zebrane w poprzednim okresie programowania, a także uwagi beneficjentów zawarte w „Raporcie Końcowym z realizacji LSR dla obszaru LGD Wstęga Kociewia w latach 2009-2015”. Przed podjęciem uchwały w sprawie przyjęcia LSR, wstępny projekt dokumentu był prezentowany na spotkaniach z lokalną społecznością, przedstawiony do konsultacji wszystkim członkom stowarzyszenia, a ponadto opublikowany na stronie internetowej. Otrzymane uwagi zostały rozpatrzone przez Zespół Partycypacyjny, a potem Zarząd, który przygotował ostateczną propozycję skierowaną pod obrady WZC.

W analogiczny sposób mogą być wprowadzone niezbędne zmiany. Ich podstawą będzie ewaluacja planowana na 2018r i 2021 r.

6.2. Opis procedury wyboru operacji

Zadanie wyboru operacji, zgodnie ze statutem należy do wyłącznej kompetencji Rady Programowej.

Organ decyzyjny działa w oparciu o Statut i Regulamin Pracy Rady Programowej uchwalone przez Walne Zebranie Członków. Regulamin także przygotowano w porozumieniu z lokalną społecznością, a więc wykorzystano doświadczenia członków Rady zebrane w poprzednim okresie

programowania, a także uwagi beneficjentów zawarte w „Raporcie Końcowym z realizacji LSR dla Obszaru LGD Wstęga Kociewia w latach 2009-2015”. Przed podjęciem uchwały wstępny projekt dokumentu był przedstawiony do konsultacji wszystkim członkom stowarzyszenia, a ponadto opublikowany na stronie internetowej. Otrzymane uwagi zostały rozpatrzone przez Zarząd, który przygotował ostateczną propozycję skierowaną pod obrady WZC. Również zmiany mogą być wprowadzane w podobnym trybie

Regulamin zawiera wskazania ogólne, o charakterze organizacyjnym, strukturę i najważniejsze obowiązki członków, a także ogólne zasady dokumentowania posiedzeń. Jest w nim jednoznaczne zalecenie stosowania Procedury oceny zgodności z LSR i wyboru operacji do dofinansowania

Działania związane z wyborem operacji usystematyzowano w formie procedury. Celem „Procedury oceny zgodności z LSR i wyboru operacji do dofinansowania” jest zapewnienie sprawnego i transparentnego wyboru operacji, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do wdrożenia LSR, czyli osiągnięcia założonych celów i wskaźników.

W dokumencie opisano wszystkie działania jakie realizują Rada Programowa oraz Biuro LGD. Ponieważ na obecnym etapie LGD nie przewiduje realizacji operacji własnych przewidziano dwa tryby postępowania: konkursowy i dla projektów grantowych.

Procedura ma formę pisemną. Załącznikiem do Procedury są „Wzory pism stosowanych w procesie wyboru operacji do dofinansowania”.

Wszystkie Procedury, niezależnie od trybu postępowania, związanego z formą wsparcia operacji są podawane do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie informacji na stronie internetowej LGD. Każda zmiana procedury powoduje konieczność opublikowania kolejnej wersji dokumentu wraz z podaniem numeru wersji i daty wprowadzenia zmiany. Za aktualizację informacji odpowiedzialne jest Biuro LGD.

Wskazano zadania, podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz obowiązujące terminy. Wszystkie etapy procesu są obowiązkowo dokumentowane w formie pisemnej, a także publikowane na stronie internetowej.

Załącznik nr 1 do Procedury oceny zgodności z LSR i wyboru operacji do dofinansowania zawiera „Wzory pism stosowanych w procedurze oceny zgodności z LSR i wyboru operacji do dofinansowania”.

Charakterystyczną cechą procedury stosowanej w LGD „Wstęga Kociewia” jest udział wszystkich członków organu decyzyjnego w ocenie zgodności z LSR, ocenie wg lokalnych kryteriów wyboru i wyborze operacji do dofinansowania. Model ten sprawdził się w poprzednim okresie programowania. W połączeniu z maksymalną liczbą członków Rady i dużą ilością kryteriów wyboru rozwiązanie to minimalizuje ryzyko wystąpienia takiej samej liczby punktów w ocenie kilku operacji.

Deklaracje bezstronności i Rejestr interesów członków Rady Programowej zabezpieczają przed wystąpieniem konfliktu interesów. Publikacja Rejestru na stronie internetowej pozwala na śledzenie zmian w powiązaniach członków Rady Programowej z uczestnikami konkursów.

Ocenę wniosków przez organ decyzyjny poprzedza Wstępna Ocena Formalna dokonana przez Biuro LGD. Gwarancją obiektywności jest jej przyjęcie przez Radę. Etap odwoławczy uwzględnia możliwości i potrzeby wnioskodawców poprzez prostotę i jasność zarówno warunków, jak i trybu procedowania.

Komisji skrutacyjnej przypisano obowiązek czuwania nad prawidłowym przebiegiem procesu oraz kompletności przekazywanej dokumentacji.

Wskazano Biuro LGD jako podmiot odpowiedzialny za organizacyjne zabezpieczenie procesu wyborczego.

Zagwarantowano szybki, łatwy i powszechny dostęp do pełnej dokumentacji konkursowej, na wszystkich etapach realizacji procedury. Każdy etap jest dokumentowany i niezwłocznie podawany do publicznej wiadomości przez umieszczenie uchwał, protokołów i innych dokumentów na stronie internetowej.

Zapewniono niezmienną procedurę, w tym i kryteriów w czasie całego procesu wyboru.

6.3. Opis kryteriów wyboru operacji

Szczególne miejsce zajmują lokalne kryteria wyboru. Są zgodne z wymogami PROW 2014-2020. Odnoszą się one do problemów przedstawionych w Opisie obszaru oraz są powiązane z analizą SWOT i mają przyczynić się do osiągnięcia celów strategii, czyli osiągnięcia zapisanych w LSR wskaźników. Konstrukcja kryteriów wskazuje na rozpoznanie grup docelowych poprzez uwzględnianie ich specyfiki, a także premiowanie operacji adresowanych do grup docelowych.

Tak jak cała procedura kryteria powstawały w porozumieniu z lokalną społecznością. Wszystkie kryteria są obiektywne i uniwersalne zarazem, co pozwala je stosować do bardzo różnych operacji.

Opracowano Kryteria odpowiednie do zaplanowanych przedsięwzięć. Mają one charakter i podmiotowy i przedmiotowy. Kryteria wiążą się bezpośrednio ze wskaźnikami produktów i rezultatów, a pośrednio także z ogólnymi celami PROW, co wykazano w dokumencie Kryteria Wyboru operacji (*w załączeniu*).

Zastosowane kryteria są zróżnicowane formalnie. Część z nich ma charakter „zerojedynkowy”, a część wskazuje możliwe progi punktowe. Dla wszystkich wskazano minimalne i maksymalne wartości.

Kryteria są mierzalne i mają przypisane wartości liczbowe. Członkowie Rady Programowej nie mogą przyznać innej wartości punktowej aniżeli opisana w kryteriach.

Nie wprowadzono kryteriów jakościowych.

Wszystkie one są sformułowane jasno i prosto, tak by zarówno potencjalni beneficjenci, jak i oceniający nie mieli wątpliwości interpretacyjnych, zwłaszcza semantycznych.

Zgodnie z wymogami programu wprowadzono kryteria premiujące operacje: tworzące nowe miejsca pracy, zaadresowane do grup defaworyzowanych, innowacyjne i proekologiczne.

Zdefiniowano kryterium innowacyjności. Definicja: Innowacja to wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu, usługi) lub procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy, lub stosunkach z otoczeniem. Minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby nowy lub znacząco udoskonalony produkt były nowe dla firmy. Zalicza się tu zarówno produkty, procesy i metody, które firma opracowała jako pierwsza, jak i te które zostały przyswojone od innych podmiotów. Punktację uzależniono od skali oddziaływania, przy jednoczesnym zachowaniu szerokiego spektrum przedmiotowego (technologiczne, organizacyjne, produktowe, marketingowe).

Zastosowano też kryterium przyznające dodatkowe punkty za: zwiększenie wysokości wkładu własnego beneficjentów ponad intensywność pomocy określoną w programie (co skutkować będzie możliwością dofinansowania i zrealizowania większej liczby operacji) i realizację operacji w małych miejscowościach.

Wprowadzono dodatkowe kryteria bezpośrednio powiązane z Diagnozą i analizą SWOT. Ze względu na to, że na obszarze nie zdefiniowano żadnego szczególnie potrzebnego rodzaju działalności gospodarczej, w kryteriach nie wprowadzono preferencji przedmiotowych dla jakiegokolwiek branży, a zdecydowano się na wyróżnianie operacji wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne, zaspokajających lokalne zasoby i oddziałujących pozytywnie na rozwój turystyki, realizowane w partnerstwie, a także promujące PROW i zwiększające rozpoznawalność LGD.

Wskazano kryteria decydujące o pozycji na liście rankingowej w przypadku równej liczby punktów (w tym preferencje dla osób z grup defaworyzowanych).

Zmiany kryteriów wyboru LGD dokona w oparciu o działania monitorujące i ewaluacyjne. Jeśli okaże się, że kryteria są nieefektywne, sprawiają trudności beneficjentom lub członkom Rady Programowej zostaną zmienione. Projekt zmian zostanie opracowany wstępnie przez Radę Programową, a potem będzie poddany ocenie społeczności lokalnej poprzez publikację na stronie internetowej. Zapewniona zostanie możliwość zgłaszania uwag do przedłożonego projektu. Stosownie do zapisów Statutu Walne Zebranie Członków podejmie ostateczną decyzję o trybie wprowadzenia i zakresie zmian.

ROZDZIAŁ VII. PLAN DZIAŁANIA

Dla obszaru objętego działaniem LGD „Wstęga Kociewia” strategia będzie finansowana w całości ze środków PROW 2014-2020.

Wszystkie planowane do realizacji operacje będą zgodne zakresem wsparcia określonym w Rozporządzeniu. Planując zakresy wsparcia uwzględniono, fakt iż podobne operacje nie będą mogły być finansowane poza LSR (dotyczy do zwłaszcza działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi”).

Cele zapisane w strategii dążą do rozwiązania specyficznych problemów lokalnych. Przyjęte propozycje są ambitne i racjonalne zarazem. Opierają się o rozpoznane potrzeby i potencjał potencjalnych wnioskodawców, zarówno organizacyjny, jak i finansowy.

Planując rozłożenie działań w czasie uwzględniono terminy zapisane obowiązujących aktach prawnych, jak i złożoność merytoryczną oraz formalną zaplanowanych operacji. Podstawą było doświadczenie z realizacji LSR w poprzednim okresie programowania, jak i konsultacje z partnerami.

Plan działania jest skorelowany z harmonogramem ogłaszania naboru wniosków. Największe wyzwanie stanowi pierwszy „kamień milowy”, czyli rok 2018. Dotyczy to zwłaszcza projektów konkursowych, bo ich wartość oznacza, że dotyczą operacji (tak inwestycyjnych, jak i miękkich) złożonych i rozciągniętych w czasie. LGD zdecydowała się na ogłoszenie pierwszego naboru wniosków we wszystkich obszarach tematycznych w możliwie najbliższym terminie.

LGD „Wstęga Kociewia” zaplanowała różne formy wsparcia operacji.

Konkursy otwarte dotyczą oczywiście działań gospodarczych, zarówno związanych z zakładaniem działalności gospodarczej jak i jej rozwijaniem w ramach już działających mikro i małych przedsiębiorstw. Planując ilość operacji, jak i wysokość wsparcia, konsultowano się ze środowiskiem lokalnych przedsiębiorców zrzeszonych w Regionalnej Izbie Gospodarczej Pomorza, oddział Tczew, z jednej strony i sugestie Powiatowego Urzędu Pracy, z drugiej. Rekomendacje dla Zarządu w tej sprawie przygotował Zespół Partycypacyjny.

Konkursy obejmują także działania dedykowane samorządom i instytucjom publicznym realizującym projekty o większej wartości, złożone i rozciągnięte w czasie. Dotyczą one obiektów i terenów będących własnością podmiotów publicznych. Są pośród nich zaplanowane operacje o charakterze inwestycyjnym (przestrzeń wspólna - centra miejscowości, ogólnodostępne obiekty rekreacyjne), jak i projekty duże, złożone projekty miękkie. Propozycje były składane zarówno poprzez ankiety elektroniczne (Kipa pomysłów), jak i podczas bezpośrednich spotkań z wójtami i burmistrzami wspartymi przez pracowników podległych im placówek. Wskazanie tej formy realizacji wynika ze złożoności formalnej operacji, ich rozciągnięcia w czasie, a także wysokich kosztów realizacji, a potem także zapewnienia trwałości operacji.

Przewidziano trzy projekty grantowe. Realizatorami operacji mają być organizacje pozarządowe. Dzięki temu nie tylko zostaną przygotowane ciekawe operacje, odpowiadające potrzebom mniejszych grup mieszkańców, ale zarazem zostanie wzmocniony potencjał organizacji

Pierwszy dotyczy zachowania lokalnego dziedzictwa przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury. Środki w postaci grantu pozwolą także na realizowanie zainteresowań mieszkańców.

Drugi projekt grantowy ma charakter promocyjno-inwestycyjny. Obejmuje kilka rodzajów operacji. Pierwszy rodzaj, to operacje polegające na budowie mniejszych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Jako przykłady można wymienić obiekty punktowe lub oznakowania szlaków. Powinny one być powiązane z już istniejącymi obiektami i wzmacniać ich funkcjonalność. Drugo rodzaj dotyczy promocji obszaru, a zwłaszcza jego walorów przyrodniczych i kulturowych, w tym historycznych poprzez organizację wydarzeń organizowanych na obszarze objętym LSR. Ich uczestnikami mogą być turyści (osoby spoza obszaru), a także mieszkańcy. Najbardziej typowe to: spływy, rajdy, zloty i marsze, które organizowane są w oparciu o istniejącą bazę rekreacyjną lub turystyczną- szlaki, obiekty. Przyczynią się one do popularyzacji posiadanej potencjału, a przez to do wzmocnienia gospodarczego. Trzeci rodzaj, to operacje promocyjne, ale organizowane poza obszarem lub adresowane od odbiorców spoza obszaru. Mogą to być publikacje papierowe lub elektroniczne, kampanie lub pojedyncze wydarzenia, a także udział w festiwalach, targach i jarmarkach.

Trzeci (skierowany do wykluczonych cyfrowo) obejmuje realizację działań szkoleniowych związanych ze wzmocnieniem kapitału społecznego dla rozwijania partycypacji społeczności lokalnej we wdrażaniu LSR, zarówno na polu rozwijania przedsiębiorczości jak przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. w sposób oczywisty projekt ten jest w pełni innowacyjny. Zastosowane formy działań szkoleniowych powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości beneficjentów. Operacje powinny być realizowane w najbliższym otoczeniu ostatecznych odbiorców.

Plan działania w formie tabelarycznej zawiera Załącznik nr 3 do LSR.

ROZDZIAŁ VIII. BUDŻET LSR

LGD zaplanowała wsparcie jedynie ze środków PROW 2014-2020 ponieważ współczynnik rybackości obszaru jest za niski, by ubiegać się o wsparcie z PO Ryby, a w województwie pomorskim nie ma możliwości uzyskania wsparcia z RPO.

Środki przewidziane w budżecie w połowie przeznaczone są cele związane z rozwojem przedsiębiorczości. Zaplanowano 3 przedsięwzięcia.

Pierwsze dotyczy rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych. 30% liczby planowanych do utworzenia miejsc pracy i 30% środków w tym przedsięwzięciu przeznaczonych jest dla grup defaworyzowanych.

Drugie dotyczy rozpoczynania działalności gospodarczej. Także i tu 30% środków zostało przeznaczone dla wnioskodawców z grup defaworyzowanych.

Trzecie to inkubator przedsiębiorczości na który przeznaczono 500 000 zł.

Po analizie materiałów zebranych podczas pracy nad strategią, w tym i bezpośrednich rozmów z potencjalnymi beneficjentami, Zespół Partycypacyjny zdecydował, że zarekomenduje Zarządowi, aby 29% środków, czyli kwota 2 040 000 zł zostało przeznaczonych na zwiększenie potencjału już działających przedsiębiorstw, a 14%, czyli kwota 960 000 zł na rozpoczynanie działalności gospodarczej.

Po rozpoznaniu planów inwestycyjnych podmiotów publicznych na inwestycję w budowę i rozbudowę infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej przeznaczono 2 620 000 zł, co stanowi 37% budżetu. Pulę środków konkursowych uzupełnia kwota 290 000 zł, czyli 4%, która zostanie rozdysponowana pomiędzy beneficjentów realizujących duże, rozłożone w czasie projekty, oparte o bazę istniejących obiektów, związane z zachowaniem dziedzictwa, ochroną środowiska, promocją i podnoszące jakość kapitału społecznego.

Zaplanowano 3 projekty grantowe. Dla dwóch „Świetlicę swa widzę ogromną” i „Pokochaj Kociewie” wyznaczono maksymalną możliwą kwotę po 270 tys. zł., a dla „Bramy do cyfrowego świata”, ze względu na jego specyficzny charakter, 50 tys. zł. Kwota ta opiera się o wstępne rozpoznanie kosztów organizacji tego typu przedsięwzięć dla zaplanowanej liczby odbiorców. 590 tys. na projekty grantowe zł stanowi 9% środków na wdrażanie LSR.

Koszty ponoszone przez LGD oszacowano na podstawie doświadczeń z lat 2009-2015. Wysokość kosztów bieżących jest zbliżona do kosztów obecnie ponoszonych. Zakłada się jedynie niewielki, kilkuprocentowy wzrost. Koszty aktywizacji są adekwatne do zakresu i harmonogramu działań ujętych w Planie komunikacyjnym.

Struktura budżetu:

1. wdrażanie LSR - 6 650 000,00 zł
2. projekty współpracy - 133 000 zł
3. koszty bieżące i aktywizacja 1 567 500 zł

Szczegóły budżetu - załącznik nr 4 do LSR.

ROZDZIAŁ IX. PLAN KOMUNIKACJI

Plan komunikacji LGD „Wstęga Kociewia” opisuje cele, działania komunikacyjne i środki przekazu służące przekazywaniu i pozyskiwaniu informacji w relacjach pomiędzy społecznością lokalną a grupą działania. Realizacja działań komunikacyjnych LGD w latach 2016-2023 ma zapewnić prawidłowe i efektywne wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. W wyniku zastosowania instrumentu RLKS czyli „Rozwój lokalny kierowany przez społeczność”, LGD za swoje zadanie stawia systematyczne rozwijanie potencjału społeczności lokalnej do świadomego osiągnięcia celów strategii.

Ten etap prac nad przygotowaniem LSR opierał się na planie włączenia społeczności lokalnej w wypracowanie założeń do LSR poprzez zastosowanie różnych metod partycypacji. W celu wypracowania optymalnych sposobu komunikacji dwustronnej przeprowadzono wywiad zogniskowany, przeprowadzono badania ankietowe metodą on-line, spotkania sektorowe, a także pozyskano opinię Powiatowej Rady Organizacji Pozarządowych Powiatu Tczewskiego. Projekt Planu komunikacji opublikowano na stronie internetowej i umożliwiono ogłaszanie uwag i propozycji za pomocą specjalnie przygotowanego formularza.

Uczestnicy konsultacji nie zgłosili poważniejszych zastrzeżeń do projektu. Wskazywali na rosnącą skuteczność przekazu poprzez portale społecznościowe, ale oczekiwali równoległe komunikatów w lokalnym radio. Potwierdzono użyteczność plakatów rozmieszczanych na tablicach wiejskich lub sklepach, jako narzędzia wzbudzania zainteresowania, „wywoływania tematu”. Za potrzebne uznawali bezpośrednie spotkania, zwłaszcza adresowane do konkretnych grup odbiorców

W „Kryteriach wyboru operacji dla zwiększenia rozpoznawalności programu” i samego partnerstwa wprowadzono kryterium „Promocja LGD i programu Leader”, a dla podniesienia jakości składanych wniosków kryterium „Korzystanie z usług doradczych LGD”.

Jednakże na tym nie kończy się włączanie lokalnej społeczności, która ma także brać aktywny udział w procesie wdrażania LSR.

Plan komunikacji jest dokumentem pokazującym w jaki sposób LGD tworzy warunki do aktywnego i ciągłego uczestnictwa lokalnej społeczności w bieżącym wdrażaniu LSR oraz podnoszeniu potencjału kapitału społecznego na obszarze LSR.

Plan określa podstawowe zasady prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych LSR, sposób pozyskiwania informacji zwrotnych, a w szczególności cele i adresatów, wskazuje zakładane działania informacyjne i promocyjne, planowane efekty działań promocyjnych i informacyjnych oraz budżet przewidziany na działania komunikacyjne.

Konstrukcja Planu komunikacyjnego jest dostosowana do rytmu pracy LGD związanego z harmonogramem pracy, a w szczególności naborów.

W pierwszym etapie realizowana jest „kampania otwarcia”, której celem jest poinformowanie jak największej grupy mieszkańców o fakcie rozpoczęcia wdrażania LSR na lata 2014-2020. Najważniejszym wydarzeniem jest konferencja promocyjna. Towarzyszyć jej będzie przekaz medialny-gazetowy, analogowy i cyfrowy.

Przed każdym naborem wniosków realizowana będzie standardowa „kampania informacyjna”, czyli ogłoszenia w mediach lokalnych i gminnych oraz Biuletynie LGD, a także spotkania informacyjne z grupami potencjalnych beneficjentów, odpowiednio do zakresu konkursu. Dla podniesienia jakości wniosków będą organizowane szkolenia-warsztaty dla beneficjentów. Uzupełniać je będzie doradztwo.

Ponadto zaplanowano dwa plebiscyty, których celem jest popularyzacja przedsiębiorczości.

Ponadto co roku organizowane będą szkolenia członków organów LGD, w szczególności Rady Programowej, których program także jest powiązany z rytmem wdrażania LSR.

Zwiększeniu poziomu wiedzy oraz poziomu współpracy partnerów i beneficjentów mają służyć też dwie wizyty studyjne, a także „Forum współpracy”.

Oczywistym jest badanie jakości usług świadczonych przez Biuro LGD i działających na jego zlecenie wykonawców. Przewiduje się badanie ciągłe (ankieta badająca jakość usług doradczych i szkoleniowych) i okresowe (wykonywane przez podmiot zewnętrzny) obejmujące szerszą grupę respondentów. Szczególnym zadaniem badawczym jest ewaluacja zaplanowana na 2019 r.

Szczegóły w „Planie komunikacji” - załącznik nr 5 do LSR.

ROZDZIAŁ X. ZINTEGROWANIE

LSR jest zgodna z dokumentami planistycznymi opracowanymi i przyjętymi na różnych poziomach oddziaływania.

Na poziomie krajowym jest zgodna z „Długookresową Strategią Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, która określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Głównym jej celem jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Na poziomie regionalnym LSR jest zgodna ze „Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2014-2020”, czyli podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej, wyznaczającym główne cele i kierunki dalszego rozwoju regionu. Cele LSR są zgodne z tym dokumentem w obszarze Nowoczesna gospodarka, Aktywni mieszkańcy i Atrakcyjna przestrzeń.

Ponadto cele strategiczne niniejszej Strategii są spójne z Regionalnym Programem Strategicznymi stanowiącymi uszczegółowienie Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2014-2020 w następujących obszarach: Aktywni Pomorzanie i Pomorska Podróż.

Przedsięwzięcie „Brama do cyfrowego świata” jest zgodne z PO Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, działanie 3.1 Działania szkoleniowe na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych.

LSR jest zgodna z „Strategią Rozwoju Powiatu Tczewskiego na lata 2007-2020” w zakresie: Cel 2.1. Poprawa sytuacji, materialnobytowej mieszkańców w Powiecie Tczewskim; Cel 5.5. Szlaki turystyczne w Powiecie Tczewskim; Cel 6.3. Wspieranie działalności kulturalnej i sportowej i Cel 6.4. Promocja zatrudnienia, przedsiębiorczości i wspieranie aktywności zawodowej.

Gmina Gniew

„Strategia zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Gniew na lata 2009-2020”

Misja: „miejsce przyjazne do zamieszkania i przedsiębiorczości, umiejętnie łączące walory społeczeństwa informatycznego z dziedzictwem kulturowym i historycznym oraz atrakcyjnością środowiska naturalnego” jest bardzo zbieżna z misją LGD.

W dokumencie w części B, w priorytecie: „Zasoby społeczne” zapisano:

- cel szczegółowy 5.1 Podwyższenie jakości oferty w zakresie rekreacji i wypoczynku. Tak opisano preferowane kierunki działania: 5.1.2 Przebudowa, zmiana organizacji i wyposażenie istniejących obiektów kultury; 5.1.3 przebudowa i rozbudowa obiektów infrastruktury terenów rekreacyjnych. 5.1.4 zagospodarowanie turystyczne rzeki Wisły i rzeki Wierzycy;
- cel szczegółowy 5.6. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia zapobiegającego kryzysom w rodzinie oraz wzmacniającego pozycję dziecka. Preferowane kierunki działania: 5.6.1.Wzmacnianie rodziny i dziecka w środowisku lokalnym we współpracy z sektorem pozarządowym.. 5.6.3.Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
- cel szczegółowy 5.8.Podejmowanie działań na rzecz wsparcia seniorów w ich integracji i pełnym dostępie do oferty edukacyjnej, kulturalnej, usług zdrowotnych, rekreacji i wypoczynku. Preferowany kierunek działania: 5.8.2.Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu seniorów zamieszkujących gminę Gniew.
- cel szczegółowy 5.9. Aktywizowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Preferowane kierunki działania: 5.9.1.Redukowanie zjawiska ubóstwa i wszystkich form wykluczenia społecznego, 5.9.2.Tworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w ramach promocji zawodowej i aktywizacji lokalnego rynku pracy
- cel szczegółowy 5.10. Tworzenie podstaw dla rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi. Preferowany kierunek: 5.10.2.Wspieranie i współpraca z instytucjami społeczeństwa obywatelskiego.

„Aktualizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta i gminy Gniew na okres 2014-2020”

W Priorytecie II: „Tworzenie warunków sprzyjających samodzielności i samowystarczalności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Tworzenie sieci wsparcia dającej im poczucie bezpieczeństwa i adaptacji społecznej” zapisano:

- cel szczegółowy - organizowanie środowiskowych form wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- cel szczegółowy - dążenie do zwiększenia aktywności życiowej ludzi starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stanu zdrowia.

W Priorytecie IV: „Budowanie wsparcia społecznego poprzez rozwój społeczeństwa obywatelskiego” zapisano:

- cele szczegółowy - Podniesienie świadomości na temat roli społeczności lokalnej we wdrażaniu i rozwoju integracji społecznej,
- cel szczegółowy - Tworzenie warunków do wyzwalania aktywności społecznej,
- cel szczegółowy - Wspieranie i wzmacnianie postaw obywatelskich na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.

Gmina Morzeszczyn

„Strategia rozwoju gminy Morzeszczyn na lata 2014-2022”

Misja: „Tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju gospodarczego, mobilizowanie do działania i wspieranie aktywności mieszkańców oraz wykorzystywanie potencjału rozwojowego i lokalnych walorów przyrodniczo-turystycznych” jest komplementarna z misją LGD.

W celu strategicznym nr 2: Rozwój społeczno-przestrzenny zapisano m.in.:

- cel szczegółowy - Rozwój infrastruktury społecznej i sportowo-rekreacyjnej,
- cel szczegółowy - Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej,
- cel szczegółowy - Dostosowanie zasobów gminy do potrzeb turystyki i rekreacji,
- cel szczegółowy - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- cel szczegółowy - Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych.

W celu strategicznym nr 3: Rozwój potencjału gospodarczego i turystycznego zapisano m.in.:

- cel szczegółowy - Promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów,
- cel szczegółowy - Wykorzystanie walorów krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju przedsiębiorczości i turystyki,
- cel szczegółowy - Rozwój drobnej wytwórczości w oparciu o produkcję zdrowej żywności,
- cel szczegółowy - Wspieranie inicjatyw gospodarczych,
- cel szczegółowy - Wykorzystanie ruchu turystycznego pobliskiego Gniewu i Pelplina na rzecz rozwoju turystyki (agroturystyki).

Gmina Pelplin

„Strategia rozwoju społeczno gospodarczego dla gminy Pelplin na lata 2010-2020”

Misja: „... obszar zrównoważonego rozwoju, z dobrą infrastrukturą sprzyjającą rozwojowi przedsiębiorczości, usług i rolnictwa, obszar przyjaznego samorządu, z bogatą ofertą kulturalno-oświatową, zapewniający komfort życia i wypoczynku” także jest zgodna z założeniami LSR.

W Priorytecie I: Infrastruktura zapisano m.in.:

- cel szczegółowy - 1.3. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym 1.3.1 Budowa nowej i przebudowa istniejącej infrastruktury rekreacyjno-sportowej i 1.3.2. Wyznaczanie i zagospodarowanie rekreacyjnych szlaków turystycznych,
- cel szczegółowy - 1.4 Rozwój infrastruktury kulturalnej i oświatowej, w tym 1.4.2. Modernizacja instytucji kultury i sieci świetlic wiejskich, zajmujących się organizacją życia kulturalnego na terenie gminy.

„Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta i gminy Pelplin na lata 2014-2018”

W obszarze:

Pomoc społeczna, cel strategiczny I: Pomoc rodzinie zapisano

- cel szczegółowy nr 1 - Minimalizowanie ubóstwa w Gminie

Bezrobocie i rynek pracy, cel strategiczny I: Wzrost aktywności zawodowej osób bezrobotnych

- cel szczegółowy nr 1 - Aktywizacja osób bezrobotnych poprzez udział w projektach
- cel szczegółowy nr 2 - Wspieranie osób bezrobotnych

Gmina Subkowy

„Strategia rozwoju gminy do 2015 roku” (dokument z 2002r !)

Misja: „zapewnienie godziwego poziomu życia mieszkańców gminy i sprostanie wyzwaniom przyszłości” pozostaje w zgodzie z LSR.

W celach strategicznych zapisano:

2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w gminie w celu wchłonięcia nadmiaru rąk do pracy z rolnictwa

Dla osiągnięcia tego celu należy zrealizować następujące ważniejsze działania:

- c. Rozwój i doskonalenie systemu informacji rynkowej (wystawy, targi, ekspozycje)
- d. Wspieranie i rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej (agroturystyka, rzemiosło, handel, usługi, gastronomia)
- e. Przygotowanie terenów pod rozwój bazy turystycznej na Skarpie Nadwiślańskiej. Budowa: parkingów, ścieżek rowerowych, punktów gastronomicznych, pola do gier rekreacyjnych i sportowych.
- f. Budowa hotelu lub zajazdu z restauracją oraz niezbędną infrastrukturą (parking)
- g. Modernizacja i przystosowanie mniejszych gospodarstw rolnych do wymagań agroturystyki, prowadzenie szkoleń dla rolników w zakresie agroturystyki.
- h. Promocja gminy jako miejsca lokowania inwestycji, zwłaszcza w drobnym nieuciążliwym przemyśle i usługach

5. Modernizacja i rozbudowa bazy materialnej szkolnictwa oraz poprawa opieki zdrowotnej mieszkańców

Dla osiągnięcia tego celu należy zrealizować następujące ważniejsze działania.

- c. Budowa placów sportowo-rekreacyjnych (place zabaw) w wioskach na terenie gminy.
- d. Modernizacja obiektów Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji.
- e. Zapewnienie sprawnego transportu uczniów do wszystkich szkół na terenie całej gminy.
- g. Wprowadzenie szkolenia młodzieży w wybranych kierunkach z wykorzystaniem internetu.
- h. Propagowanie wśród młodzieży postaw przedsiębiorczych, oświatowych i innych, w celu wzmacniania więzi społecznych i integracji mieszkańców.

„Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Subkowy na lata 2014-2020”

Obszar: Bezrobocie, Cel główny: Wsparcie osób bezrobotnych poprzez aktywizację społeczną

- Cel szczegółowy: Aktywizacja społeczna osób bezrobotnych poprzez realizację projektów, w tym Zadanie 1: Realizacja projektów i programów skierowanych do osób bezrobotnych

Obszar: Wsparcie rodziny Cel główny: Wzmocnienie podstawowych funkcji rodziny

- Cel szczegółowy: Wzmacnianie środowiskowych form aktywizacji społecznej dzieci i młodzieży (profilaktyka wykluczenia społecznego), w tym: Zadanie 1: Rozszerzenie zajęć pozalekcyjnych; Zadanie 2: Zapewnienie wypoczynku letniego i zimowego dzieciom i młodzieży.

Gmina Tczew

„Strategia rozwoju Gminy Tczew na lata 2007-2020”

Misja: „Jesteśmy gminą nadwiślańską położoną w węźle komunikacyjnym w pobliżu Trójmiasta. Oferujemy atrakcyjne tereny inwestycyjne i osiedleńcze, aby przez wykorzystanie walorów położenia i przyrody, dobrej infrastruktury oraz otwartości, innowacyjności i wykształcenia mieszkańców osiągnąć wysoką jakość życia” odpowiada misji LSR.

W strategii zapisano następujące cele:

Cel główny 1. Lepsze warunki życia odpowiadające aspiracjom oraz współczesnym i przyszłym potrzebom

- cel podstawowy - 1.1. Ograniczenie patologii społecznych w tym przestępstw przeciwko życiu i mieniu,
- cel podstawowy - 1.5. Bezpieczny i zdrowy styl życia mieszkańców,
- cel podstawowy - 1.6. Dostępność każdego ucznia do internetu, sali gimnastycznej i urządzeń sportowych.

Cel główny 3. W pełni wykorzystane położenie i sąsiedztwo (A1, Tczew) dla uzyskania korzyści gospodarczych (dochodów, miejsc pracy):

- cel podstawowy - 3.1. Stworzone warunki wykorzystania położenia przy autostradzie
- cel podstawowy - 3.2. Rozwinięta przedsiębiorczość lokalna
- cel podstawowy - 3.3. Znaczące zmniejszenie bezrobocia
- cel podstawowy - 3.4. Większe dochody z turystyki
- cel podstawowy - 3.5. Większa zamożność mieszkańców

Cel główny 4. Lepsze zagospodarowanie przestrzenne, zwłaszcza infrastrukturalne oraz harmonijna krajobrazowo zabudowa

- cel podstawowy - 4.3. Wysoki poziom ładunku przestrzennego, w tym zachowane piękno krajobrazu.

LSR zakłada też integrację zasobów lokalnych. Działania ponoszące jakość kapitału społecznego będą realizowane przez beneficjentów z sektora publicznego i społecznego, ale na bazie obiektów będących własnością sektora publicznego. Co więcej pewna część z tych obiektów, głównie świetlic, została zbudowana, rozbudowana i wyposażona ze środków PROW na lata 2007-2013, a więc można mówić także o swoistej integracji czasowej, a więc integracji poprzedniej i obecnej LSR. Istotną część operacji, a tym samym i budżetu jest dedykowana osobom z grup defaworyzowanych, w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Dotyczy to zarówno przedsięwzięć gospodarczych jak i społecznych.

Pośród kryteriów wyboru znajdują się takie, które premiąją korzystanie z zasobów lokalnych i działania w partnerstwie. Ponadto wprowadzono kryteria związane z: zaspokajaniem potrzeb lokalnej społeczności i innowacyjnością, które premiąją projekty o większym zasięgu, w tym i obejmującym cały obszar LSR.

Cel szczegółowy „Promocja zasobów lokalnych Kociewia” zakłada, że realizowane w jego ramach działania, podejmowane przez podmioty z różnych sektorów, za pomocą różnych metod będą w sposób spójny wykorzystywać lokalne zasoby. W oczywisty sposób do działań promocyjnych będą włączone podmioty z branży turystycznej oraz zarządcy niekomercyjnej infrastruktury. Działania będą adresowane do grup odbiorców zidentyfikowanych w Diagnozie. Jest to bezpośrednio związane ze wskazaną w Diagnozie i Analizie SWOT potrzebą podjęcia zintegrowanych działań promocyjnych z udziałem podmiotów z różnych sektorów, gmin i branż, zwłaszcza turystycznej.

Konstrukcja celów i przedsięwzięć dowodzi, że w LSR harmonijnie połączono walory historyczne z wymogami obecnego czasu. Grupy defaworyzowane obejmują ludzi młodych i starszych.

Zintegrowane są też działania realizowane przez LGD. W Planie komunikacyjnym zapisano organizację konferencji, których uczestnikami będą przedstawiciele różnych sektorów. Podobnie będzie zorganizowane Forum beneficjentów i mieszkańców. W wizytach studyjnych będą brali udział reprezentanci wszystkich sektorów, w tym i grup defaworyzowanych. Integracja ma też wymiar operacyjny - działania informacyjne i promocyjne będą przygotowywane i realizowane przy współudziale wszystkich sektorów.

Projekty współpracy będą promować cały obszar objęty LSR, a nawet obszar większy, bo cały obszar Kociewia. W założeniu w ich realizacji uczestniczyć będą podmioty z wszystkich sektorów.

ROZDZIAŁ XI. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja są oczywistymi i niezbędnymi elementami każdego planowego działania. Pozwalają one na śledzenie postępów w realizacji, dostrzeganie pojawiających się zagrożeń i zakłóceń, a w razie potrzeby podejmowanie działań korygujących i naprawczych.

Nadzór nad wdrażaniem LSR i funkcjonowaniem partnerstwa, w tym jego organów sprawowany jest Zarząd stowarzyszenia. Zgodnie z Regulaminem Pracy Biura za monitoring bezpośrednio odpowiedzialny jest Kierownik Biura LGD. Niektóre, zwłaszcza bardziej złożone metodologicznie i rozległe działania badawcze mogą być zlecane podmiotom zewnętrznym.

Działania będą prowadzone dwutorowo. Po pierwsze, poprzez bieżący monitoring, a po drugie, poprzez okresowe badania ewaluacyjne. Monitoring ma w miarę precyzyjnie zarejestrować fakty, najlepiej w oparciu o mierzalne i weryfikowalne wskaźniki (w odniesieniu do wdrażania, a ewaluacja ma opisać i wyjaśnić relacje pomiędzy podjętymi działaniami, a ich efektami (rezultatami).

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Przyjęte rozwiązania oraz stosowane metody i narzędzia pozyskiwania informacji spełniają kryteria: rzetelności, istotności i aktualności

Monitoring realizowany w LGD „Wstęga Kociewia” dotyczy:

- rzeczowej realizacji LSR wyrażonej poprzez ocenę stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników produktu i rezultatu w odniesieniu do konkretnych celów i przedsięwzięć oraz działań ujętych w Planie komunikacyjnym i innych dokumentach LGD, w tym projektów grantowych. Obejmuje także działania realizowane w tym zakresie przez organy stowarzyszenia i Biuro LGD,
- wydatkowania środków na poszczególne cele i przedsięwzięcia, a także związane z projektami współpracy i aktywizacją.

W pierwszej grupie ocenie poddane zostanie: terminowość Harmonogramu ogłaszania naboru wniosków, poprawność stosowania Procedury wyboru operacji, poprawność stosowania innych procedur u regulaminów LGD, realizacja Planu komunikacyjnego oraz Planu szkoleń.

W grupie drugiej prowadzony będzie bieżący monitoring budżetowego aspektu wdrażania LSR, w tym środków: przeznaczonych dla grup defaworyzowanych, na tworzenie miejsc pracy i przekazanych w formie powierzonych grantów, a także analiza wydatków bieżących i na aktywizację. Sprawozdania będą przedkładane Zarządowi 2 razy do roku.

Ich celem jest zapewnienie oczekiwanej ilości, jakości i efektywności działań całego LGD, jej organów oraz Biura. Mechanizm ten jest niezbędny dla zabezpieczenia sprawnej i zgodnej z prawem dystrybucji środków finansowych, terminowego osiągnięcia przyjętych wskaźników oraz realizacji. Monitoring i ewaluacja będą podstawą dla ewentualnych korekt LSR oraz zawartych umów.

Monitoring będzie prowadzony na potrzeby:

- kontroli - ma na celu pomiar postępu, systematyczne sprawdzanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji LSR oraz funkcjonowania LGD,
- sprawozdawczości - zbieranie, analiza i wykorzystanie danych niezbędnych do przygotowywania sprawozdań okresowych i końcowych,
- zarządzania jakością - oznacza czuwanie nad wypracowywaniem pożądaných rezultatów LSR, porównywanie ich adekwatnie do oczekiwań oraz podejmowanie działań zaradczych, gdy zidentyfikuje się odstępstwa,
- zarządzania zmianą - wspomaganie procesu decyzyjnego. Ułatwia znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostały zidentyfikowane zagrożenia, korekta planów, pozwala na wprowadzenie koniecznych działań korygujących (zmian i aktualizacji),
- ewaluacji - efekty monitorowania będą kluczowym źródłem informacji dla bieżącej oceny i ewaluacji okresowej i końcowej.

W LSR i dokumentach wewnętrznych LGD wskazano organy odpowiedzialne za nadzór i monitoring, zakres ich obowiązków i uprawnień. W rozdziale V LSR określone zostały terminy, sposoby i narzędzia pozyskiwania informacji. Dopuszczono wykonywanie części zadań związanych z pozyskiwaniem obiektywnych, rzetelnych i poprawnych metodologicznie informacji przez podmioty zewnętrzne, posiadające odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie.

Za bezpośrednią realizację monitoringu zgodnie z Regulaminem Pracy Biura odpowiada jego Kierownik. Jest on zobowiązany do opracowania wzorów dokumentów, sprawozdań i przedkładania ich do akceptacji Zarządowi. Ponadto Zarząd nadzoruje bezpośrednio pracę Biura LGD - stosowanie wewnętrznych procedur, w tym regulaminów, jakość dokumentacji, przestrzeganie terminów, realizację Planu szkoleń pracowników i członków organów.

Podstawowym źródłem informacji o zrealizowanych zadaniach będą przede wszystkim dokumenty wewnętrzne LGD - listy obecności, ankiety w wersji papierowej i on-line, wywiady, sprawozdania, notatki służbowe, protokoły z posiedzeń organów, a także dokumenty z kontroli zewnętrznych.

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości procesu wdrażania LSR wg wcześniej przyjętych kryteriów, pod kątem jego usprawnienia, tak by udało się osiągnąć wszystkie założone cele.

Badania ewaluacyjne będą prowadzone z zachowaniem Standardów ewaluacji określonych przez Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne wg katalogu kryteriów (standardów) ewaluacyjnych takich jak:

- trafność - pozwala ocenić, w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom danego sektora czy regionu,
- efektywność - pozwala ocenić poziom ekonomiczności danego programu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych produktów,
- skuteczność - pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania wpływu zostały osiągnięte,
- użyteczność - pozwala ocenić, do jakiego stopnia produkty, rezultaty i oddziaływania programu odpowiadają potrzebom grupy docelowej,
- trwałość - pozwala ocenić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem projektu będą trwałe po jego zakończeniu.

Zaplanowane terminy działań ewaluacyjnych są powiązane z „kamieniami milowymi” wdrażania LSR - 2018, 2021 i 2023. Dwa pierwsze mają oszacować poziom osiągniętych celów (wyrażonych głównie we wskaźnikach zapisanych w LSR) pod kątem wprowadzenia ewentualnych korekt do planu działania, zarówno w aspekcie ilościowym jak i jakościowym, a także budżetowym. W 2023 zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post.

Przyjęte rozwiązania i stosowane techniki spowodują, że dokonana ewaluacja obejmie następujące aspekty wdrażania LSR: adekwatność (do zidentyfikowanych problemów), efektywność (stosunek kosztów do wyników, skuteczność (poziom osiągnięcia celów zaplanowanych dla danego etapu), a także ewaluacji końcowej także użyteczność (poziom zaspokojenia potrzeb) i trwałość.

Ewaluacji zostaną poddane następujące elementy procesu wdrażania LSR:

- Efektywność interwencji (poziom osiągnięcia celów wyrażonych we wskaźnikach),
- Procedury wyboru operacji (terminowość i dokładność realizacji, poprawność dokumentacji),
- Kryteria wyboru (adekwatność do: składanych wniosków i oceny wpływu na realizację celów LSR),
- Plan komunikacyjny (w aspekcie ilościowym i jakościowym),
- Budżet (zgodność z planem działania, adekwatność do złożonych celów),
- Funkcjonowanie Biura LGD (terminowość i dokładność realizacji, poprawność dokumentacji).

Oceny pierwszych trzech działań dokona ewaluator zewnętrzny, a ewaluację w zakresie pracy samego stowarzyszenia i jego organów przeprowadzi Zarząd.

Zarówno monitoring, jak i ewaluacja będą prowadzone także z udziałem lokalnej społeczności. W Planie komunikacyjnym ujęto Forum beneficjentów i mieszkańców, badania ankietowe związane z oceną jakości usług świadczonych przez Biuro LGD i działające na jego zlecenie podmioty. Wykorzystane będą też materiały z monitoringu. Jednym z kryteriów wyboru ewaluatora

zewnątrznego będzie poziom zaangażowania (ilość i rodzaje technik partycypacyjnych) lokalnej społeczności w proces ewaluacji LSR.

Szczegółowy plan działań monitorujących i ewaluacyjnych, w tym wskazanie elementów poddanych ocenie, związanych z nimi terminów i okresów oraz metod i narzędzi pozyskiwania informacji opisano w formie tabelarycznej, która stanowi Załącznik nr 2 do LSR. Dzięki temu proces monitoringu i ewaluacji jest bardziej zrozumiały, a przez to łatwiejszy i efektywniejszy w realizacji.

Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

LSR przygotowana przez stowarzyszenie LGD „Wstęga Kociewia”, która swoim zasięgiem obejmuje 5 gmin powiatu tczewskiego (Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew) jest narzędziem realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

W myśl art. 48 ust. 1 oraz ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą środowiskową, organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 pkt 2 przedmiotowej ustawy, może - po uzgodnieniu z właściwymi organami – odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień tego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia zawierającego informacje, o których mowa w art. 49 ww. ustawy środowiskowej.

W związku z powyższym, stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia”, wystąpiło do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku o uzgodnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach instrumentu Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność w okresie programowania 2014-2020, obejmującej obszar 5 partnerskich gmin.

W odpowiedzi Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku, pismem z dnia 18.12.2015 r., znak RDOŚ-Gd-WOO.410.145.2015.ASP.1 uzgodnił możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowiska dla przedmiotowego dokumentu.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku wskazał, że: „...projekt przedmiotowego dokumentu nie stanowi dokumentu, o którym mowa w art.46 i 47, albowiem nie jest to dokument planistyczny, nie stanowi też polityki, strategii planu lub programu w dziedzinie wskazanej w art.46 pkt 2 ww. ustawy, wyznaczających ramy dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Jednocześnie brak jest podstaw do uznania, iż realizacja postanowień programu może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko (w tym obszary Natura 2000).

Zatem, w przypadku „Lokalna Strategia Rozwoju” w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez społeczność nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a wyrażenie stanowiska w zakresie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla takiego dokumentu nie ma podstaw prawnych. Natomiast Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Gdańsku w piśmie z dnia 4.12.2015 r. (ONS.9022.1.128.2015.KM) stwierdził, że: „Z informacji zawartych we wniosku wynika, że Lokalna Strategia Rozwoju opracowana przez Lokalną Grupę Działania „Wstęga Kociewia” stanowić będzie instrument realizacji założeń PROW na lata 2014-2020 poprzez wykorzystanie środków tego programu w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy Leader (rozwój lokalny kierowany przez społeczność)” do realizacji przedsięwzięć, które prawdopodobnie nie będą przedsięwzięciami należącymi do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”.

Biorąc pod uwagę stanowiska ww. organów oraz wymogi art. 49 ustawy środowiskowej, w szczególności fakt, że Lokalna Strategia Rozwoju w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) w okresie programowania 2014-2020 obejmująca obszar gmin Gniew, Morzeszczyn, Pelplin, Subkowy i Tczew stanowi instrument wykorzystania środków unijnych w okresie programowania 2014 – 2020, wskazując listę przedsięwzięć, spośród których realizacja części z nich poprzedzona będzie stosowną analizą z zakresu oddziaływania na środowisko (zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami), stowarzyszenie LGD „Wstęga Kociewia” odstąpiło od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla LSR.

Wobec powyższego na podstawie art. 49 ustawy środowiskowej przy odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko analizie poddano:

1. **Charakter działań przewidzianych w Lokalnej Strategii Rozwoju.**

Dokument obejmuje operacje, których celem będzie aktywizacja społeczna i ekonomiczna obszarów wiejskich powiatu tczewskiego, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

W LSR wyznaczone są ogólne kierunki działania i ogólne ramy operacji, które zrealizują wybrani w drodze konkursów beneficjenci. Zaplanowana zarówno operacje o charakterze inwestycyjnym, jak i „miękkim”. Na dzień uchwalania Strategii niemożliwym jest precyzyjne wskazanie parametrów planowanych inwestycji. Zostały one zdefiniowane jako „objekty ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej”. Drugi rodzaj to inwestycje w mikro i małych przedsiębiorstwach, a także budowa inkubatora przetwórstwa lokalnych produktów rolnych.

Operacje „miękkie” mają zapewnić wsparcie udziału społeczności lokalnej w realizacji strategii, wzmacniać kapitał społeczny poprzez działania szkoleniowe, w tym przez podnoszenia wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych.

Żadne z zaplanowanych w LSR przedsięwzięć nie zakłada realizacji operacji mogących w istotny sposób oddziaływać na środowisko. Ponadto przedsięwzięcia będą poddawane odrębnej ocenie środowiskowej w trakcie ich przygotowania i realizacji.

2. Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko, w szczególności.

Ze względu na lokalizację obszaru realizacja lokalnych działań przewidzianych w niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju nie spowoduje wystąpienia oddziaływań transgranicznych. Nie przewiduje się również wystąpienia oddziaływań skumulowanych.

Czas ich oddziaływania winien ograniczać się jedynie do okresu wykonywania prac budowlanych i organizacyjnych. Oddziaływanie to będzie miało charakter krótkotrwały i odwracalny, a jego zasięg pozostanie ograniczony do obszaru objętego pracami budowlanymi..

Realizowane operacje nie będą miały negatywnego wpływu na obszary Natura 2000 oraz na inne obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności.

W obszarze pięciu gmin objętych oddziaływaniem LSR wskaźnik lesistości jest niewysoki i wynosi 14,4% ogólnej powierzchni obszaru. Wskaźnik ten jest niższy w stosunku do średniej województwa pomorskiego wynoszącej 35,9% oraz średniej dla kraju - 29,4%.

Obszar objęty LSR należy do obszarów o niskim udziale powierzchni chronionych, w rozumieniu Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 z późn. zm.). Obszary chronione zajmują 8 562 ha, co stanowi 12,7% całej powierzchni obszaru.

Na obszarze objętym LSR znajduje się 56 pomników przyrody (pojedyncze drzewa - 39, grupy drzew - 14 i głązy narzutowe - 3).

Działania przewidziane w Lokalnej Strategii Rozwoju nie wpłyną w negatywny sposób na wymienione formy ochrony przyrody, jak i cały stan środowiska naturalnego. Lokalna Strategia Rozwoju nie będzie realizowana na obszarach chronionych Natura 2000 i w żaden sposób nie będzie na nie oddziaływać.

Informacja o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS) w okresie programowania 2014-2020 została opublikowana na stronie internetowej: www.wstęga-kociewia.pl

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
2. Badanie społeczne „Sytuacja pomorskich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym” listopad 2013
3. Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2014r (wydany przez Bibliotekę Monitoringu Środowiska Gdańsku
4. Raport Końcowy z realizacji LSR dla obszaru LGD Wstęga Kociewia w latach 2009-2015
5. „Diagnoza dla PO Polska Cyfrowa 2014-2020” - www.polskacyfrowa.gov.pl/strony/o-programie/dokumenty/program-polska-cyfrowa-2014-2020

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

1. Procedura aktualizacji LSR

Lokalna Strategia Rozwoju będzie wdrażana w latach 2016-2023. Jak wynika z wcześniejszych doświadczeń LGD zebranych tak długi okres czasu przyniesie zapewne konieczność korekty LSR wynikających ze zmian dokonujących się na obszarze objętym LSR i jego otoczeniu.

Aktualizacja będzie mogła obejmować przede wszystkim: wartości wskaźników, przeformułowanie przedsięwzięć, zmiana budżetu i Harmonogramu naboru wniosków, a także optymalizacja procedury wyboru operacji wraz ze wskaźnikami.

Stosownie do „kamieni milowych” wdrażania LSR jej ewaluacja zostanie dokonana w 2018 i 2021 r.

Proces aktualizacji przebiegnie analogicznie do procesu opracowania LSR. Podstawą do dokonania aktualizacji będzie ocena sytuacji. Zostanie ona oparta o informacje zbierane na bieżąco, głównie przez Biuro LGD, ale także poprzez badania własne i zlecone.

Proces aktualizacji będzie dokonywany poprzez LGD, ale zakłada się zewnętrzne wsparcie eksperckie, głównie w zakresie przeprowadzenia części badań i działań warsztatowo-szkoleniowych.

W proces aktualizacji zostanie włączona lokalna społeczność. Najważniejsze decyzje podejmować i koordynować prace będzie Zespół Partycypacyjny, składający się z przedstawicieli wszystkich sektorów i mieszkańców z obszaru wszystkich gmin, powołany uchwałą Zarządu.

Na podstawie oceny sytuacji, głównie w zakresie poziomu wdrożenia LSR, ale wzbogaconej o aktualizację elementów Diagnozy społecznej, Zespół Partycypacyjny wypracuje propozycje zmian w LSR.

Projekt zostanie poddany konsultacjom społecznym. Zakłada się stosowanie różnych technik partycypacyjnych, w tym co najmniej publikację ogłoszenia na stronie internetowej, ankietę on-line i bezpośrednie spotkania ze społecznością lokalną. Wszystkie zgłoszone uwagi i propozycje korekt do projektu zostaną rozpatrzone przez Zespół Partycypacyjny i w formie rekomendacji przekazane Zarządowi LGD.

Decyzję o aktualizacji podejmie uchwałą Walne Zebranie Członków stowarzyszenia.

2. Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

Ogólnym celem monitoringu jest badanie procesu wdrażania LSR, poprzez pozyskiwanie informacji o poszczególnych jego aspektach jakościowych i ilościowych.

Szczegółowy plan działań monitoringowych

Przedmiot badania	Podmiot odpowiedzialny za badanie	Metody badania	Źródła danych	Czas i okres badania	Zakres badania
Harmonogram naboru wniosków	Kierownik Biura LGD	analiza danych własnych oraz otrzymywanych z UM WP	dokumenty LGD dokumenty UM WP strona internetowa LGD	co 12 miesięcy sprawozdanie dla Zarządu	zakresy tematyczne konkursów, terminy, formy wsparcia, kwoty wsparcia,
Procedury wyboru operacji oraz kryteria oceny	Kierownik Biura LGD	analiza danych własnych kontrole zewnętrzne	dokumenty LGD, uchwały (protokoły, listy obecności, sprawozdania) protokoły z kontroli	co 12 miesięcy sprawozdanie dla Zarządu okazjonalnie	terminy, frekwencja, parytety, poprawność dokumentacji
Realizacja grantów	Kierownik Biura LGD	analiza danych własnych kontrole u grantobiorców	wnioski o rozliczenie grantu, wizytacje	odpowiednio do potrzeb	Poprawność dokumentacji, trwałość operacji
Budżet LSR	Kierownik Biura LGD	analiza danych własnych oraz otrzymywanych z UM WP	wnioski o płatność sprawozdania dokumenty UM WP	bieżący monitoring co 12 miesięcy sprawozdanie dla Zarządu	wdrażanie LSR (konkursy, projekty grantowe), projekty współpracy, aktywizacja,
Plan komunikacyjny	Kierownik Biura LGD	analiza danych własnych, analiza własnych badań ankietowych,	dokumenty własne LGD (listy obecności, ankiety monitorujące)	bieżący monitoring; co 12 miesięcy sprawozdanie dla Zarządu	ilość, terminy, jakość- poziom satysfakcji, koszty
Plan szkoleń pracowników Biura LGD i członków organów LGD	Zarząd LGD	analiza danych własnych, kontrole bezpośrednie	dokumenty własne LGD (programy szkoleń, listy obecności, potwierdzenie pobytu służbowego, wyniki testów)	1 raz w roku okazjonalnie	ilość, terminowość, jakość
Funkcjonowanie Biura LGD	Zarząd LGD	analiza danych własnych analiza materiałów z kontroli zewnętrznych	uchwały zarządu, rejestry, listy obecność, protokoły, korespondencja, ankiety, kontrole bezpośrednie	co 12 miesięcy	stosowanie procedur wewnętrznych, terminowość, jakość i kompletność dokumentacji,

Szczegółowy plan badań ewaluacyjnych

Przedmiot badania	Podmiot odpowiedzialny za badanie	Metody badania	Źródła danych	Czas i okres badania	Zakres analizy
Realizacja LSR	Ewaluator zewnętrzny	Desk research Badania ewaluacyjne podmiotu zewnętrznego, w tym z zastosowaniem technik partycypacyjnych	Dokumenty LGD, materiały z monitoringu raporty z badań ewaluacyjnych (ankiety on line, kwestionariusze wywiadów, raporty w warsztatach)	Czas pomiaru: 2018, 2021, 2023 rok Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2016-2018, 2019-2021, 2022-2023	Kompleksowa ocena realizacji LSR. Kryteria badania: 1. Poziom realizacji wskaźników; 2. poziom realizacji budżetu, 3. efektywność pracy osób/podmiotów uczestniczących, 4. jakość monitoringu, w tym narzędzi
Procedury wyboru operacji i lokalne kryteria wyboru	Ewaluator zewnętrzny	Desk research Badania ewaluacyjne podmiotu zewnętrznego, w tym z zastosowaniem technik partycypacyjnych	Dokumenty LGD - materiały z monitoringu raporty z badań ewaluacyjnych (ankiety wśród beneficjentów, kwestionariusze wywiadów, raporty w warsztatach)	Czas pomiaru: 2018, 2021, 2023 rok Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2016-2018, 2019-2021, 2022-2023	Wpływ procedury i lokalnych kryteriów na osiągnięcie celów, Kryteria badania: 1. powiązanie z diagnozą, celami i wskaźnikami, 2. dokładność stosowania, 3. efektywność pracy osób/podmiotów uczestniczących stosowania, 4. jakość monitoringu
Komunikacja LGD z lokalną społecznością	Ewaluator zewnętrzny	Desk research Badania ewaluacyjne podmiotu zewnętrznego, w tym z zastosowaniem technik partycypacyjnych	Dokumenty LGD, materiały z monitoringu raporty z badań ewal. (ankiety on line, kwestionariusze wywiadów z uczestnikami wydarzeń promocyjnych i szkoleniowych, raporty w warsztatach) Materiały informacyjne i	Czas pomiaru: 2018, 2021, 2023 rok Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2016-2018, 2019-2021, 2022-2023	Realizacja Planu komunikacji z lokalną społecznością Kryteria badania: 1. poziom osiągnięcia założonych wskaźników, 2. terminowość 3. efektywność ekonomiczna 4. adekwatność (do potrzeb odbiorców, w tym grup defaworyzowanych),

			promocyjne LGD (<i>strona internetowa, publikacje</i>)		
Funkcjonowanie Biura LGD (organizacja pracy, gospodarka finansowa)	Zarząd LGD	Desk research Badanie bezpośrednie w Biurze LGD	Dokumenty LGD, w tym <i>Protokoły komisji rewizyjnej,</i> <i>materiały z monitoringu</i> <i>Protokoły z kontroli zewnętrznych</i> wywiady z: <i>1. członkami organów LGD,</i> <i>2. losowo wybranymi beneficjentami i klientami Biura (korzystającymi z usług: doradztwa, spotkań informacyjnych, szkoleń)</i> Korespondencja z DPROW UM WP i innymi podmiotami)	Czas pomiaru: raz w roku Okres pomiaru: cały rok kalendarzowy	Kompleksowa ocena Kryteria badania: 1. dokładność i terminowość wykonywania obowiązków 2. jakość obsługi klientów biura i organów LGD 3. jakość gromadzonej dokumentacji 4. racjonalność kosztów bieżących i aktywizacji

3. Plan działania

Cel ogólny 1	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program	Poddziałanie zakres
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jedn. miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie PLN	Wartość z jedn. miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie PLN	Wartość z jedn. miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie zł		
Cel szczegółowy 1.1												PROW/RPO		
Przedsięwzięcie 1.1.1	Liczba inwestycji w działających przedsiębiorstwach	20 szt.	80	1 600 000	5 szt.	100	400 000	0 szt.	100	0	25	2 000 000	PROW	Realizacja LSR

Razem cel szczegółowy 1.1				1 600 000			400 000			0		2 000 000		
Cel szczegółowy 1.2													PROW/RP O	
Przedsięwzięcie 1.2.1	Liczba inwestycji w celu utworzenia nowego przedsiębiorstwa	10 szt.	83	700 000	2 szt.	17	140 000	0 szt.	100	0	12	840 000	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1.2				700 000			140 000			0		840 000		
Cel szczegółowy 1.3													PROW/RP O	
Przedsięwzięcie 1.3.1	Liczba inwestycji - inkubatora przetwórstwa produktów rolnych	1 szt.	100	485 000	1 szt.	0	0,00	0 szt.	100	0,00	1	485 000	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1.3				485 000			0,00			0		485 000		
Cel ogólny 1				2 785 000			540 000			0		3 325 000		
Cel ogólny 2	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program	Poddziałanie zakres
Cel szczegółowy 2.1													PROW/RP O	
Przedsięwzięcie 2.1.1	Cykle wydarzeń o charakterze kulturalnym, (konkurs)	1 szt.	20	50 000	4 szt.	100	200 000	0 szt.	100	0,00	5 szt.	250 000	PROW	Realizacja LSR
	szkolenia dla animatorów życia społecz. (konkurs)	1 szt.	100	50 000	0 szt.	100	0	0 szt.	100	0,00	1 szt.	50 000	PROW	Realizacja LSR
	wydarzenia/ szkolenia podnoszące jakość kapitału społecznego, (projekt grantowy)	3 szt.	20	40 000	12 szt.	100	200 000	0 szt.	100	0,00	12 szt.	240 000	PROW	Realizacja LSR

Przedsięwzięcie 2.1.2	Cykle szkoleń/warsztatów (konkurs grantowy)	1 szt.	100	38 000	0 szt.	100	0	0 szt.	100	0,00	1 szt.	38 000	PROW	Realizacja LSR
Przedsięwzięcie 2.1.3	działania informacyjne	21 szt.	57	17 350	16 szt.	100	19 450,00	0 szt.	100	0,00	37 szt.	36 800,00	PROW	Aktywizacja
	szkolenia	4 szt.	100	4 100	0 szt.	100	0,00	0 szt.	100	0,00	4 szt.	4 100,00	PROW	Aktywizacja
	wizyty studyjne	1 szt.	50	12000	1 szt.	100	13 000,00	0 szt.	100	0,00	2 szt.	25 000,00	PROW	Aktywizacja
	badania	1 szt.	33	5000	2 szt.	100	10 000,00	0 szt.	100	0,00	3 szt.	15 000,00	PROW	Aktywizacja
	wydarzenia integrujące	2 szt.	50	2 700	1 szt.	75	5 000,00	1 szt.	100	5 700	4 szt.	13 400,00	PROW	Aktywizacja
	wydarzenia promujące obszar	4 szt.	50	36000	4 szt.	100	39 000,00	0 szt.	100	0,00	8 szt.	65 000	PROW	Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 2.1				261 150,00			476 150,00			0,00	0,00	737 300,00		
Cel ogólny 2.				261 150,00			476 150,00			0,00		737 300,00		
Cel ogólny 3	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program	Poddziałanie zakres
Cel szczegółowy 3.1													PROW/RPO	
Przedsięwzięcie 3.1.1	inwestycje w obiekty infrastruktury turyst, rekreacyjnej i kulturalnej (konkurs)	1	19	480 000,00	7	100	2 000 000,00	0	100	0,00	8 szt.	2 480 000,00	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 3.1				480 000,00			2 000 000,00			0,00		2 480 000,00		
Cel szczegółowy 3.2														
Przedsięwzięcie 3.2.1	działania promocyjne (konkurs grantowy)	0.szt.	0	0	10 szt.	100	200 000	0 szt.	100		10 szt.	200 000	PROW	Realizacja LSR

	inwestycje w obiekty infrastruktury turyst, rekreacyjnej i kulturalnej (konkurs grantowy)	0 szt.	0	0	4 szt.	100	67 000	0 szt.	100		4 szt.	67 000,00	PROW	Realizacja LSR
	projekt współpracy	1 szt.	50	53 000,00	1 szt.	100	80 000,00	0	100	0,00	2szt.	133 000,00	PROW	
Razem cel szczegółowy 3.2				53 000,00			347 000,00			0,00		400 000,00		
Cel ogólny 3				533 000,00			2 347 000,00			0,00		2 880 000,00		
Razem LSR				3 579 150, 00			3363150, 00			0,00		6 942 300,00		

4. Budżet LSR

Wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)	
	PROW	Razem EFSI
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	6 650 000,00	6 650 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	133 000,00	133 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 408 200,00	1 408 200,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	159 300,00	159 300,00
Razem	8 350 500,00	8 350 500,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 6 „Sposób ustalania wysokości dostępnych środków przeznaczonych na realizację LSR” do Regulaminu naboru na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020.

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	Razem
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 185 690,00	1 249 310,00		3 435 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	2 045 705,00		1 169 295,00	3 215 000,00

Razem	4 231 395,00	1 249 310,00	1 169 295,00	6 650 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 6 „Sposób ustalania wysokości dostępnych środków przeznaczonych na realizację LSR” do Regulaminu naboru na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Plan opiera się o założenie, że wszystkie inwestycje infrastrukturalne (konkursowe) zostaną zrealizowane przez podmioty publiczne, podobnie jak duże cykliczne projekty miękkie. Jedyne szkolenie animatorów dedykowane jest w konkursie organizacjom pozarządowym.. Projekty grantowe są dedykowane w całości organizacjom pozarządowym.

5. Plan komunikacji

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Wskaźniki (w oparciu o budżet)	Planowane efekty
I poł. 2016	Poinformowanie mieszkańców o rozpoczęciu wdrażania LSR i o LGD	Kampania otwarcia - wdrażania LSR 2014-2020.	potencjalni beneficjenci, środowiska opiniotwórcze, lokalne media, org. pozarząd., mieszkańcy obszaru	Konferencja promocyjna	1 konferencja	0 osób poinformowanych
	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR, jej głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz LGD		potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe mieszkańcy obszaru, jst	Komunikacja masowa poprzez media tradycyjne i elektroniczne	3 artykuły w prasie lokalnej 1 Biuletyn LGD 3 artykuły na stronach LGD i partnerów samorządowych	7 000 osób poinformowanych 6 000 osób poinformowanych 5 000 osób poinformowanych
II poł. 2016	Poinformowanie i aktywizacja grup defaworyzowanych	Kampania informacyjno - promocyjna związana z zakresem konkursu (odpowiednio do zakresu konkursu)	osoby z grup defaworyzowanych pracownicy MOPS, GOPS, PUP, szkoły ponadgimnazjalne komisje antyalkoholowe, organizacje pozarządowe	spotkania bezpośrednie - ankieta	2 spotkania (na terenie obszaru)	40 osób poinformowanych

Ter min	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Wskaźniki (w oparciu o budżet)	Planowane efekty
	Poinformowanie i aktywizacja środowiska gospodarczego		lokálni przedsiębiorcy pracownicy komórek UG zajmujący się rejestracją działalności gospodarczej organizacje przedsiębiorców	spotkania bezpośrednie ulotki i plakaty ankieta	1 spotkanie bezpośrednie	15 osób poinformowanych
	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o głównych zasadach przyznawania pomocy, sposobie realizacji operacji		wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy oraz organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru	komunikacja masowa	3 ogłoszenia/artykuły o naborze w lokalnych mediach 3 artykuły na stronach LGD i partnerów samorządowych	8 000 osób poinformowanych 5 000 osób poinformowanych
	Pomoc w przygotowaniu wniosku		potencjalni beneficjenci	-warsztaty z przygotowania wniosków o przyznanie pomocy -ankieta	1 szkolenie/warsztat	10 osób przeszkolonych
	Promocja programu Podniesienie rozpoznawalności LGD		zidentyfikowani beneficjenci	rozmowy indywidualne	6 miesięcy funkcjonowania Biura	20 osób, którym udzielono doradztwa
	Promocja programu Podniesienie rozpoznawalności LGD	Promocja bezpośrednia podczas imprez masowych (np. dożynki powiatowe)	mieszkańcy obszaru potencjalni beneficjenci	rozmowy biuletyn LGD	1 punkt informacyjny	50 osób poinformowanych
I poł. 2017	Jak w II poł. 2016 r.	Kampania informacyjno - promocyjna	Jak w II poł. 2016 r. (odpowiednio do zakresu konkursu)			
	Jak w II po 2016 r.	Promocja bezpośrednia podczas imprez masowych	Jak w II poł.2016r			
	Podniesienie poziomu współpracy między kluczowymi partnerami rozwoju społeczno-gospodarczego	Forum współpracy partnerów społecznych i gospodarczych	Przedstawiciele grup defaworyzowanych, przedsiębiorcy, podmioty ekonomiczne, org. pozarządowe, jednostki jst	Komunikacja bezpośrednia	1 forum wymiany oczekiwań i doświadczeń	6 partnerów z 3 sektorów
	Poznanie funkcjonowania innej	Wizyta studyjna	Rolnicy, mieszkańcy	Komunikacja bezpośrednia	1 wyjazd studyjny	20 osób uczestniczących

Ter min	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Wskaźniki (w oparciu o budżet)	Planowane efekty
	LGD					
	Promocja programu i budowa wizerunku LGD	Konkurs/plebiscyt na małego przedsiębiorcę	Mieszkań, lokalni przedsiębiorcy	Komunikacja masowa	1 wydarzenie promocyjne	5 000 osób poinformowanych
I poł. 2017	Poznanie zasad działania inkubatora	Wizyta studyjna	Potencjalni beneficjenci: rolnicy, mieszkańcy; członkowie LGD	Komunikacja bezpośrednia	1 wyjazd studyjny	20 osób uczestniczących
II poł. 2017	Jak w II poł. 2016	Kampania informacyjno - promocyjna	Jak w II poł. 2016 r. <i>odpowiednio do zakresu konkursu</i>			
	Jak w II poł. 2016r.	Promocja bezpośrednia podczas imprez masowych	Jak w II poł.2016r			
	Ocena efektywności działań komunikacyjnych	Badanie efektywności działań komunikacyjnych LGD	Mieszkańcy obszaru, przedsiębiorcy, rolnicy, grupy defaworyzowane	Badanie ankietowe	1 badanie	100 osób przebadanych
I poł. 2018	Jak w II poł. 2016	Kampania informacyjno - promocyjna związana zakresem konkursu	Jak w II poł. 2016r <i>(odpowiednio do zakresu konkursu)</i>			
	Promocja programu i budowa wizerunku LGD	Konkurs/plebiscyt na promocje projektu z programu	Mieszkań, lokalni przedsiębiorcy	Komunikacja masowa	1 wydarzenie promocyjne	5 000 osób poinformowanych
II poł. 2018	Jak w II poł. 2016	Kampania informacyjno - promocyjna związana zakresem konkursu	Jak w II poł. 2016r <i>(odpowiednio do zakresu konkursu)</i>			
	Jak w II poł. 2016r.	Promocja bezpośrednia podczas imprez masowych	Jak w II poł.2016r			
	Ocena efektywności wdrażania LSR i ewaluacja program	Badanie efektywności wdrażania Li ewaluacja LSR	Mieszkańcy obszaru, przedsiębiorcy, rolnicy, grupy defaworyzowane	Badanie ewaluacyjne	1 badanie	500 osób przebadanych
I poł. 2019	Jak w II poł. 2016	Kampania informacyjno - promocyjna związana zakresem konkursu	Jak w II poł. 2016r <i>(odpowiednio do zakresu konkursu)</i>			
	Podniesienie poziomu wiedzy członków organów LGD po dokonanej ewaluacji	Szkolenie członków organów LGD	Członkowie Rady Programowej, Zarządu, pracownicy	warsztat	1 warsztat	15 osób wyszkolonych (certifikat)

Ter min	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Wskaźniki (w oparciu o budżet)	Planowane efekty
	Poinformowanie o stanie realizacji LSR. Konsultacja proponowanych zmian.	Konsultacje z partnerami samorządowymi	Radni, sołtysi, urzędnicy samorządowi organizacje pozarządowe mieszkańcy obszaru	- Bezpośrednie spotkania - ankieta ewaluacyjna	- 6 spotkań na sesjach rad jst	- 120 osób poinformowanych - 60 ankiet ewaluacyjnych
	Poinformowanie o wynikach ewaluacji, promocja programu, poprawa wizerunku	Kampania promocyjna	potencjalni beneficjenci, środowiska opiniotwórcze, lokalne media, org. pozarząd., mieszkańcy obszaru	Konferencja		
II poł. 2019	Jak w II poł. 2016	Kampania informacyjno - promocyjna	Jak w II poł. 2016 r			
	Jak w II poł. 2016r.	Promocja bezpośrednia podczas imprez masowych	Jak w II poł. 2016 r			
	Uzyskanie informacji zwrotnej o transparentności działań LGD	Warsztat - ocena transparentności działań LGD	członkowie stowarzyszeni, beneficjenci, uczestnicy działań organizowanych przez LGD, mieszkańcy obszaru	- ankieta elektroniczna	1 badanie 1 szkolenie warsztatowe dla członków organów LGD	15 osób przeszkolonych 1 korekta Planu komunikacyjnego i Planu szkoleń
I poł. 2020	Jak w II poł. 2016	Kampania informacyjno - promocyjna	Jak w II poł. 2016r			
II poł. 2020	Jak w II poł. 2016	Kampania informacyjno - promocyjna	Jak w II poł. 2016r			

Zgodnie z zapisami w rozdziałach - IX Plan komunikacji i XI Monitoring i ewaluacja poszczególne ww. wymienione działania mogą ulec zmianie, stosownie do rezultatów monitoringu i ewaluacji, zarówno w odniesieniu do rodzaju stosowanych technik i narzędzi.